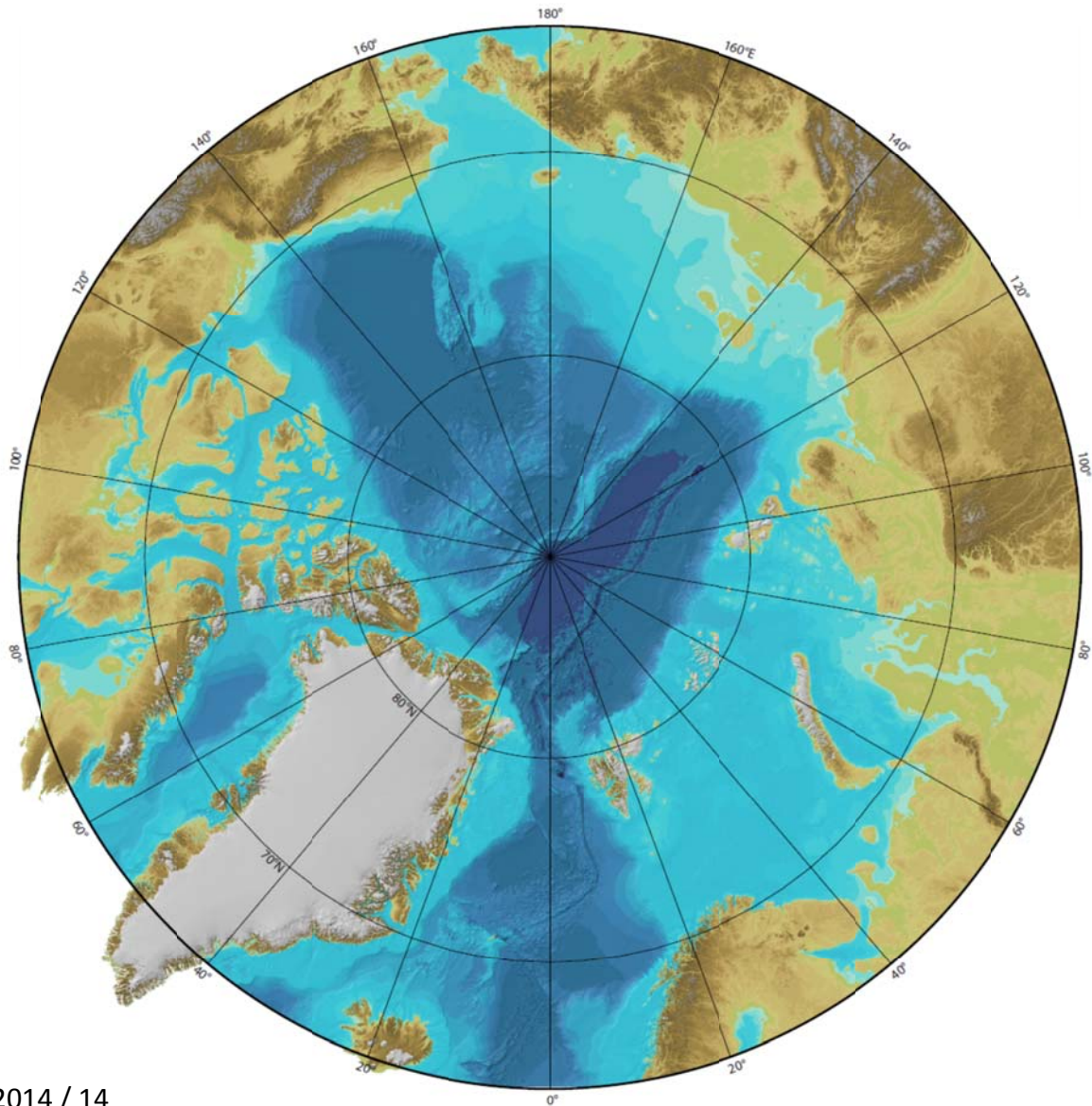

Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2014

UKA 2014 / 14
Sagsnr.: 2014-101631
Dok.nr.: 1660492

Saqqaaani asseq:

International Bathymetric Chart of the Arctic Ocean (IBCAO)

Suliniut IBCAO 1997-imi aallartinneqarpoq, issittumi naalagaaffinnit sinerialinnit, kiisalu Rysklandimit aamma Sverigemit sinniisunik nunanit tamalaanit sinniisuuffigineqartoq.

Sinertaq tassaavoq issittup imarpiaviani ilisimatusarluni umiartornernit immap itissusianik uuttuinernit paasisutissanik katersineq ingerlatitseqqinnerlu.

Paasisutissat taakku Imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissut malillugu imartani oqartussaaffiit killilersornerinut naleqquttuupput, Ilulissani 2008-imi aalajangfiineq naapertorlugu. Nunap toqqavia pillugu suliniut aamma danmarkimi LOMTOG-imi paasisassarsiornerit pilersuisut ilagaat.

<http://www.ngdc.noaa.gov/mgg/bathymetry/arctic/arctic.html>

Aallaqqaasiut

Kalaallit Nunaat 1985-imi EF-imit anigattali nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinnikkut ingerlatsinermini nammineq ingerlataqarlunilu isummersortartussaasimavoq. 1985-imit ukiut 30-it ingerlareersullu, sinniisuunissatsinnut periarfissagut, piginnaasagullu, malunnaatilimmik ineriartorsimapput.

Kalaallit Nunaata nunanut allanut piginnaasai Namminersorneq pillugu inatsimmi 2009-imeersumi aamma itillimi nalunaarummi 2003-imeersumi allaaserineqarput. Danskit naalagaaffiannit suliaasaqarfinnik allanik tiguisarnerput naapertorlugu immikkoortut nammineq sinniisuuffigisassagut annertusiartorsimapput.

Nammineq sinniisuuffigisassatsinnut pisinnaatitaaffiup taassuma Danmarki aamma danskit naalackersuisui peqatigalugit ataqatigiissarneqarnissaat tamatigut pingaarpoq. Nunarsuup sinneranut naleqqiullugu Kalaallit Nunaat sumiinnersoq qularutiginnngisaannarneqassaaq. Ukiuni makkunani nunarpassuit nunatsinnut soqutiginnilerput, pitsaasuuvorlu Kalaallit Nunaata avammut soqutigisaanik illersuinissaq pillugu danskit nunanut allanut ministeriaqarfia suleqatigeqqissaarneqarmat. Danmarki peqatigalugu soqutigisagut illersorniartillugit peqatigiilluta nukittussaagut.

Naalackersuisooqatigiinnermi isumaqatigiisummi 2013-imeersumi Naalackersuisunit pingaartinneqarpoq piffissami qinigaaffimmi matumani Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinnikkut ingerlatsinerani piginnaasat nukittorsarneqarnissaat, taamatullu EU-mik suleqateqarnermi periarfissanik pitsaanerusemik iluaquteqarnissap qulakkeerneqarnissaa sulissutigineqassaaq. Immikkoortut taakku

marluk ukiumi qaangiuttumi aallunneqarsimapput.

Naalackersuisooqatigiinnermi isumaqatigiisummi suliffinnik pilersitsinerup qulakkeerneqarnissaa, avammut niuernerup annertusinerata qulakkeerneqarnissaa, niuernerup annertusineqarnissaa niuerfiillu nutaat qulakkeerneqarnissaat, nunani tamalaani ilisimatusarnikkut suleqatigiinnerit annertusinerisa qulakkeerneqarnissaat taamatullu aalisarnissamut periarfissat nutaat qulakkeerneqarnissaat annertuumik pingaartinneqarput. Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinnikkut ingerlatsinermi taamaallaat pineqanngillat Issittumi Siunnersuisooqatigiinni isumaqatigiinniarnit aamma EU-mik OLT-imillu isumaqatigiisummik aqutsineq. Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinnikkut ingerlatsineq aamma ingerlataqarfinni tamani nunanik tamalaanik isiginninnermik ataqatigiissaarineruvoq.

Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinnikkut ingerlatsinermi ullumikkut pingaarnepaasoq tassaavoq Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut imminut napatilernissaanut peqataaneq. Tamanna aalisarnikkut ingerlatsinermit, aatsitassatigut ineriartortitsinermit, avammut niuernerup qulakkeerneranut, aningaasaliisinnaasut pilersitsilerinerinut, aamma peqqinnissaqarfitta naammassisaqarsinnaaneranut atuuppoq. Immikkoortuni taakkunani tamani nunanut allanut pissutsinik ineriartortitsineq Naalackersuisunit salliutinneqassaaq.

Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinnikkut ingerlatsineq Kalaallit Nunaannut akilersinnaassaaq. Nunat allat Issittumik soqutiginninnerat pimoorussisumik atorineqarnissaa Naalackersuisunit

sulissutigineqassaaq, pingaartumik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni peqataanitsigut, taamatullu Kalaallit Nunaannik toqqaannartumik oqaloqateqarnissamik soqutiginnilernissamillu pilersitsisumik nunani tamalaani peqatigisagut pingaarnerit isumaqatigiissuteqarfiginerisigut.

Ukiumi qaangiuttumi immikkoortorpassuarni sulisoqarsimavoq. Pingaartumik novembari 2013-imi Islandip Generalkonsulateqarfimmik Nuummi ammaanera, januar 2014-imit Washington D.C.-imi nammineq Sinniisoqarfitsinnik pilersitsineq, Issittup Imartaani aalisarneq pillugu tunngavinnik februar 2014-imi Nuummi isumaqatigiinniarnaq, kiisalu marts 2014-imi NP allattuunerata Kalaallit Nunaannut tikeraarnera erseqqissarneqassapput.

Kisianni, immikkoorluinnartutut EU-mut pissutsigut aamma aatsitassanut tunngasuni tunngaviatigut piumasaqaatit, ukiumi matumani Kalaallit Nunaannut inernerit pingaarutillit qulakkeerneqartut erseqqissarneqartariaqarput.

14. marts 2014-imi piffissamut 2014-mit 2020-mut Kalaallit Nunaannik peqateqarnissaaq pillugu EU-mi ministerráði nutaamik aalajangiinermik akuersivoq. Suleqatigiinnissami isiginiarneqartoq suli tassaassaaq kalaallit nunaata aningaasaqarneranut kivitsisussatut ilinniartitaanerup qaffassarnissaanut EU-mit tapiissutit. Ministerráðimit aalajangiinermi piffissamut aggersumut 1,6 milliardit koruunit nalinginut Kalaallit Nunaannut aningaasat qulakkeerneqarput. EU-p tungaanit aningaasat 17 %-it tikillugit malunnaatilimmik appartinneqarnissaat siunniunneqarsimagaluarpog soorlu tamanna EU-p allatigut nunanut allanut ingerlataanut atuussimasog. Kalaallit Nunaata ukiup ingerlanerani taamatut pitsaasumik aalajangiisoqarnissaa qulakkeerniarlugu Danmarki suleqatigeqqissaarsimavaa.

Aalisakkanik nioqqutissat iluanni niueqatigiinnissaaq pillugu EU-mik 2014-imi

upernaakkut Naalakkersuisut isumaqatigiissuteqarput. Isumaqatigiissut danskit inuussutissalerinermi ministeriaqafiat suleqatigeqqissaarlugu EU-mut isumaqatiginninniutigineqarpoq, taamatullu ulloq 5. april Nuummi Sisimiunilu killeqarfinni nakkutilliiviit akuerineqartut marluk ammarneqarlutik. Taakkunani aalisakkanik nioqqutissiat killeqarfimmi nakkutilliisunit EU-p iluani avammut toqqaannartumik niuerutiginerini nakkutigineqarsinnaapput. Aaqqissuussineq ilimagineqarpoq siunissami aalisarnikkut avammut niuertunut annertuumik iluaqutaajumaartog.

Aatsitassanut tunngasuni pingaarnertut tunngaviatigut piumasaqaatit naammassillugit isumaqatiginninniutiginerini nunarsuup sinneranut attuumassutigut pingaaruteqarput. Taamaalilluni uran pillugu nunanut allanut pissutsit pillugit danskit kalaallillu ataatsimoorlutik nalunaarusiaat oktober 2013-imi naammassineqarpoq, taamatullu suliniutit annertuut pillugit inatsit nutarterneqarsimasog uranimut ujaqqanullu qaqutigoortunut tunngasuusog danskit folketingianni Inatsisartunilu maj 2014-imi akuersissutigineqarluni.

Ukiumi aggersumi naatsorsuutigineqarpoq Nunavumut pissutsit immikkut isiginiarneqassasut, julip qaammataani Kalaallit Nunaannut pisortatigoortumik tikeraartoqarnissaa naatsorsuutigineqarluni, ukiunilu aggersuni EU-mik suleqateqarnerput pillugu Ataatsimoorussamik Nalunaarut ukiaru EU-lu atsioqatigiissutigineqarsinnaassaaq, NP-mi silap pissusaa pillugu nunarsuarmi qullersat ataatsimiinnerini aamma nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiunut tunngasunik nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarneranni ukiaru kalaallinik peqataasoqarnissaa pilersaarutaavoq.

Inuussutissarsiutinik siuarsaanisaaq anguniarlugu decembarimi pisortatigoortumik kalaallit Japanimut tikeraarnisaaq pilersaarutigineqarpoq.

2014-imi urani pillugu Danmarkimik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip inissinneqarnissaa pillugu sulineq nanginneqassaaq, Nunanullu allanut pisortaqqarfik danskit Illersornissamut ministeriaqqarfiat peqatigalugu ukiup naanissaa sioqqullugu danskit sakkutuuisa Issittumiinnertik qanoq salliutissinnaaneraat allaaseralugu nalunaarusiortoqassaaq peqatigiisaanillu sakkutuut sulineranni Kalaallit Nunaanni Kalaallit Nunaata pimoorusisumik peqataanera annertusineqassaaq.

Unamminartut tullinnguuttut ingerlaavartumik Naalakkersuisunit misissorneqassapput, aamma isumalluutitut tunngasut. Nunanut allanut tunngasut Naalakkersuisunit ineriartortinneqarlutillu naleqqussarneqassapput, taamaalilluta sammisat suliniuteqarfiillu nutaat isumaginissaannut piareersimalerluta. Pingaartillugu ukiuni aggersuni aningaasaliisinnaasut pilerisutsilernissaannut Asiamut sammisumik avammut niuernerup qulakkeerneqarnissaanut sammisumik aallussinerput annertusiartuaartissavarput.

Taamaattumik Beijingimi sinniisoqarfimmik allamik pilersitsinissaaq pillugu siunnersuut 2015-imut Aningaasanut inatsimmi saqqummiunneqassaaq.

-Aleqa Hammond

Aaqqissuunnera

Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat tassaavoq ukiumi kingullermi immikkoortuni pingaarutilinni Naalakkersuisut suliniutaasa killiffiat, kiisalu siunissami qaninnermi ineriartornermi ilimagisat. Nassuiaat ukiut siuliinisullu marlunnik immikkoortoqarpoq: Immikkoortoq I nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineri sammisat pingaarnert sammineqarlutik, Immikkoortoq II-milu sammineqarput akisussaaffeqarfiit nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinerit, ingerlatat nunat tamalaat susassareqatigiikkiartornerannik suli annertusiartortumik sunnerneqartut nassuiarneqarnerat.

Aaqqissuussineq naammassivoq 4. juni 2014

1. Naalagaaffeqatigiit Nunanut Allanut aamma Sillimaniarnermut ataatsimoorussamik politikkiat

---

1.1. Naalagaaffeqatigiit ataatsimeeqatigiittarnerat

Danmark-ip ministeriunerata, Savalimmiut naalakkersuisuisa siulittaasuata kiisalu nunatsinni Naalakkersuisut Siulittaasuata akornanni naalagaaffeqatigiit ukiumoortumik ataatsimeeqatigiittarput, nunallu naalagaaffeqatigiit pingasut tulleriiarlugit ataatsimiiffigisarlugit. Naalagaaffeqatigiit kingullermik ataatsimeeqatigiinnerat august-imi 2013-mi Kujataani ingerlanneqarpoq.

Peqatigisaatigut atorfilittatigut immikkoorlutik attaveqatigiinnermi ataatsimiititaliat ataatsimiittarput:

- ◆ Statsministeriaqarfiup Naalakkersuisoqarfiata pisortaata, Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiata pisortaata kiisalu Nunanut allanut Pisortaqarfiup pisortata akornanni
- ◆ Statsministeriaqarfiup Naalakkersuisoqarfiani pisortap kiisalu Lagmand-ip allaffiata akornanni.

Naalagaaffeqatigiit ataatsimiinneranni ilaatigut IWC pillugu politikki, Issittumi Siunnersuisoqatigiinni naalagaaffeqatigiinni immikkoortut inissinneri pillugit apeqqutit, nunat namminersortut nunani avannarlerni statsministerit aasaanerani ataatsimiittarnerini peqataasarneri kiisalu naalagaaffeqatigiinnut ataatsimut apeqqutit soqutigineqartut allat oqallisigineqarput. Aammattaaq nunat namminersortut marluk akornanni immikkut ataatsimiittoqarluni.

Naalagaaffeqatigiit tullianik ataatsimiinnissaat pissaaq juni 2014-mi Savalimmiuni.

Naalagaaffeqatigiit ataatsimiinnissaat sioqqullugu savalimmiuni Lagmandip Naalakkersuisullu siulittaasuata akornanni ataatsimiittarnissat maannakkut aalajangersimalerput.

1.2. Nunanut allanut ministeriaqarfimmik suleqateqarneq

Nunanut allanut ministeriaqarfiup kiisalu Nunanut allanut pisortaqarfiup akornanni qaammatikkaartumik oqarasuaatikkut ataatsimiittarnertigut suleqatigiinnerulernerup ingerlateqqinneqarnera illuatungeriinnit marluusunit naammagisimaarneqarpoq.

Nunanut allanut ministeriaqarfiup, Nunanut allanut pisortaqarfiup taamatullu ministeriaqarfiit arlallit kiisalu Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfiit akornanni suleqatigiissitaq uranimik piianeq avammullu niuerneq pillugu nalunaarusiamik oktober 2013-mi tunniussivoq.

Nalunaarusiap imaraa nunat tamalaat isumaqatigiissutaat il.il. suut Kalaallit Nunaannut atulersinneqarnissaannik taamatullu uranimik piianeq avammullu niuerneq aallartinneqassagalarpat nakkutilliinerit qanoq ittut pilersinneqarnissaannik paasiniaanerusumik. Naalunaarusiaq isumaqatigiiffiusoq tunniunneqarpoq, taamaattorli uranimut tunngatillugu nunanik tamalaanik isumaqatigiissuteqarnissamut piginnaatitaaneq pillugu isumaqatigiittoqarnani. Kalaallit isumaat malillugu aatsitassanut tunngasut Namminersorlutik Oqartussat piginnaatitaaffiinut ilaammata. Suleqatigiissitap inassuteqaataasa atulersinnissaat siunertaralugu sulinerup

ingerlateqqinneqarnissaa isumaqatigiissutigineqarpoq, tassunga ilanngullugu immikkoortumi danmarkimi naalakkersuisut aamma Naalakkersuisut akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnissaq suliarineqassaaq.

Nunanut allanut sillimaniarnermullu politikkit pillugit atorfilittat Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiani pisortamit kiisalu Nunanut allanut pisortaqrarfiup pisortaanit aqunneqartut septembari 2013-mi ataatsimiipput. Oqaluserineqartut ilaatigut ilagivaat IWC, urani kiisalu suliniutit annertuut pillugit inatsit. Taakku saniatigut Naalakkersuisut siulittaasuata nunanullu allanut ministerip akornanni toqqaannartumik ataatsimiittoqarsimavoq, ilaatigut aatsitassanut tunngasuni nunanut allanut tunngasutigut piginnaatitaaneq, Issittumi Siunnersuisoqatigiinni inissisimaneq, IWC, il.il. apeqqutit eqqartorneqarlutik.

Nunanut allanut pisortaqrarfiup Nunanullu allanut ministeriaqrarfiup akornanni allaffissornikkut oqalliffimmi Washington DC-mi 2014-ip ingerlanerani Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfianik pilersitsinissap piareersarneqarnera oqallisigineqarsimavoq, taannalu 2013-mut aningaasanut inatsimmi akuerineqarnikuulluni.

1.3. Joint Committee – Peqatigiinnissamik ataatsimiititaliaq

Kalaallit Nunaata USA-llu akornanni suleqatigiinnerup sakkortusineqarnissaa, taamaalilluni amerikamiut nunami maani najuunnerisa Kalaallit Nunaannut naleqarnerulersinneqarnissaa Joint Committee-p (JC) suliassaraa. Kalaallit Nunaata USA-llu imminnut attuumassuteqarnerat sakkutuut nunatsinniisinneqaannarneranik

tunngaveqartinneqassanngitsoq tamatumami qulakkeerneqassaaq.

Oktober 2013-mi Ilulissani JC-mi ukiumoortumik ataatsimiittoqarpoq, siulittaasuuffik USA-mit Kalaallit Nunaata tiguaa. Ukiumoortumik tulliani ataatsimiinneq USA-mi ingerlanneqassaaq. Januar 2013-mili Peqatigiinnissamik Ataatsimiititaliami suleqatigiinneq suleqatigiissitani pingasuni aaqqissuunneqarsimavoq:

- ◆ Oqaatsit ilinniartitaanerlu pillugit suleqatigiissitami pingaarnertut suleqatigiiffisat isiginiarneqarsimapput taamatullu JC suleqatigiinnissamut kaammattuilluni suliniutinut pilersaarusernerini, inaarutaasumillu akuersinermi ikiuussimavoq
- ◆ ilisimatusarneq pillugu suleqatigiissitaq, ilisimatusarnikkut suleqatigiinnerit akuerineqarnissaat atassuteqarnissallu isiginiarneqarsimapput.
- ◆ Aningaasaqarneq pillugu suligasuartussap nunat aningaasaliinissaannut ilitsersuusernermik siunertaqarsimavoq.

Kalaallit Nunaat suleqatigiissitani pingasuni tamani sinniisoqarpoq aammattaaq oqaatsit ilinniartitaanerlu pillugit suleqatigiissitami aalajangersimasumik siulittaasuusimalluni. Suligasuartussap aningaasaliinissamut ilitsersuusiani 2014-mi ukiumoortumik ataatsimiinnissaq sioqqullugu naammassissallugu naatsorsuutigaa.

2013-imi amerikamiut aallartitaqrarfiata Nuummi Niuernermut Ilinniarfimmi inuussutissarsiutigalugu tuluttut atuartut amerlassusaat amerlivai, taamatullu Qaqortumi Niuernermik Ilinniarfimmi takornarianut tuluttoorneq pingaarnertullugu suliniutit annertusillugit. Taamatutaaq Fulbright Kommissionimut kiisalu Danmark-Amerika fondimut pisortaq 2013-mi Kalaallit Nunaannut

tikeraarsimapput. Tikeraarnerup siunertaraa Fulbright-imiit tapiissuteqarluni ilinniagaqarnissamut kiisalu suliffimmi sungiusarnermut aningaasat pillugit aningaasaateqarfimmut Danmark-Amerika-mut qinnuteqarnissamut kalaallit ilinniagaqartut ilisimatinnegarnissaat kaammattornissaallu.

2013-p ingerlanerani kingumut kalaallit ilinniagaqartut kiisalu Issittoq pillugu ilisimatusarnermik ilinniagaqartut Kangerlussuarmi Aasaanerani atuartitsisoqarneratigut pilerisarnissaannik aallussisoqassaaq, ataatsimoorluni ilisimatusarnikkut (Joint Science in Education week), kiisalu ilisimatusartut ilinniartinnerisigut paarlaaqatigiinnerisigullu (Graduate Research Training and Exchange).

Pinngortitamik ilisimatusarnernik siuarsaalluni sulineq nanginneqarluni ilisimatusartut pisussaaffiini pingaaruteqarluni ilaassaaq. Kangerlussuarmi Aasaanerani atuarfik 2014-mi ingerlateqqinneqassaaq. Aasaanerani atuarfiup siunertaa tassaavoq nunanit taakkunannga pingasunit ilinniartitsisut ilinniarnertuunngorniarfinnilu ilinniartut katersuutsinnissaat taamatullu Issittumi ilisimatusarnermi paasisaqarnissaannik periarfissiinissaaq, saniatigullu kalaallit qallunaallu ilinniartut tuluttut piginnaasaasa pitsaanerulernerit pissarsiarisassaalluni. Siunissami ungasinnerusumi siunertaaq tassaavoq Issittumi ilisimatusarnerup iluani kalaallit ilinniartut amerlanerit ilinniagaqalernissaat. Atuarneq sapaatit akunnerinik marlunnik sivilissuseqarpoq, asimi sulisoqartarluni oqalugiartoqartarlunilu. Taamatuttaaq kulturi pillugu ilanngussisoqarpoq, tassani ilinniartunit taavalu ilisimatuut amerikarmiunit kulturi pillugu aqqissuussamut illoqarfimmi innuttaasut qaaqquneqarput. Taamaasillutik tamarmik immikkut kulturikkut tunulequtitik paasisaqarfigaat.. Ukioq manna ilinniartut 10

Kalaallit Nunaanniit, ilinniartut 5 Danmarkimiit taavalu ilinniartut 5 USA-miit peqataapput. Aamma ilinniartitsisut tikeraartit 10 taama malittariillutik Kalaallit Nunaanniit, Danmarkimiit USA-miillu Aasaanerani atuarfimmut attaveqarput. 2013-mi suliniummi tassani ilaapput ilinniagaqartut arfinillit USA-meersut, kalaallit ilinniagaqartut aqqaneq marluk kiisalu qallunaat ilinniagaqartut pingasut ilisimatusartunit tikeraartunit atuartinneqartut.

Taakku saniatigut septemperi 2013-imi Nuummi Issittumi peqqissuuneq pillugu Nunat tamalaat peqqinneq pillugu ataatsimeersuarnerat – NUNA MED - ukiut pingasukkaarlugit ingerlanneqartartoq, ingerlanneqarpoq.

Nuummi Niuernermik Ilinniarfiup TOEFL - oqaatsinik misilitsinneq - maannakkut aqutaraa (Test of English as Foreign Language), taannalu 2010-mili iluatsilluartunik misilitsinnernik ingerlatsisarsimavoq. Tamatuma saniatigut Nuummi Niuernermik Ilinniarfik København-imi USA-p aallartitaqarfiat qanimut suleqatigalugu tuluttut pikkorissartitsinernik ingerlataqarsimavoq, nalinginnaasumik pikkorissaanerit, qarasaasiat atorlugit ilinniartitsinerit taamatullu internet-ikkut atuartitsinerit ataqatigiissillugit ingerlaneqarlutik. Tuluttut atuartitsineq kikkunnut tamanut neqeroorutaavoq.

1.4. Permanent Committee

Permanent Committee ukiumoortumik ataatsimiinnini november 2013-mi Københavnimi ingerlappaa. Ataatsimiinnermi ilaatigut Pituffimmi atortut inuinnarnit siunertanut pitsaanerumik periarfissaqarneq pillugu apeqqut atorneqarnissaannut oqallisigineqarpoq (assersuutigalugu ilisimatusarneq taamatullu aatsitassanik ujaasineq), kiisalu qallunaat kalaallillu suliffeqarfiutaannik nioqqutissanik kiffartuussinernillu USA-p sapinngisamik annertunerpaamik pisisarnissaata qanoq

qulakkeerneqarnissaa pillugu apeqqut oqallisigineqarluni. Apeqqutit taakku Permanent Committeep 2014-mi ataatsimiinnerani annertunerusumik oqallisiginissaat pillugu isumaqatigiittoqarpoq.

1.5. Issittumi illersorneqarnikkut suliaasat ingerlanneqarnerat

Issittumi silap pissusaa allanngoriartorpoq tamaalilluni siusinnerusukkut ingerlaffigineqarsinnaanngitsuni umiartortoqalersinnaalluni. Tamanna nutaanik unamminartoqarpoq, ilaatigut ujaasinermi, annaassiniarnermi kiisalu imaani avatangiisit illersorneqarneranni. Taamaattumik folketingimi amerlanerussuteqartut aalajangersimapput nunani issittuni suliaasanngortussat naammassineqarnissaannut immikkoortumik piareersartoqassasoq.

Danmarkimi naalackersuisut nunatsinnilu Naalackersuisut immikkoortoq taanna annertuumik pingaartippaat, illersornissamullu ministeriaqarfik Nunanut allanut pisortaqarfik peqatigalugu ataatsimeeqatigiissimallutik taamatullu ministeriaqarfinnik arlalinnik allanik, Namminersorlutik Oqartussani naalackersuisoqarfinni, kattuffinnik pisortallu suliffiinik ataqatigiissaarisimallutik, sakkutuut Issittumi suliaasarilgassaannik siumut takorluuinermi nunatsinni innuttaasut ilaatinnissaat taamaalilluni sumiiffinni ilisimasat misilittakkallu pitsaanerpaat katersornissaat siunertarineqarluni.

1.6. Imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissut kiisalu nunaviup toqqavia pillugu suliniut

Naalagaaffeqatigiit december 2013-imi nunatta kujataani imartami nunap toqqaviata ("submission") allineqarnissaa pillugu

piumasaqaat saqqummiuppaat. Piffissap sivikitsup ingerlanerani suliat amerlasuut tunniunneqarsimaneri pissutigalugit NP-imi Nunaviup Toqqavia pillugu Ataatsimiititaliarsuarmi ingerlariaqqinnissamut ajornartorsiuteqartoqarpoq. Taamaattumik piumasaqaat aatsaat ukiualuit qaangiuppata suliarineqarsinnaassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Suliniut pillugu suleqatigiinnermi Kalaallit Nunaata avannaani imartami nunap toqqaviata allineqarnissaa pillugu oqaasertalersuineramik sulineq nanginneqarpoq. Naatsorsuutigineqarpoq tamanna december 2014-mi saqqummiunneqassasoq. Nunap toqqaviani galieriinnerit pillugit Canadamik Ruslandimillu isumaqatigiinniartoqarsimavoq, taamaalilluni galieriinnerit NP-imi nunaviup toqqavia pillugu ataatsimiititaliarsuarmi nunap toqqaviata allineqarnissaa pillugu isumaqatigiinniarnernut akornusiinnginnissaat illuatungeriit akornanni isumaqatigiissutigineqarluni. Pineqartuni nunaviup toqqaviisa killeqarfeqarfii pillugit isumaqatigiinngittoqassappat illuatungeriit akornanni isumaqatigiinniarnikkut tamanna aalajangiiffigineqassaaq taamatullu isumaqatigiinneq anguneqarsinnaanngippat eqqartuussivikut aalajangiiffigineqarnissaa isumaqatigiissutigineqarsimavoq.

1.7. Issittoq pillugu Naalagaaffeqatigiit Periusissaat

Issittoq pillugu Kunngeqarfiup Danmarkip 2011-mit 2020-mut periusissaani siunertaa tassaavoq imminut napatittumik siuariartornikkut inuiaqatigiillu atanerisigut Issittup ineriartortinnissaa. Anguniagaq tassaavoq ineriartorneq siullermik Issittumi innuttaasunut iluaqutaassasoq, tamannalu issittumi avatangiisit illersornerannik tapertaasumik ingerlassasoq. Issittoq pillugu periusissap atulersinnera ingerlaavartumik malinnaaffigineqarpoq,

tamannalu aqutsisoqatigiinnit
qulakkeerneqarluni. Assersuutitut
eqqaaneqarsinnaavoq uuliakoornermut atatillugu
suleqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissut
Issittumi Siunnersuisoqatigiinni
isumaqatigiissutigineqartoq. Tamanna maj 2013-
mi Issittumi Siunnersuisoqatigiit Kiruna-mi
ataatsimiinneranni atsiorneqarpoq. Assersuut alla
tassaavoq Issittumi upalungaarsimanikkut
sungiusaqatigiinnerit.

2. Issittumi suleqatigiinneq

2.1. Issittumi Siunnersuisoqatigiit

Canadap siulittaasuuffia 2013-2015

Siulittaasuuffik Sverigimiit maj 2013-mi Canadamit tiguneqarpoq. Canadap siulittaasuuffiata pingaarnertut suliaassaa tassaavoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit nukittorsarnissaat, ilaatigut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni peqataanissamut nunat inoqqaavisa suleqatigiiffiisa piginnaasatigut piareersarnerisigut taamatullu siunnersuisoqatigiinni ataqatigiissaarineq pitsaanerulersillugu minnerunngitsumillu naammassisaqarsinnaassuseq pitsaanerulersillugu. Canadap siulittaasuunerani suliniutit pingaarnersaattut taaneqarsinnaavoq Arctic Economic Council-imik (AEC) pilersitsinnissaq, Issittumi inuussutissarsiornermik siuarsaanerme kiisalu Issittumi ineriartornermi inuussutissarsiuteqartut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sammiveqalernissaannut tapersersuinerme kiisalu siunertaqartoq.

Naalakkersuisut, Nunanut Allanut Pisortaqarfikkut, Senior Arctic Officials-it (SAO) ataatsimiinnerini kiisalu Siunnersuisoqatigiit allat ataatsimiinnerini Naalagaaffeqatigiit aallartitaasa ulluinnarni isumagineranut peqataallutik tapertaasarsimapput. Aammattaaq Siunnersuisoqatigiit sulinerannut kiisalu suleqatigiit 'suligasuartussat' sulinerinut atatillugu nunatta soqutigisaannik ataqatigiissaarineq Nunanut Allanut Pisortaqarfimmit isumagineqarluni.

Ileqquusumik kiisalu immikkuullarissumi SAO-mi ataatsimiinnerni Kalaallit Nunaat killilersorneqanngitsumik peqataalersinnaallugu Canadap Siulittaasuuffiata siunnersuuteqarneratigut

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Naalakkersuisut sulinerit august 2013-mi aallarteqqippaat.

Canadap siulittaasuunerata nalaani ileqquusumik ataatsimiinnerit marluusimapput, immikkut Senior Arctic Official (SAO) naapilluni ataatsimiinnerit marluk aamma immikkut ittumik oqarasuaatikkut ataatsimiinnerit marluk ingerlanneqarsimapput. Ileqquusumik SAO-mi ataatsimiinnissap tullia Canadami Yellowknifemi oktober 2014-mi ingerlanneqartussatut pilersaarutigineqarpoq. Taamatullu 2015-mi ministerit ataatsimiinnissaannut qaammatikkaartumik oqarasuaatikkut ataatsimiittarnissat pilersaarutaallutik.

2.2. Nunat Inoqqaavisa Allattoqarfiat (IPS)

Nunat Inoqqaavisa Allattoqarfiata (IPS) nunat inoqqaavisa sinniisuisa (Permanent Participants) Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sulinerme peqataanerat tapersersorpaa. IPS manna tikillugu København-imi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiani ineqartinneqarsimavoq. Issittumi Siunnersuisoqatigiit Tromsø-mi ataavartumik allattoqarfimmik pilersitsinerata kingunerisaanik Nunat Inoqqaavisa Allattoqarfiata (IPS) Tromsø-mut nuunneqarnissaa naleqqunnerpaajussasoq isumaqatigiissutigineqarsimavoq. Issittumi Siunnersuisoqatigiinni nunat inoqqaavisa sinniisui (Permanent Participants) Tromsømi Issittumi Siunnersuisoqatigiit allattoqarfianut nuunniarlutik aalajangersimapput, allattoqarfimmik sapinngisamik annertunerpaamik suleqatigiinnissaq anguniarlugu tamakkiisumik akuunngikkaluarluni. Inatsisitigut aningaasaqarnikkullu toqqammaviit inissinnissaannik sulineq ingerlavoq

naatsorsuutigineqarlunilu nuunneq 2015-ip ingerlanerani piumaartoq.

2.3. Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiiffik (SDWG)

Piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiiffimmi (SDWG) Naalagaaffeqatigiit peqataanerat Namminersorlutik Oqartussani Nunanut Allanut Pisortaqarfimmit isumagineqarpoq, taamatullu peqqissutsimut tunngasuni suleqatigiinneq siuarsarniarlugu suliaqarluni, kiisalu Issittumi taamatullu nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik ataqqinnittumik Issittumi piujuartitsinermik ingerlatsinerup, aningaasarsiornerup, inuttullu inooqataanerup inuusaatsillu ataatsimoortumik paasineqarnissaat pillugu sakkunik ineriartortitsilluni – tassunga ilaatinneqarlutik oqaatsitigut ineriartornerit.

Canadamiut siulittaasuunerminni issittumi suleqatigiinnermi inunnu tunngasunik annertuumik isiginninneq nangeqqippaat, tassunga ilanngullugu issittumi peqqinnissaq akiuussinnaassuseqarnerup, nunat issittormiut inuunermi atugaat naligiissitaanerullu iluanni suliniuteqarnikkut.

SDWG-mi peqqinnissakkut suliniutini marlunni Kalaallit Nunaat 2013-mi siuttooqataavoq. Suliniut siulleq tassaavoq “The Evidence-Base for Promoting Mental Wellness and Resilience to Address Suicide in Circumpolar Communities” tassanilu siunertaalluni issittumi inuiaqatigiinni akiuussuseqarsinnaassutsip sianissutsikkullu atugarissaarnerup siuarsarnissaanut tunngatillugu maannakkut siusinnerusukkullu ilisimatusarnernit, suliniutinit aamma/imaluunniit ingerlatanit inernernik nalilersuinissaq. Suliniutip aappaa tassaavoq “Review of Cancer Among Circumpolar Indigenous Peoples” tassanilu

ilaatigut siunertaalluni nunat inoqqaavini kræftip pitsaaliornissaanut attuumassuteqartunillu nakkutilliinnermut atatillugu maannakkut sullissinerit, suliniutillu suunersut paasineqarnissaat allaaserineqarnissaallu, taakkulu illuatungerisanut attuumassuteqartunut ingerlateqqillugit.

Kalaallit Nunaat Canada peqatigalugu islandip siuttuuffigisaani suliniutip Arctic Human Development Reportip 2004-meersup malitseqartinneranut tunngatillugu akisussaaqataavoq, NP Ineriartortitsinermi suliniutit (UNDP) ataanni ukiumoortumik ineriartortitsinermi isumassarsiaasoq. Arctic Human Development Report-imi nunarsuaq tamakkerlugu naalakkersuinikkut ingerlatsinermi, inuttut inooqataanermi, aningaasarsiornikkut, kulturikkut il.il. najoqqutassat arlallit pillugit nassuiaasoqarluni killiffinnik nalunaarsuisoqarpoq. Suliniummi aqutsisut naatsorsuutigaat Arctic Human Development Report II 2014-mi saqqummersinneqarpoq.

Kalaallit Nunaat peqqinnissamut tunngasuni immikkut ilisimasalinni, Arctic Human Health Expert Groupimi (AHHEG) qanittukkullu immikkut ilisimasalittut pilersinneqaqqammersumi Social, Economic and Cultural Expert Groupimi (SECEG) peqataavoq, isumaginninnikkut, aningaasarsiornikkut kulturikkullu pissutsinut tunngasuni suliniutinik nalunaarusianillu suliaqarnermi immikkut ilisimasaqarnikkut ikiutissalluni.

2.4. University of the Arctic (Uarctic)

University of the Arctic (Uarctic) tassaavoq ilinniarfeqarfiit ilisimatusarfiillu attaveqarfii, tassaasut universitet-it, qaffasinnerusumik iliniarfiit allallu suleqatigiiffiit 150-usut. Ilisimatusarfik taamatullu ARTEK ilaasortaapput, soorluttaaq Savalimmiuni universiteti danmarkimilu universitetit amerlanerit

ilaasortaasut. Uartic ilinniartitaanermi suliniutinik Issittumi nunani ilinniagaqartunut naleqquttunik pissarsiarineqarsinnaasunik inerisaallunilu neqerooruteqartarpoq. Uartic-imut - Issittumi Siunnersuisoqatigiinnit pilersinneqartumut - pingaarnertigut anguniagaq tassaavoq Issittumi piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartornermut iluaqutaasumik ilinniartitaanerup ilisimatusarnerullu nukittorsarnissaanut peqataanissaq.

Uartic 2001-mi pilersinneqarmalli ilinniagaqartut 1.200-init amerlanerusut Uartic aqutugalugu neqeroorutigineqartunut paarlaasseqatigiittarnernik iluaquteqarsimapput. Soorlu aamma ilinniagaqartut 1.300-nit amerlanerusut Issittumi Ilinniarfimmi internet tunngavigalugu bachelor-inngorniarlutik ilinniarnermi malinnaasimasut. Ilisimatusarnermut tunngasuni Issittumi ilisimatusartut sammisatigut attaveqarfiit 25-nik amerlanerusut aqutugalugit qanittumik suleqateqarnissamut ingerlaavartumillu oqaloqateqarnissamut periarfissaqarsimapput.

Uarctic Issittumi nunani tamangajanni siaruarsimasumik siammasissumik aqqissuunneqarsimavoq, allaffitsigullu qullersaqarfia Finland-imi, Rovaniemi-mi, Lapland-ip Universitet-iani inissisimalluni. Nunanit tamalaanit siulersuisut Uarctic-ip ilaasortaanit toqqarneqarsimasut tassaapput Uarctic-imi aalajangiisartuni qullersaasut. Siulersuisuni kalaallit qallunaallu ilaasortaat 2014-mi upernaakkut siulersuisuni siulittaasup tulliatut qinerneqarpoq.

Uarctic-ip aningaasalersorneqarnera ilaasortat ilaasortaanermut akiliuteqarnerisigut, universitetit nammineq akiliuteqarnerisigut, aningaasaateqarfinit namminersortunit kiisalu Issittumilu naalackersuisunit tapiissutitigut pisarpoq. Naalackersuisut akornanni nunani avannarlerni nunat akiliuteqartartut anginerit

ilagaat. Uarticip aningaasaqarneranut unamminartoq tassaavoq akiliutit amerlanersaasa suliniutinut, sulianut atorfinnulluunniit aalajangersimasunut atugassanngorlugit aningaasaliissutaasarmata (ilaatigut nunat inoqqaavinut tunngasunut rektorip tullersortaatut atorfik), taamaalilluni ingerlatsinerup ingerlaavartup ineriartortitsinermilu suliniutit nutaat aningaasalersornissaannut Uartic ajornartorsiuteqarluni. Ajornartorsiut 2013-mit annertunerulissaaq, tassani ilaatigut Danmark ilisimatusarnermut Nutaaliornermullu Ilinniartitaanernullu ingerlaqqiffiusunut Ministeriap Uarctic-imi akiliutini sunut atorneqarnissaat aalajangiutereersimammagit. Nunatta tungaaniilli nuannaarutigineqarsinnaavoq qallunaat akiliutaannit sunut atorneqarnissaannut aalajangerneqareertuni Uarctic-imi kalaallit, savalimmiormiut qallunaallu ilinniagaqartut ilisimatusartullu peqataanerisa nukittorsarnissaannut atorneqartussaammata. Nuannersuuvoq kalaallit, danskit savalimmiunilu ilisimatusarfiit ilaasortaasut Uarticimi suleqatigiinnertik oqallisiginiarlugu ataatsimiittalersimammata, oqartussat aningaasaliisut – ilisimatusarnermut, teknologiimut nutaaliornermullu danmarkimi oqartussat pimoorussillutik peqataasarlutik.

Naalackersuisut issittumi europamilu suleqatigiinnerni peqataanermikkut ukiuni aggersuni Uarticip patajaatsumik aningaasalersornerata qulakkeerneqarnissaa sulissutigaat peqatigisaanillu kalaallit ilinniagaqartut, ilisimatuut ilisimatusarfiillu Uarticip suliniutaatigut attaveqarfiinillu iluaquteqarnerat nukittorsarneqarluni.

2.5. **Canadamik suleqateqarneq**

November 2012-mi Canada-p nunattalu akornanni nunaviit toqqaviisa killeqarfii pillugit

isumaqatigiissut inaarlugu isumaqatigiissutigaat. Isumaqatigiissutip kingunerisaanik, manna tikillugu qeqqatigut titarneq, 1974-mi isumaqatigiissutaasimasoq, atortorissaarutit nutaaliaanerusut tunngavigalugit nutaamik naatsorsorneqassaaq, taamatullu allorniusat sanimukartut 82 grad-imik avannarpasissulimmut avannamut tallineqassalluni. Naalagaaffeqatigiit Canada-mik isumaqatigiissuteqarneranni Namminersorneq pillugu inatsimmi § 13 malillugu nunarput isumaqatigiissummut atsioqataasussaavoq.

Isumaqatigiissutigineqarpoq killeqarfinnik qaangiisumik ikummatissanik nunap iluaneersunik nassaartoqassappat suleriaasissaq il.il. pillugit nutaamik isumaqatigiinniutigineqassasoq. Isumaqatigiissut taanna nunatta aatsitassatigut oqartussaaffiata ataaniippoq, taamaattumillu Namminersorneq pillugu inatsimmi § 12 malillugu Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfimmit isumaqatigiinniutigineqassalluni. Isumaqatigiissutigineqarpoq killeqarfinnik qaangiisumik ikummatissanik nunap iluaneersunik nassaartoqarnera pillugu isumaqatigiissut inissinneqarpat killeqarfik pillugu isumaqatigiissut atsiorneqassasoq. Isumaqatigiinniarnarit suli naammassineqanngillat.

Killeqarfik pillugu isumaqatigiissummut Tartupaluk (Hans Ø) ilaangilaq. Canada-mit nalunaarutigineqarpoq killeqarfik pillugu isumaqatigiissut atsiorneqariarpat Tartupaluk (Hans Ø) pillugu piviusorsioortumik isumaqatigiinniarnissamut Canada piareersimasoq.

2.6. Islandimik suleqateqarneq

2013-imi Islandimik suleqateqarnissaq aallunneqalerpoq. Tamatuma kinguneraa Islandip

novembari 2013-imi Nuummi gernealkonsulatimik ammaanera.

Nuummi Islandip Generalkonsulatia generalkonsulimik, Ambassadøri Petur Asgeirssonimit aqunneqarpoq, Islandimi nunanut allanut ministeriaqarfimmit atorfilittatut aallartitaalluni.

Islandimiut generalkonsulatiat ukiuni nutaajunerusuni Kalaallit Nunaanni naalagaaffinnut allanut attaveqarnermi siulliuvoq. Islandip generalkonsulatianik ammaanermut atatillugu Naalakkersuisut siulittaasuat Islandillu nunanut allanut ministeriat Gunnar Bragi Sveinsson ataatsimoorlutik nalunaarutaat atsiorpaat, immikkoortut arlallit iluanni qaninnerusumik suleqatigiinnissamut ammaassivoq.

Aleqa Hammond aamma Islandip nunanut allanut ministeria Gunnar Bragi Sveinsson, November 2013

Pingaartumik inuussutissat uumasullu nakorsaqaarnikkut nakkutilliinerup, peqqinnissaqarfikkut, imaatigut assartuinerup, ilinniartunik paarlaasseqatigiineq taamatullu Nunanut allanut pisortaqaarfiup islandimilu nunanut allanut ministeriaqarfiup akornanni atorfilittanik paarlaasseqatigiinnerup iluanniittut salliutinneqassapput.

2014-ip ukiuata affaani siullermi Nunanut allanut pisortaqaarfiup pisortaa islandimilu nunanut allanut ministeriaqarfiani pisortaanerit marluk

ukiumoortumik aalajangersimasumik
ataatsimiittarnissaanni siullermik naapissapput
Islandip Kalaallit Nunaatalu akornanni niuernikkut
suleqatigiinnerup annertusarnissaa
siunertaralugu.

3. Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat

Ataatsimiinnermi matumani ileqquusumik Nunat Avannarliit pillugit nassuiaat Inatsisartunut saqqummiunneqassaaq, Nunani Avannarlerni suleqatigiinnermut tunngatillugu Naalackersuisunit isumagineqartuni nunanut allanut tunngasut itinerusumik tassani sammineqarlutik.

Nunat avannarliit suleqatigiinnerat suli ineriartorpoq, taamaalilluni suleqatigeeriaatsit sammisaqarfiillu politikikkut suliani pingaaruteqarlutik. Sulineq naalackersuisunut innuttaasunullu iluaqutaassaaq.

Suleqatigiinnermut ministerit februar 2014-mi takorluugaq pillugu nalunaarummik ima taaguuteqartumik: "Nunat Avannarliit – Peqatigiilluta nukittuvugut" akuersipput.

Aallarniut pillugu immikkoortumi nunat avannarliit suleqatigiinnerannut tunngavigisaq ataatsimoorussaqaq ministerinit eqqaasissutigineqarpoq. "Pingaartitat tunngaviit assigiit soorlu kikkut tamat oqatussaaqataanerat, inuit pisinnaatitaaffii kiisalu nungusaataangitsumik piujuartitsineq".

Suleqatigiinnermut ministerit takorluugaat imatut allaaserineqarput.

Oqaatsit issuaqqissaakkat:

"Nunat Avannarliit killeqarfeqanngitsut: Innuttaasut suliffeqarfiillu nunani avannarlerni nunat akornanni killeqanngitsumik nikittarnissaannut tungaviit pitsaanerpaat pilersinniarlugit sulineq tassaavoq nunat avannarliit suleqatigiinneranni unamminartuni qitiusut ilaat. Suliniut taanna nukittunerulersissavarput, tassunga ilanngullugu naalagaaffiup inatsisai inuttaat EU-milu inatsisinik nunani avannarlerni nunanit

naammassineqarneri, Nunanut Avannarlerni killeqarfikkut aporfinnik nutaanik pilersitsinnginnissaat qulakkiissallugu.

Nunat Avannarliit nutaaliorfiusut: Nunat Avannarliit tassaapput nunarsuup immikkoortua nutaaliorfiusoq atugarissaarney, ilinniartitaaney, pilersitsisinnaassuseq, naammassisaqarsinnaassuseq, nungusaataangitsumik piujuartitsineq ilisimatusarnerlu isiginiarlugit. Qanittumik suleqatigiinnerput sulissutigiuassavarput, nunani avannarlerni innuttaasunut pingaaruteqartut unamminartut aalajangersimasut ataatsimoorfigalugit isumaginerisigut qaffasinnerusumik pitsaassuseqarney annertunerusumillu naammassisaqarsinnaassuseq angullugu.

Nunat Avannarliit takussaasut: Nunat Avannarliit nunanilu avannarlerni nunat nunarsuarmi ilisarnaateqarluarput, nunallu avannarliit ilisarnaataat ilisimaneqarluarluni. Qaffasissumik naammassisaqarsinnaassuseqartut, isumaginninnikkut toqqissisimanartut, naligiissut avatangiiseqarluartullu inuiaqatigiit ineriartortinnissaannik ineriartorteqqinnissaanillu nunanut avannarlernut misilittagaqartunut soqutiginninneq annertusiartorpoq. Nunat avannarliit "Nunat avannarliit suleqatigiinnermik anersaaqartut" nunarsuaq tamakkerlugu nittarsaanneranni pimoorussilluta suliaasaagut. Peqatigisaanik nunat avannarliit suleqatigiinnerannik ilisimasaqarney ilaatigut Nunani avannarlerni innuttaasut akornanni annikinnerulersimavoq tassanilu suleqatigiinneq pillugu paasissutissiinnermi suliniutinik pingaaruteqartunik ingerlataqassalluta.

Nunata Avannarliit soqutigisallit: Nunat ataasiakkaarlutik nunani avannarlerni nunat

mikisunnguupput, ataatsimoorlutilli innuttaasut 25 mio.-iusut nunarsuarmi aningaasarsiortut anginerit qulinganniilluta. Nunani avannarlerni nunat nunani tamalaani oqalliffinni arlalinni peqataasarput. Immikkoortuni tamanna ataatsimut soqutigisaqarfiusuni nunani tamalaani sammisani nunat avannarliit ataqatigiissaarinerat nangissavarput nukittorsarlugulu. Suleqatigiiffinni aallani suleqatigiinnermut inaarinninneq pillugu nunani tamalaani apeqqut pillugu nunat avannarliit suleqatigiinnerat qulakkeerniarlugu suliaqassaagut.”

Issuaaneq naavoq.

Politikkikkut taamatut takorluugaqarnerup nanginneratut 2014-p ingerlanerani aaqqissugaanikkut malittarinnittoqarpoq, taamaalilluni ministerini siunnersuisoqatigiit ataasiakkaat politikkikkut suleqatigiinnerat nukittorsarneqarluni.

Ukiumi kingullermi nassuiaammi allanneqartutut Killeqarfinni aporfiit pillugit siunnersuisoqatigiinni Kalaallit Nuaat januarip aallaqqaataani 2014-mi ilaalerpoq. Tamannattaq naalagaaffeqatigiit iluanni pisartuni killeqarfinni aporfinnik misissuinissaq nalilersuinissarlu kingullertigut ilungersuuteqarnermut atatillugu isigineqassaaq.

Naalackersuisut tungaannit ukioq manna immikkut suliniutaasoq tassaasimavoq Nordisk Ministerrådimi 2015-imi danskit siulittaasuuffiginissaannut ilassuteqarnissaq. Suliniutip siuariartornermut, atugarissaarnermut pingaartitanullu tunngasuni sammisat erseqqissarneqassapput. Immikkoortoq immikkuullarissaq imaanut tassanilu isumalluutitut tunngatillugu issittumi apeqqutitut tunngasuuvoq. Naatsorsuutigineqarpoq ataatsimiinnerit il.il. arlallit 2015-ip ingerlanerani Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarumaartut, taamaalilluni nunani avannarlerni suleqatigisagut nammineq

takunninnermikkut nunatsinnik ilisimasaqalernissamut periarfissaqarlutik.

Ukioq manna majip qaammataani nunani avannarlerni statsministerit ataatsimiinneranni statsministerit tungaanniit pingaartinneqarpoq takorluukkatut nalunaarummi siunniussa q sulleqatigiinnermi attuumassutaasuni tamani malinneqassasoq. Savalimmiut, Ålandip aamma Kalaallit Nunaata tungaannit aamma Nordisk Ministerrådi aqqutiginaq ingerlanneqartuni nunani avannarlerni naalackersuisut suleqatigiinneranni peqataasarnissamik kissaateqarneq saqqummiunneqarpoq. Suleqatigiinneq assersuutigalugu nunap kommuninut pissusaanut naleqqiullugu naleqquppoq, kisiannili aamma nunani avannarlerni nunat akornanni tunngaviatigut angallannikkut apeqqutitut oqallinerni naleqqussinnaalluni.

4. Europami suleqatigiiffik – EU

Kalaallit Nunaat europamiut kattunnerannit 1985-imi aninerminiilli EU-mut isumaqatigiissutitigut attuumassuteqartunik arlalinnik isumaqatigiissuteqarsimavoq, nunatta karsianut ukiumut 320 million koruuninik ajunngitsumik iluaqutaasartunik. Taakku saniatigut EU-mik suleqateqarnikkut annertuumik ineriartortoqarsimavoq ilutigalugu annertuumik pingaaruteqartunik sulisunik piginnaanngorsaasoqarsimalluni. Suleqatigiinneq ukiut ingerlaneranni aalisarnermit, nunanut allanut ingerlatsinikkut, suliniutitigullu iluaqutaasunik EU-mut ilanngussuunnernut, ilinniartitaanermut tunngasuni, missingersuutitigut tapiissuteqarnermut, aatsitassatigut suleqatigiiffiusinnaasunik qulaajaanernut minnerunngitsumillu EU-mik peqateqarnerup ineriartorluarsimasup malitsigisaanik isumaqatigiissuteqarnermut ineriartorsimavoq.

Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutitigut EU-mut attuumassutigisai tassaapput:

- Kalaallit Nunaata EU-mit aninera pillugu EU-mi isumaqatigiissummut ilanngussaqaq isumaqatigiissutaasoq
- EU-mut kattunnissaqaq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq, tassunga ilanngullugu EU-mi suliniutinut peqataasinnaaneq
- Aalisarnikkut peqatiginneq pillugu isumaqatigiissut tassungalu atasoq aalisarneq pillugu ilanngussaqaq isumaqatigiissutaasoq
- Politikikkut peqatigiilluni nalunaarut
- Ilinniartitaaneq isiginiarlugu peqataaneq pillugu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerat
- EU-mi Northerh Periphery Programmimi peqataaneq
- Aalisakkanik tunisassiat aalajangersimasut pillugit

akitsuusigaannginnisaqaq pillugu isumaqatigiissut

- Diamantinik avammut niuerneq pillugu EU-mi Kimberley mi suliami peqataanissaqaq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq
- Uumasut nakorsaqraneq pillugu siunnersuisoqatigiinni aalajangiineq
- Aatsitassanut tunngatillugu Letter of Intent – siunniussaqaqarnermik nalunaarut

EU-p sullissiviinit 320 million kr.-inik nunatta karsianut ataatsimoortumik ukiumut akiliuteqartarnikkut EU tassaavoq nunatsinnut suleqatigisaqaq pingaaruteqartoq. Tamatuma saniatigut EU-mi sullissiviit Namminersorlutik Oqartussani pilersaarusiordermi peqatigisanut pingaarutilinnut ilaapput. Tamanna ineriartornermut tunngatillugu EU-mi suliniutinut nunatsinnit peqataaffigineqarsinnaasut iluaqutiginerinut, kiisalu immikkoortunut attuumassuteqartunut allanut tunngatillugu, Nunatsinni toqqaannanngitsumik missingersuutitigut tapiissutinik pissarsiffiuneq ajortunut. Nunatta EU-mi isumaqatigiissummi OLT pillugu Kap. 4-mut ilanngunneqarnera suleqatigiinnissamut periarfissanik arlalinnik ammaassivoq. Issittoq pillugu apeqqutinut EU-p annertunerusumik soqutiginnilerneru EU-p Kalaallit Nunaannik isiginnilerneranut tapersersuivoq, pingaartumik piffissaqaq 2014-2020 pillugu EU-p Kalaallit Nunaatalu akornanni peqatigiinnissaqaq pillugu OLT-imi siunnersuisoqatigiinni aalajangiinerup siunnersuisoqatigiinnilu aalajangiinerup akuersissutigineqarnerani 1,6 mia. kr.-inik aningaasartaqartoq.

4.1. EU-p Kalaallit Nunaatalu akornanni isumaqatigiissutinut tunngasut

Tunngaviummik isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni isumatigiissutinut attuumassuteqartuusut 2013-mi kiisalu 2014-p aallartinnerani naammassillugit isumaqatigiissutigineqarput, ukiuni arlalinni piareersartoqareersoq sivisuumillu isumaqatiginninniartoqareersoq. Tunngaviummik isumaqatigiissutit naammassiniarnerini Sinniisoqarfik nunanut allanut ministeriaqarfimmik qanittumik ataqatigiissaarisimavoq.

OLT-EU Forum-imi decemperi 2013-mi peqataasut

Politikkikkut ataatsimoorussamik nalunaarut

Ataatsimoorussamik nalunaarut 2007-2013-meersoq tunngavigalugu Sinniisoqarfik nunanut allanut ministeriaqarfik suleqatigeqqissaarlugu EU-Kommissionip, Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni politikikkut ataatsimoorussamik nalunaarut nutartigaq isumaqatiginninniutigisimavaat.

Nalunaarummi siunertaq tassaavoq illuatungeriit isumaqatigiissutitigut pisussaaffii tamaasa pillugit pingaarnertigut paasisaqarnissaq. Naalackersuisunut pingaarsimavoq erseqqissassallugu Namminersorlutik Oqartussat EU-mik isumaqatigiissutitigut tunngavigisaannut tamanut atsioqataanissaq. Aammattaaq danmarkimi naalackersuisut atsioqataanissaat naleqqulluni, tassa EU-mik isumaqatigiissutitigut attuumassutit EU-milu siunnersuisoqatigiit aalajangiinerannut tunngaveqarmata

taamaallutillu danskit piginnaasaannut. Namminersorneq pillugu isumaqatigiissut 2009-meersoq Namminersorlutik Oqartussanut annertunerusumik piginnaatitsilerneramik imaqarpoq tassanilu kissaatigineqarluni EU-mi suleqateqarnermut pissutsit immikkut ingerlateqqinneqassasut. 2014-mi majip aallartinnerani politikikkut ataatsimoorussamik nalunaarummi oqaasertat naammassineqarnissaat pillugu isumaqatigiinniarnert suli ingerlanneqarput. Nalunaarut naammassilugu isumaqatigissutigineqarpat naatsorsuutigineqarpoq EU kommissionimit, Naalackersuisut Siulittaasuannit Danmarkimilu naalackersuisunit atsiorneqassasoq.

4.2. Den Europæiske Unionip Kalaallit Nunaatalu akornanni peqatigiinneq pillugu isumaqatigiissut

EU-p Kalaallit Nunaatalu akornanni attuumassutit pillugit siunnersuisoqatigiit 12. marts 2014-mi aalajangiinerisigut piffissami ukiuni arfineq marlunni katillugit 1,6 mia. kr.-inik isertitaqarnissaq Kalaallit Nunaannit qulakkeerneqarpoq, ilinniartitaanermit tunngasut isiginiarlugit suliniutini allattorneqarsimasut anguniakkat nalunaarutigisassallugit.

Siunnersuisoqatigiinni aalajangiinerit 2012-mi aasakkut naammassillugit isumaqatigiissutigineqarput, aningaasanut tunngasut kisimik naammassineqarnatik. Piffissamut 2014-mit 2020-mut EU-p missingersuutai naammassillugit isumaqatigiissutigineqareerpata aningaasartai aatsaat isumaqatigiissutigalugit inissinneqartussaapput.

2013-mi aasalernerani paasinarsivoq EU-mi nunat ilaasortaasut EU-p missingersuutai pillugit naapeqatigiissinnaasut, tassani EU-mut akiliisarnermigut annertuumik Danmark akikillisaaffigineqarnissaq isumaqatigiissutigisimallugu. Tamanna EU-mi nalinginnaasumik annertuumik sipaaruteqarneranut ataqatigiissikkaani kinguneraa missingersuutitigut Kalaallit Nunaata ilaaffigisaani Kalaallit Nunaata peqataaneranut aningaasat siunnersuutigineqartut 16 %-ii tikillugit ikililerisoqartussanngornera.

Tamanna 2013-mi upernaakkut Danmarkimut Kalaallit Nunaannullu paasinarsimmat attaveqaatitigut sulinerit annertuut aallartinneqarput. Taamaaliortoqarpoq Kalaallit Nunaannut aningaasat immikkoortinneqarsimasut annertuumik ikilileriffigineqannginnissaat qulakkeerniarlugu. Taamatut ittoq EU-p Kalaallit Nunaanut soqutigisaatut allattukkatigut siunertaanut tamanut akerliusutut paasineqarsinnaavoq. EU-p Kalaallit Nunaat OLT-imut tunngasuni isumaqatigiissuteqarfittut ataqqinartutut isigaa aalisarnikkut isumalluutitut pingaaruteqartunut naleqqiullugu, pingaartumillu nunarsuup ilaani issittumi peqatigisatut pingaaruteqartut. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaannik ukiut ingerlaneranni isumaqatigiissutitigut attuumassutit takutillugu suleqatigiinnermi soqutiginninneq sakkortunerulersimasoq, Kalaallit Nunaanni EU-milu aningaasaqarnikkut unamminartut sillimaffigineqarlutik.

Naalakkersuisut siulittaasuut danmarkimilu nunanut allanut ministeri taakkulu Bruxellesimi aallartitaat tamarmik immikkut suliassaminnik naammassiniagaqarput, politikerini ataatsimiinnerit EU-mi kommissærinik attuumassuteqartunik pilersinneqarlutik.

Aleqa Hammond ineriartortitsinermit kommissæri Andris Piebalgs peqatigalugu, januar 2014

Aammattaaq EU-mi nunat ilaasortaasut 28-iusut sipaarniutaasunut nalinginnaasunut Kalaallit Nunaannik eqquinissap pinngitsoortitsinissamut qularunnaarsinniarneqassallutik. Isumaqatigiinniarnerni taakkunani EU-mi attuumassutit tamarmik atorluarneqarput, ilaatigut paasinninneq qulakkeerneqassalluni ilaatigullu artornartumik sipaarfiunngitsumik aningaasat tunngavigineqartut akuerineqarnissaat qulakkeerneqassalluni. Pissanganangitsuunngilaq pingaartumik naggatissaa tikillugu Danmark siunnersuisoqatigiinni isumaqatigiinniarnerni aalajangiisussani peqataammat aningaasallu Kalaallit Nunaannut tutsinneqartussat tunngavilersuutigalugit. Siunnersuisoqatigiit ulloq 12. marts 2014-mi ataatsimiinnerminni Kalaallit Nunaannut aningaasat tunngaviusussat, 217.800.000 € piffissamut 2014-mit 2020-mut akuersissutigaat. Tassa Kalaallit Nunaannik peqateqarnermut 1,6 mia. kr.-it.

Atulersitsineq taamaalillunilu Peqatigiinneq pillugu sulineq, ilinniartitaanermut tunngasunik isiginnittusaaq, suli Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiisitaanermullu Naalakkersuisoqarfimmit isumagineqassaaq Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik,

Kalaallit Nunaata Danmarkillu Bruxellesimi Sinniisoqarfii suleqatigalugit.

4.3. Nunani imarpiup akianiittuni nunallu immikkoortuini suleqatigiinneq (OLT)

OLT-imik aqqissuussineq siunnersuisoqatigiit aalajangiinerisa nutarterneqarnissaat pillugu sivisuumik isumaqatiginninniutigineqarsimavoq. OLT-imik aqqissuussineq nutaaq 25. novembari 2013-mi akuersissutigineqarpoq, tamanna piffissamut 2014-mit 2020-mut atuutissalluni.

EU-p nunallu imarpiuk akianiitut 25-t akornanni, Kalaallit Nunaat ilanngullugu, kattunnermi siunertaq tassaavoq OLT-imi ilaasortat aningaasarsiornikkut inuuniarnikkullu ineriartornerat siuarsassallugu kiisalu OLT-ip EU-llu akornanni aningaasaqarnikkut qanittumik atassutit aalajangiussimassallugit. OLT-imi ilaasortat naalackersuinikkut iluarsaassinikkut EU-mi nunanut ilaasortanut sisamanut Tului Nunaannut, Hollandimut, Frankrigimut Danmarkimullu atassuteqarput. OLT-imi ilaasortat annertuutigut namminersortuupput EU-milu akitsuuserinermut ilaanatik imaluunniit EU-p iluani niuerfimmumut ilaanatik taamatullu EU-mi inatsisit avataaniillutik. OLT-imi ilaasortat nunat siuarsagaanngillat, kisianni annikitsumik aningaasaqarfiuermikkut, inukitsuunermikkut annikitsumillu allaffeqarnermikkut immikkut unamminartoqarlutik EU-mullu naleqqiullutik avinngarusimasuullutik. Ataatsimut isigalugit OLT-imi nunat ilaasortat katillutik 1,2 mio.-inik innuttaqarput. OLT-imi innuttaasut nunami ilaasortaasumi innuttaasutut EU-milu innuttaasutut naatsorsuutigineqarlutik.

Aleqa Hammond naalackersuisut siuttuulu Anguillameersoq taavalu De Britiske Jomfruøernerneq, decemberi 2013-mi

OLT-imi siunnersuisoqatigiit aalajangiinerisa nutaap suleqatigiinneq naleqqussarpaa nunanilu tamalaani pingaarnersiunerit allanngornerisa OLT-inilu ineriartornerit malitsigisaannik kiisalu EU-mi politikkikkut tunngavigisanut naleqqussaasoqarluni.

Piitsuunermut sammisumik ikiuisarnermik isiginninnermit illugiilluni suleqatigiinnerulernermut allanngortoqarsimavoq soqutigisat ataatsimoorussat isiginiarneqarlutik, ilaatigut silap pissusaata allanngornera, piujuartitsinermik tunngaveqarluni siuariartorneq, uumasuillit assigiinngisitaartuunerat, ilisimatusarneq nutaaliernerlu. Niuernermut tunngasuni akitsuuteqartitsinnginneq pisassiussutigullu kiffaanngissuseqarneq ingerlateqqinneqarpoq, kisiannili pileqqaarfiit tunngavigalugit maleruagassat allanngornerisigut isersinnaaneq pitsaanerulerluni, kiffartuussinerillu pillugit aqqissuussinerit nutarterneqarlutik kiisalu salliutitsinerpaatut suliarineqartarlutik.

Den Europæiske Udviklingsfondip OLT-imi suliniutit katillugit 2,7 mia. kr.-it missaannik aningaasalersorpai, taakkunannga Danmarki 50 mio. kr.-it missaannik akiliisarluni. Kalaallit Nunaat OLT-imi siunnersuisoqatigiit aalajangiinerannik tunngaveqartumik suliniutit aningaasalersornerannut peqataasinnaangilaq,

kisiannili nunarsuup immikkoortuani sammisatigut suleqatigiinnermut immikkoortitanut peqataasinnaalluni, immikkoortitat taakku 130 mio. kr.-it missaannik annertussuseqarput.

Taakku saniatigut kalaallit nunaanni suliniutit Europæiske Investerings Bankimi taarsigassarsinissamut periarfissaqarput. OLT-eermiut ataatsimoorussamik immikkoortitaqarput piffissamut 2014-mit 2020-mut atuuttussat, 750 mio. kr.-iusut. EIB siusinnerusukkat Kalaallit Nunaannut nalunaarnikuuvoq Kalaallit Nunaanni ineriartornerup malinnaaffigeqqissaarnissaa ilaatigut soqutigalugu, tamatumunngalu kalaallit tungaanniit soqutiginnittoqassappat EIB-p tungaanniit sulii annertunerusumik immikkuullarisutigut suleqatigiinnerit pillugit oqaloqatigiinnissamut ammasoqarluni.

Kalaallit Nunaat OLT-mi kattunnermi siulersuisuniititaqarpoq, Bruxellesimi Siniisoqarfiup ulluinnarni tamanna isumagisaralugu. Kattunnermut ilaasutut tassanilu siunertanik suliaqarnermut Kalaallit Nunaat ukiumut 45.000 kr.-inik ilaasortatut akiliisarpoq.

Siulersuisuni suliaannik isumaginninnermut atasumik Kalaallit Nunaat aqutsinikkut siunnersuisutut inissisimavoq OLT-imi siulersuisut ataatsimiinnissaannut piareersaasunut OLT-ip allattoqarfianut ikiuisarluni. Taakku saniatigut siulersuisuni Kalaallit Nunaat allattaavoq taamatutaaq avatangiisit silallu pissusaa pillugu suleqatigiissitami siulittaasuulluni.

OLT-ip allattoqarfia

OLT-ip allattoqarfia teknikkikkut immikkut ilisimasalinnit sisamanit, allatsimik ataatsimik kiisalu suliffimmik sungiusartunik marlunnik ulluinnarni isumagineqarpoq, taakku arlaat ataaseq OLT-imi nunaameerluni atorfiluissalluni aappaalu OLT-imi nunaameersumi universitetimi

ilinniartuussalluni. Februar-august 2014-imit kalaaleq universitetimi ilinniagaqartoq OLT-ip allattoqarfiani atorfinissimavoq.

OLT-p allattoqarfia EU-mit ukiuni pingasuni aningaasalersorneqassaaq, 2016-illu tungaanut ingerlassalluni. 2015-ip qiteqqunnissaa nallertinnagu OLT-imi ilaasortat allattoqarfimmut piffissaliussap sivitsorneqarnissaanik kissaateqartoqarnerisooq aalajangiiffiqeqassaaq.

OLT-p allattoqarfiata siunertaa tassaavoq OLT-mi nunanut ataasiakkaanut suliatigut immikkut ilisimasaqarnissaaq siunnersuisarnissarlu qulakkiissallugit, siulersuisullu sulinerannut tapersersuissalluni. EU-mi suliniutit atulersinnissaannut sulinermut tunngasutigut, suliniutinut qinnuteqarnermi, isumasioqatigiinnissanik aaqqissuussinerni OLT-llu nittartagaanik nutaamik allattoqarfik ikiutissaaq. Allattoqarfittaaq paasissutissiisarfitut, ilisimasaqarfittut ilisimasanillu avitseqatigiittarfittut ingerlassaaq.

4.4. Kalaallit Nunaata EU-llu akornanni suleqatigiiffigisat allat

EU’p issittoq pillugu politikkaa

Siunnersuisoqatigiit ulloq 28. april 2012-mi issittoq pillugu nalunaarummik akuersipput, nunarsuup immikkoortuanut issittumut EU-p politikkiata ineriartortinnissaa pillugu Kommissionip Den Høje Repræsentantillu ulloq 26. juni 2012-mi Europa-Parlamentimut Siunnersuisoqatigiinnullu saqqummiussaa pillugu ataatsimoorussamik nalunaarutip nanginneratut. 2012-mi nalunaarummi pingaarnertut oqariartuut tassaavoq Issittoq aatsaat taamak pingaaruteqartigilersooq, nunarsuullu immikkoortuani tassani nungusaataangitsumik ineriartornermi nunat tamalaat suleqatigiinnissaat pisariaqartoq. Tamatumunnga pissutaaneruvoq avatangiisit silallu pissusaata

allanngorneranik isumaginninneq nunarsuup immikkoortuanit pisariaqartitsiinnarani, kisianni nunarsuarmioqatigiinnit suliniuteqartoqarnissaanik pisariaqartitsimmat. 2008-mili EU Issittumut tunngatillugu ingerlatani annertusimavai, sulilu nunarsuup immikkoortuani tamaani EU-p tungaaniit peqataanerup annertusinissaanik pisariaqartitsisoqarluni. Ullumikkut Issittumi EU-p suliniutai ilaatigut silap pissusaanik allanngornernik akiuiniarnernik, Issittumi avatangiisinik ilisimatusarnernik nakkutilliinernillu, nungusaataanngitsumik ineriartortitsinermi aningaasaliinernik kiisalu imatigut assartuineramik imaatigullu isumannaatsuunermut tunngasuupput. Pingaartumik Kalaallit Nunaannut tunngatillugu maluginiarneqarpoq Kalaallit Nunaannik peqatigisaqarnerup nukittorsarnissaa siunnersuisoqatigiinnit tapersorneqartoq, nungusaataanngitsumik aningaasarsiornikkut ineriartornerup siuarsarnissaa siunertaralugu, taamaalillunilu aningaasarsiornarup assigiinngisitaartinnissaa. Siunnersuisoqatigiittaaq erseqqissarpaat peqatigiinnerup issittoq pillugu apeqqut pillugu annertunerusumik oqaloqatigiinnissamat kajumissarissasoq, tassunga ilanngullugit aatsitassanut tunngasut.

Europa-Parlamentip 12. marts 2014-mi "Issittoq pillugu aalajangersagaq" akuersissutigaa nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffisa qulakkeerneqarnissaat, imaani angallannerup annertusiartornera naapertorlugu avatangiisimik illersuinissaq, isumannaallisaanerup pitsaanerulernissaa issittumilu ilisimatusarneq tapersorneqarluni. Pingaartumik Kalaallit Nunaannut tunngatillugu parlamenti allappoq attuumassutit sakkortuut EU-p Kalaallit Nunaat peqatigalugu ineriartortissimasai tassaniittut nunarsuup immikkoortuani periusissatigut soqutigisat malugalugit.

EU-mik tunngaveqartoq ilisimatusarneq teknologiilu kiisalu namminersortut Kalaallit Nunaanni nungusaataanngitsumik ineriartornermut qanoq tapertaasinnaanerannik misissueqqullugu Parlamenti Kommissionimut nunanullu allanut kiffartuussivimmuut qinnuteqarpoq.

Aleqa Hammond Europa –Parlamentimi oqallinnermi, december 2013

Kimberley pillugu sulineq (KP)

Kimberley pillugu sulinermi akuersissuteqartarnermik aaqqissuussinermi Kalaallit Nunaata peqataanissamat periarfissaqalernissaa siunertaralugu maleruagassat suleriaatsillu pillugit siunnersuisoqatigiit 18. juni 2013-mi akuersipput.

Siunnersuisoqatigiit aalajangiinerisigut EU-mik suleqateqarnikkut diamantit silisaanngitsut pillugit Kimberley-mi sulinermi akuersissuteqartarnermik aaqqissuussinermi Kalaallit Nunaat peqataasinnaalerpoq. Aaqqissuussinermi tunngavigneqarpoq diamantinik silineqanngitsunik eqqussuinerit avammullu niuernerit tamarmik nakkutigineqalernerat avammullu niuernerit tunngatillugu diamantinik silineqanngitsunik nunat tamalaat niuernerat pillugu EU-mi peqqussummi aalajangersakkat malillugit EU-mi oqartussanit allagartalerneqartassallutik.

KP tassaavoq naalagaaffit, diamant-ileriffissuit NGO-llu akornanni nunani tamalaani akerliinnermik pilersitsisumik diamant-inik niuernerup unitsinneqarnissaa siunertaralugu suleqatigiinneq.

Aatsitassanut tunngasuni siunnissaq pillugu aalajangiineq

2013-mi ukiakkut inuusutissarsiorneq nutaaliernerlu pillugit pisortaqarfimmit EU-p aatsitassarsiorfiit pisariaqartitaat immikkut isiginiarlugit suleqatigiinnissamut EU-p pisariaqartitsinera pillugu nalunaarusiorluni sulineq aallartinneqarpoq. Aammattaaq ilisimatitsissutigineqarluni nalunaarusiami inassutigineqassasoq suliniutit qanoq ittut tapersorneqassanersut, Siunnissaq pillugu aalajangiineq naammassineqassappat. Pisortaqarfik ilisimatitsisimavoq nalunaarusiap inassuteqaatai ataatsimeersuarnermi saqqummiunneqarumaartut, Kalaallit Nunaata saniatigut EU-mi aatsitassarsiorfiit qaaqquneqassallutik, Kalaallit Nunaannik siunissami suleqatigiinnermi pisariaqartitsinerit suut EU-Kommissionimit malersorneqartariaqarnerinik inassuteqarnissaq siunertaralugu. Nalunaarusiap naatsorsuutigineqarpoq 2014-p naanerani naammassineqassasoq.

4.5. Nutaarsiasat, NAP-NYT Bruxelles

Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfiata 2009-mi saqqummersittaleraa nutaarsiasat, "NAP nutaarsiasat - Bruxelles". Nutaarsiasat 2009-mi sisamariarlutik saqqummerput imaralugillu sinnisoqarfiup sulinera pillugu nutaarsiasat naatsunngorlugit allaaserisat, Bruxellesimit saqqumilaarneq, EU-mi pisut Kalaallit Nunaata EU-mut isumaqatigiissutaanut tunngassuteqartut pillugit nutaarsiasat, kiisalu suleqatigisanik

ilisarititsineq. Nutaarsiasat Københavnimi isumassarsiaavoq, tassa nunat avannarliit ingerlataat pillugit nunat avannarliit immikkoortortaataa taamaaqataannik saqqummersitsisarmata.

NAP-Nutaarsiasat saqqaanut assersuut

Nutaarsiasat tigulluarneqartarput Namminersorlutillu Oqartussani soqutiginnittunut nassiussorneqartarlugit, EU-missaaq sinnisoqarfiup suleqatigisaanut allanut, tassunga ilanngullugu Kommissioni, Siunnersuisoqatigiit Europa-Parlamentilu. Nutaarsiasat Sinnisoqarfiup nittartagaani atuarneqarsinnaallutillu aaneqarsinnaapput: naalakkersuisut.gl/bruxelles

4.6. Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinnisoqarfia

Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfia Danmarkip kunnngikkoortumik Belgiami ambassadeanut

atatillugu 1992-imi pilersinneqarpoq. Sinniisoqarfik danskit EU-mut ataavartumik aallartitaqarfiannik, Belgiemi danskit Ambassadeannik Savalimmiullu Sinniisoqarfiannik illoqateqarpoq.

Bruxelles-imi sinniisoqarfik Kalaallit Nunaata erseqqissuunissaanik, EU-mi oqartussanik nalilersuisoq soqutigisanillu isumaginnippoq, tassunga ilanngullugit OLT-mi siulersuisuni ilaasortatut sulineq. Suliassani pingaarneq tassaavoq EU-mut attuumassuteqartuni Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutaanut tunngasutigut Naalakkersuisunut siunnersortaaneq. OLT-imi siunnersuisoqatigiit aalajangiinerisa EU-millu peqateqarnerup nutarterneqarnissaanut piareersarnermi Kalaallit Nunaata siunissami isumaqatigiissutigut EU-mik attuumassuteqarnera pillugu aalajangiinernik sunniiniarluni ingerlatsinerit annertuut piareersarneqarsimapput, Naalakkersuisunullu ilaasortat arlallit peqataasimallutik paasissutissiiniarlutik Bruxellesmilu sammisaqartitsillutik, pingaartumik Europa-Parlamentimi EU-milu kommissærinik arlalissuarnik ataatsimeeqateqarnerni. Ileqqutut nutaatut siulittaasoq januar 2014-mi Bruxellesimi suleqatigisanut pingaarnersanut ukiortaami ilassinnittoqarpoq, EU-mi suliffinniit, EU-mi Sinniisoqarfiit, Ambassadeqarfiit, eqqarsartitat, sunniiniartut minnerunngitsumillu OLT-eqatigisat.

Sulisorisat tassaapput sinniisoqarfiup pisortaa ministerråditut taaguutilik fuldmægtigilu ambasadeseekretæritut taaguutilik. Aallartitat marluullutik diplomatitut inissisimapput. Allatsimittaaq atorfinitsitsisoqarsimavoq. 2002-mili suliffimmik misiliisumik aalajangersimasumik atorfinitsitsisoqartalersimavoq. Suliffimmik misiliisoqartitsineq imatut aaqqissuunneqarsimavoq ukiup affakkaartumik nutaamik atorfinitsitsisoqartarluni. Piumasaaqatigineqarpoq suliffimmik misiliisut tamarmik Universittimi bacheloritut

angusisimassasut kandidatitullu ilinniarnerminni suliffimmik misiliinertik atorsinnaassallugu. 2014-p qiteqqunnerani suliffimmik misiliisimasunit 22-nit katillugit 15-t kalaaliusimapput universitetimi ilinniartut qaammatini arfinilinni suliffimmik misiliinertik naammassisimallugu. Ulloq manna tikillugu ilinniartut marluk Ilisimatusarfimmeersut suliffimmik misiliisimapput.

Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfiata makku suliassarai:

- Namminersorlutik Oqartussat sulinerisa Europaparlamentimillu, EU kommissionimik Rådimillu suleqateqarnerat Bruxellesimi ersarissuunissaata qularnaarneqarnissaat.
- Namminersorlutik Oqartussat EU-mi nunanik ilaasortanik Bruxellesimi ambasadørinik naleqquttunik sunniiniartartunillu naleqquttunik attaveqarnerat.
- Suliassat Kalaallit Nunaata EU-milu suliffeqarfiit akornanni ataqatigiissaarnerat.
- Sinniisoqarfik ulluinnarni danskit EU-mi sinniisoqarfiannik attaveqarpoq, tassani suliassat Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartut ataqatigiissaarneqarlutik.
- Sinniisoqarfik ilinniagaqartunut inuusuttunut Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasunik politikikkut suliaqarneranik soqutigisalinnut "ilinniarsiivoq".

Sinniisoqarfiuttaaq akuuffigai ambassadeqarfiit kattuffiillu Issittumut tunngasunik suliassaqarfimmi suleqatigiinnerit sunniiniarnerillu Bruxellesimi ingerlanneqartut.

4.7 Naalackersuisut

Ilinniartitaanermut periusissiaat 2014 kiisalu Ilinniartitaanermut pilersaarusiaq II

Ilinniartitaanermut tunngatillugu Peqatigiinnermi isumaqatigiissummut piffissaq 2013-mi naavoq. Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisoqarfik Bruxellesimi Sinniisoqarfik Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut Naalackersuisoqarfillu suleqatigalugit piffissamut 2014- mit 2020-mut immikkoortumi nutaamik isumaqatigiissuteqarnissaq pillugu isumaqatigiinniarnernik ingerlataqarput. Isumaqatigiissummut aallaaviusut tassaapput Naalackersuisut Ilinniartitaanermut periusissiaat 2014 kiisalu Ilinniartitaanermut pilersaarut II. Ilinniartitaanermut pilersaarut II tassaavoq iliuuseqarnissamut pilersaarut, Ilinniartitaanermut periusissiami Naalackersuisut saqqummiussaannik takorluukkanik anguniakkanillu atulersitsisussa.

5. Nunarsuarmioqatigiinni Suleqatiginneq – Naalagaaffiit Peqatigiit (NP)

5.1. NP Allattaanerat Ban Ki-moon Kalaallit Nunaannut tikeraarteq

Marts 2014-imi Naalakkersuisut siulittaasuat danskit statsministeriat peqatigalugu NP-mi allattaaneq qaaqqaat. Tikeraarneq septembarimi NP allattaanerata silap pissusaa pillugu nunarsuarmi qullersat ataatsimeersuartinnissaannut aallarniutaavoq. NP-ip silap pissusaa pillugu isumaqatigiissutaani nunani tamalaani silap pissusaata allanngornerani sulinermik tapersersuisusaaq, taanna 2015-imi Parisimi nunarsuarmioqatigiit nutaamik isumaqatigiissuteqarnerannik kinguneqartussaavoq.

Allattaanerup Uummannami tikeraarnermi piniartunit silap pissusaanik allanngorneranik qanittumik misilittakkagut piunassuseqarnerunissamik takutitsinissamut maanna piffissanngortoq qularunnaarsinneqarpoq nunarsuarmiut siuttuinit kajumissaatitut sunniuteqarniarnissamut.

Uummannami tikeraarnerup nalaani oqaluttuat misilittakkallu, Ban Ki-moonimit pissarsiarineqartut 2020-mit atuutilersumik 2015-imi nunarsuarmioqatigiit silap pissusaa pillugu isumaqatigiissuteqarnissaasa piffissanngornera pilugu oqariartuuteqarnissanut iluatigissavai.

NP-imi allattaaneq ukioq manna ulloq 23. septembar annertuumik aaqqissuunneqartumi silap pissusaa pillugu qullersat ataatsimeersuarnerannik ingerlatsilerpat Naalakkersuisut Siulittaasuat, Aleqa Hammond, oqalugiartussat akornaniissaaq.

Aleqa Hammond danskit statsministeriat Helle Thorning-Schmidt aamma NP allattaanerit Ban Ki-moon Uummannami ilagigai, Marts 2014

Kalaallit Nunaanni tikeraarneq nunarsuarmiut silap pissusaa pillugu isumaqatigiissummut amerlasuut isumaqataalernissaannik allattaanerup qulakkeeriniarneranut ilaavoq. Nunarsuarmi kiassuseq agguaqatigiissillugu 2 gradit sinnerlugit qaffassannginneranik qulakkeerisusaaq.

5.2. Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit NP-ip Siunnersuisoqatigiivi

Genèvemi Inuit pisinnaatitaaffii pillugit siunnersuisoqatigiinni Kalaallit Nunaata Danmarkki peqatigalugu peqataanera ileqqoq malillugu nunat inoqqaavisa piginnaatitaanerannik isiginninniarpoq. September 2013-mi 24.-issaannik katersuunnermi isiginiarneqartoq tassaavoq nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit ukiumoortumik aalajangiinermi 2014-mi nunat inoqqaavi pillugit nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnissaannut (immikkoortoq 5.6. takuuk) tikkuartumik oqaasertassat qulakkeerneqarnissaasa isigineqarnissaat. Taamaalluni Altami uppersiinermi sammisanut sisamanut innersuussisunik kiisalu imminnut tungasut pillugit nunat inoqqaavisa

sinniisuisa NP-ni sulinermi peqataanissamut periarfissat nukittorsarniarlugit sulinermit innersuussisunik aalajangiineq iluatsinneqarpoq. EMRIP-imi suliniut kingusinnerusukkut NP Allattaanerani nalunaarusiamik malitseqartinneqarpoq.

5.3. Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiinut NP-ip Permanent Forum-ia

Nunat Inoqqaavisa Oqaasissaqarfiinut NP-ip Permanent Forum-iani (UNPFII) sulineq Naalakkersuisunit tapersorsorneqarpoq, 2000-imi pilersinneqarnerani Kalaallit Nunaat Danmark peqatigalugu peqataasimalluni. UNPFII-mi 13.-issaannik ataatsimiinneq piffissami 12. – 23. majimi 2014-mi New Yorkimi NP qullersaqarfiani ingerlanneqarpoq siulittaasumik Dr. Dalee Sambo Dorough-imit aqunneqartoq, taanna Alaskameersuuvoq inuppiaalluni. UNPFII aalajangerpoq ukioq allortarlugu ukiumik nalilersuisarfeqassasoq immikkut pingaartitanik sammisaqarfiunngitsoq. Taamaaliortoqassaaq Forumimi akuerineqartunik inassuteqaaterpassuarnik atulersitsinermi killiffiit paasisaqarfiginiarlugit.

UNPFII 16-nik ilaasortaqarpoq, taakkunannga affai nunat inoqqaavinit nammineq toqqarneqarsimasut, nunarsuup ilaani immikkoortuni arfineq marlunni, nunat inoqqaavi nunarsuarmi aggorneqarneri malillugit. Affaata aappaa nunarsuup immikkoortuini taakkunani naalakkersuisunit toqqagaapput. Pisuni arlalinni nunat inoqqaavisa sinniisunik Forummimi ilaasortassanik naalakkersuisut toqqaasimapput. Taamaalilluni nunat inoqqaavi NP oqartussaqaarfiani tassani pingaaruteqartumi amerlanerussuteqarput.

Danskit kalaallillu saqqummiussaata ilaatigut NP Nunat inoqqaavi pillugit Nunarsuarmioqatigiit

ataatsimeersuarnissaannut piareersarnermut tunngasuvoq, taanna 2014-mi ingerlanneqassalluni (immikkoortoq 5.5 takujuk), Forummip NP-imi oqartussarpassuit akornanni oqaloqatigiinneq pillugu saqqummiussineq, ukioq manna UNICEF tassanilu meeqqat pisinnaatitaaffii siuarsarniarlugit sulineq isiginiarneqarluni. Kiisalu kalaallit-danskit tungaannit taaguutip nunat inoqqaavi pillugit Permanent Forummimiit nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Permanent Forummimut allanngortinnissaanik siunnersuuteqartoqarluni.

5.4. NP-ip Nunat Inoqqaavi pillugit Immikkut Nalunaaruteqartartua

Naalakkersuisut ukiut ingerlanerini Nunat Inoqqaavi pillugit Immikkut Nalunaaruteqartartuanik (SR), Professor James Anaya-mik pitsaasumik suleqateqarsimapput.

Professorip Anayap piginnaatitaanera maj 2014-mi naassaaq, Victoria Tauli-Corpuz-imit taarserneqassalluni, taanna immikkut nalunaaruteqartartuni arnani siullersaassalluni. Taanna ilaatigut nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Permanent Forummimi siulittaasuusimavoq. Victoria Tauli-Corpuz ukiut ingerlanerini nunat inoqqaavinut, nungusaataangitsumik ineriartortitsinermit silallu pissusaanut tunngatillugu NP-ni sulinermi kalaallinik politikerinit atorfilinnillu arlalissuarnik suleqateqarsimavoq. Victoria Tauli-Corpuzip nukittuffia tassaavoq nunat inoqqaavi pillugit sakkortuumik pimoorussinera nunanilu tamalaani naalagaaffinnilu ineriartortitsineq pillugu oqaluuserisatigut naapertuuttumik angusaqartarnini. Professori James Anaya nunat inoqqaavisa inuttut pisinnaatitaaffii pillugit pingaarnertigut annertuumik immikkut ilisimasaqarnermigut piginnaatitaaffik pillugu annertuumik ataqqinnilersitsisimavoq. Taamaalilluni Tauli-Corpuzip piginnaatitaanermi

pisinnaatitaaffinnut tunngasortai annertuumik isiginiarneqarneri qanoq annertutigisumik aalajangiussimasinnaanerai annertuumik pissangassutigineqarpoq.

5.5. Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat

Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut ilisimasalittut suleqatigiissitat (EMRIP) arfinilissaannik ataatsimiinnini 8. juli – 12. juli 2013-mi Genève-mi ingerlappaa.

Marcia V.J. Kran, OHCHR-ip Ilisimatusarnermut Ineriartormullu Pisinnaatitaaffimmik Immikkoortortaqarfik, HCR-imi præsidenti, ambassadør Remigiusz Achilles Henczel, EMRIP-ip arfinilissaannik ataatsimiinnera ammarpaat, ilaatigut nunat inoqqaavisa eqqartuussivinnut killeqartumik atuisinnaanerit uparuartorlugu, tamannalu ataatsimiinnermi sammeneqarluni.

Ataatsimiinnermi sammisaq tassaavoq nunat inoqqaavisa eqqartuussivinnut atuisinnaanerit atugarliortut immikkut isiginiarneri, tassunga ilanngullugit inuit innarluutillit, arnat meeqqallu. Aammattaaq Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit NP-ip Nalunaarutaata (UNDRIP) atulersinnissaa isiginiarneqarpoq, naak naalagaaffiit assigiinngitsut atulersitsigaluartut sulii iluatsittumik atulersitsinissamut annertuumik unamminartoqarpoq. Nunat Inoqqaavii pillugit Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnissaat pisussanngortoq oqaluuserisassanut ilaavoq. Tassani peqataasunit arlalinnit erseqqissarneqarpoq ataatsimeersuarnissamut piareersarnerup nalaani kingornalu nunat inoqqaavisa peqataanissaasa pingaaruteqarnera. Suleriaasissami ukioq manna Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut inassuteqaatit tallimat oqaasertalerneqarput, tassunga ilanngullugu EMRIP-ip tulliani

misissuinissaanut siunnersuut: eqqisseqatigiinnissamik saammaaqatigiinnissamillu suliaqarnermi eqqartuussiviit qangatut inissisimasarnerat immikkut isiginiarlugu nunat inoqqaavisa eqqartuussivinnut atuisinnaanerit pillugu nalunaarusiap nanginneqarnissaa.

Danmark-Kalaallit Nunaat ataatsimeersuarnermi oqaluuserisassani marlunni saqqummiussaqqarpoq: Nunat Inoqqaavii pillugit Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnissaat nunat inoqqaavisalu eqqartuussivinnik atuisinnaanerit. Aammattaaq UNDRIP-imi oqaluuserisassani immikkut ilisimasalinnut oqaloqateqarnermi Danmark-Kalaallit Nunaat peqataalluni.

5.6. Nunat Inoqqaavii pillugit NP Nunarsuarmioqatigiinnit 2014-imi Ataatsimeersuartitsinissaa

Nunat inoqqaavii pillugit NP-imi Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerit (WCIP) 2014-mi 22. -23. septemberimi New Yorkimi ingerlanneqassaaq NP ataatsimeersuarnerani qullersat ataatsimiinnerattut. WCIP-mi siunertaq tassaavoq nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa piviusunngortinneri pillugit misillitakkanik isummanillu paarlaasseqatigiinnissaaq, Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugu NP Nalunaarutaat ilanngullugu. Taakku saniatigut naatsorsuutigineqarpoq ataatsimeersuarneq 2015-ip kingorna NP-ni ineriartornissamut anguniakkanik nutaanik oqaasertaliinermut siunnersuuteqassasoq, RIO-20-ip nungusaataanngitsumik ineriartortitsineq pillugu anguniagai ilanngunneqarlutik.

2012-imi ukiakkut NP-ip Ataatsimeersuarnermini qanoq issuseq pillugu nalunaarut akueraa. Aalajangiinnermi tassani nunat inoqqaavini

immikkut sammisaqartut (EMRIP UNPFII-lu) oqallinnerni ataatsimeersuarnermi nunat inoqqaavisa peqataasarnerinut eqqaanartumik nunat inoqqaavisa peqataasarnissaat pillugu isumaqatigiittoqarpoq.

Nunat inoqqaavi 2012-mi ukiakkulli nammineq nunarsuarimi najukkaminni nunarsuarmioqatigiinnilu piareersartarnertik aaqqiissuuttalersimavaat tamatumalu kinguneralugu nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerat annertoq Norgemi Altami juni 2013-mi ingerlanneqarnera. Altami isumaqatigiissut ataatsimeersuarnerup taassuma inerneraa inassuteqaatit 43-it sammisanut sisamanut agguarsimasut, taakku Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarneranni inaarutitut isumaqatigiissutissatut nunat inoqqaavisa kissaatigaat. Sammisat taakku sisamat peqatigisaannik WCIP-imut atasumik aaqqiissuunneqartussani nerrivinni pingasuni oqallinnerni ilisimasalinnillu tusarniaarnermi tunngavigineqartussaapput:

Sammissaq 1: Nunat inoqqaavisa nunaat, immikkoortui, isumalluutit, immat tatsillu.

Sammissaq 2: Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit NP-imi suliniutit.

Sammissaq 3: Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa atulersinneri.

Sammissaq 4: Nunat inoqqaavisa paasitinneqarluni akuersineq pillugu ineriartornermi pingaarnersiunerat (Free, Prior and Informed Consent).

Naalakkersuisut Inatsisartunut nalunaaruteqarput Altami isumaqatigiissummut tapersersuillutik Danmarkilu peqatigalugu taassuma NP pisortatigoortumik allagaatinngortinnissaanut sulissuteqarlutik.

Altami isumaqatigiissutit NP-ni pisortatigoortumik allagaatitut akuerineqarnerata

iluatsinnerata saniatigut qanoq ittuussusermik aalajangersakkamik akuersisoqarmalli ataatsimeersuarnermi pisortatigoortumik piareersarnerit aalajangiussimanissaat ajornakusoorsimavoq. Nunat inoqqaavisa sinniisui aamma isumaqatigiinniarnerni peqataaneri pillugit apeqqutip sukkasuumik aaqqiiffiginissaanut nunat ikinnerussuteqalaartut akerliliisimapput, qulaani taaneqartut immikkut ilisimasalinnit nerrivinnilu oqallinnissani kiisalu inaarutaasumik isumaqatigiissutissap isumaqatigiinniutigineqarnerani sammisassat aalajangiiffigineqartussaallutik.

Permanent Forummit 13.-issaannik ataatsimiinneranut atatillugu Ataatsimeersuartut præidentiat (PGA) aaqqiissutissatut siunnersuummik saqqummiussivoq nunat inoqqaavisa nunarsuaq tamakkerlugu ataqatigiissaarisuinit akuerineqartoq. Akuersisoqarpoq imatut paasineqarluni naggataatigut isumaqatigiissutissaq nunat inoqqaavisa NP-llu ilaasortaasa naalagaaffit akornanni isumaqatigiissutaalluni akuerineqassasoq taamatullu PGA nammineerluni siunnersortinit sisamanit ikiorneqarluni isumaqatigiinniarnertit suli naammassineqanngitsut isumagissagai – NP-imut ilaasortat nunat marluk kiisalu nunat inoqqaaviniit marluk.

Nunat inoqqaavisa NP-ni piareersarnerini Nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarnerisa nalaani sapinngisamik annertunerpaamik sunniuteqarnissaat peqataanissaallu qulakkeerniarlugu Naalakkersuisut danmarkimi naalakkersuisunik, NP-imi nunanik ilaasortanik ataatsimeersuarnermut ikinngutaasunik, nunani avannarlerni nunanik, ICC-mik, Norgemi Sametingimik nunallu inoqqaavisa ataqatigiissaarisuinit suleqateqarnerminnik nangitsissapput.

5.7. World Intellectual Property Organization (WIPO)

Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik illersuinissamut ilusissanik nassaarniarneq eqqarsaatigalugu, tassunga ilanngullugu pinngoqqaarfitsigut isumalluutitut pisinnaatitaaffiit (GR), Qangali Ilisimasat (TK) kiisalu Inuit Oqaluttuaat (TCE), WIPO-mi siuariartoqannginnera pissutigalugu Namminersorlutik Oqartussat ukiuni kingullerni WIPO-mi naalackersuisut ataatsimiititaliaanni (IGC) peqataanissaq pingaartissimangilaat, taanna siunertamut pilersinneqarsimalluni. EU-mi sakkortuumik ataqatigiissaarisooqarnera nunanilu killerni assigiimillu isumalinni immikkoortuni taaneqartuni ataqatigiissaarisooqarnera pissutigalugu danskit naalackersuisuini kalaallit isumaannik sunniiniarnerup angunissaa ajornakusoorsimavoq, naak iluarinnittoqaraluartoq naallu Danmark-ip nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik oqalliffinnilu allani UNDRIP-ip atulersinnissaanut tapersersuigaluartoq.

Naalackersuisut ataatsimiititaliaanni aaqqissuussinermi kukkuneq tassaavoq qulaani taaneqartuni immikkoortuni pingasuni pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiinniarnerni naligiissumik piviusumik peqataanissamut nunat inoqqaavi naalagaaffinnit tunniussisooqarnissaanik piunassuseqannginneq. Ilaatigut immikkoortumi UNDRIP-ip atulersinnissaanut ilisimannittoqanngilaq, tassunga ilanngullugu nunat inoqqaavinut tunngatillugu oqaatsinik atuinerup nutarternissaanut piunassuseqartoqarani.

2014-imi manna tikillugu IGS-mi marloriarluni ataatsimiittoqarsimavoq, ataatsimiinnerni tamani immikkoortut taakku pingasut pillugit sulineq aallunneqartarsimalluni. Taamaalilluni 3.-7. februarimi ataatsimiinneq pinngoqqaatinik isumalluutitik tunngasuni pisinnaatitaaffinnut tunngasimavoq, kiisalu 24. marts- 4. aprilimi

ataatsimiinnermi qanga ilisimasat sammeneqarsimallutik kiisalu IGS-mi ulluni 7. - 9. juli ataatsimiinnermi inuit siuliminnit eqqaamasaannut tunngasimalluni, taakkulu ataatsimiinnerni tamani killiffimmik nalilersuineramik malitseqarlutik.

5.8. Inuit Pisinnaatitaaffinut Kalaallit Nunaata Siunnersuisooqatigiivi

15. november 2012-imi Inuit pisinnaatitaaffiinut Kalaallit Nunaanni siunnersuisooqatigiit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 23, 3. december 2012-meersoq Inatsisartunit isumaqatigiittunit akuerineqarpoq. Inatsimmi siunertaq tassaavoq siunnersuisooqatigiinnik attaviitsunik Siunnersuisooqatigiinnik pilersitsisooqarneratigut Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarnissaat illersorneqarnissaallu, tassa peqatigisaanik Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit nalinginnaasumik ilisimasanik piginnaanngorsaanermullu peqataassammata. Siunnersuisooqatigiit nunani inuit pisinnaatitaaffii attaviittut pillugit NP-imi Parisimi tunngavik 20. decembari 1993-imeersoq malillugu sulissapput.

Siunnersuisooqatigiit Nunatta Karsianit tapiissutitigut aningaasalersorneqassapput, Siunnersuisooqatigiinnullu allattoqarfik Namminersorlutik Oqartussani isumagineqassalluni.

Meeqqat illersuisuat Aaja Chemnitz siunnersuisooqatigiinni siulittaasuvoq Josef Therkildsenilu siulittaasup tulliulluni. Siunnersuisooqatigiit suliniutinik arlalinnik aallartitsipput, ilaatigut inuit pisinnaatitaaffiisigut killiffik pillugu nunani tamalaani komiteenut nalunaarusiorneq kiisalu Siunnersuisooqatigiit nalinginnaasumik inuit pisinnaatitaaffii pillugit siunnerfeqartumik innuttaasunik paasitsiaanermik sulineq aallartissallugu.

6. Niueqateqarnermi politikki

Niueqatigiinnermi politikkit toqqammaviusut Naalackersuisunit aalajangersarneqartarput. Toqqammaviit taakku iluanni nunatta niuernikkut soqutigisai siumut sammisumik (avammut niuernermi siuarsaaneq, aningaasaliisussanik pilerisitsilerneq, niuernermi atortut il.il.) illersuisumillu (Nunatsinni suliffeqarfiit tunitsivissatigut periarfissaanik illersuineq) isumaginnissaannut Nunanut Allanut Pisortaqaarfik akisussaavoq.

6.1. Illugiilluni Niuernikkut isumaqatigiissutit, Avammut niuerneramik siuarsaaneq Aningaasaliisussanillu pilerisitsilerneq.

Illugiilluni Niuernikkut isumaqatigiissutit
Qularnanngitsumik kalaallit suliffeqarfiisa nunani tamalaani unammillersinnaassusiat annertusiartortumik tatiartorneqassaaq. Tamatumunnga pissutaavoq illugiilluni nunarsuullu immikkoortuani niuernikkut arlalinnik isumaqatigiissuteqarnerit, ukiuni makkunani isumaqatiginninniutigineqartut isumaqatigiissutigineqartullu (qularnanngitsumik nunat tamalaat WTO-p ingerlatsinerani siuariartortoqannginneranut qisuariaatitut). Pingaartumik EU-p niuernikkut isumaqatigiissutai Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit avammut niuertut unammillersinnaassusiinut taamaalillutillu tunisassiaminnik tunisaqarsinnaanerannut sunniuteqarput. Taamaalilluni EU-p niuernikkut isumaqatigiissuteqarnissamik, assersuutigalugu Canadamik oqaloqateqarnera Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut pingaaruteqarpoq. Kalaallit Nunaata tunisassiaasa assinginik Canada arlalinnik tunisassiaqarpoq, kalaallillu nunaanni suliffeqarfiit OLT-imi EU-mut kattunnera kiisalu

EU-mik aalisarnermi isumaqatigiissuteqarneq pissutigalugu europami niuerfinnut akitsuusigaanngitsunik niuertarput. Canadap EU-llu akornanni niuernikkut isumaqatigiissut niuerfinnut isersinnaanermut naleqqiullugu canadami tunisassiat kalaallinut naligiinnerulissaput. Europami niuerfimmut Kalaallit Nunaata salliulluni isersinnaanera pingaaruteqartoq taamaalilluni aserorterneqassaaq kalaallit nunaannilu suliffeqarfiit avammut niuertut unammillersinnaassusiat tunisassiani qitiusuni tatisimaneqalerlutik.

Aammattaaq EU-p niuernikkut isumaqatigiissuteqarnissamik assersuutigalugu asiami aningaasaqarfinnik oqaloqateqarnerata kingunerisaanik kalaallit tunisassiaannik toqqaannartumik Kalaallit Nunaannit avammut niuerneq – taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni avammut niuernermi suliffiit – annertusiartuinnartumik europami suliffeqarfinnut unammillersinnaassusertik annaajartussallugu. Tamatuma kingunerisinnaavaa kalaallit suliffeqarfii avammut niuertut unammillersinnaassusertik pigiinnarniarlugu EU-mi ingerlatseqatigiiffiit tunitsiviit aqqutigalugit avammut niuertarnertik aaqqissuuttariaqassagaat (tassanilu EU-mi nioqqutitut inissisimaffik anguniarlugu suliareqqinneqartariaqarluni). Tamanna naggataatigut Kalaallit Nunaanni avammut niuernermi suliffiit amerlassusiinut kinguneqartitsisinnaavoq, soorlu kalaallit avammut niuertuinut pisariaqanngitsumik amerlanernik aningaasartuuteqarnermik kinguneqarsinnaasoq.

Niuernikkut pissutsit qulaani taaneqartut illuatungilerniarlugit Kalaallit Nunaannilu

suliffeqarfiit avammut niuertut unammillersinnaassusiat pitsaanerulersinniarlugu pisariaqarpoq Kalaallit Nunaanni suliffeqafiit avammut niuertut maannakkut (siunissamilu) avammut niuerfigisaannik illugiilluni niuernikkut oqaloqatigiinnerit aaqqissugaasumik Naalakkersuisunit piareersarneqarnissaat. Taakkununga ilaapput assersuutigalugu Japan, Kina, Sydkorea, Island USA-lu.

EU-p illugiilluni niuernikkut isumaqatigiissutaanut peqataasutut ilanngunnissaq ajornarpoq. OLT-imi nunat allat pissutsinut arajutsisimangillat, maannakkulli Kalaallit Nunaata EU-mut attuumassuteqarnerani toqqammavigisat iluani aaqqiissutissanik nassaassaqarnani.

Niuernikkut isumaqatigiissutit allagaatinik ingerlatsinernillu paasiuminaatsunik imaqsarinnapput, taamaattumik ingerlanernut taakkununga nukippaalunnik atuinissaq naatsorsuutigisariaqarluni – naak Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera allanut naleqqiullugu ammasuugaluartoq avammut niuernerup annertussusia paasiuminaraluartoq.

Nunanut allanut pisortaqrarfiup niuerneramik ingerlatsinermik paasiniaaneq aallartinniarpaq, ilaatigut Koreamik Kujallermik oqaloqateqarneq ilaassalluni.

Avammut niuernerup siuarsarnera aningaasaliisinnaasunillu pilerisitsilerneq.

Aningaasaliisinnaasunik pilerisitsilernermi avammullu niuernerup siuarsarnerani Naalakkersuisut Siulittaasuat annertuumik pingaaruteqarpoq – pingaartumik nunani tamalaani takussaasuunikkut. Ilaatigut nunani tamalaani ataatsimeersuarnerni nunallu tamalaat suliffeqarfiinit kiisalu nunat tamalaat tusagassiortuinik peqataaffigineqartuni oqalliffinni peqataanikkut, ilaatigullu Siulittaasup nunanut allanut tikeraartarnera iluaqutigalugu Kalaallit Nunaanni avammut niuertut

aningaasaliisinnaasullu nittarsaannissaannut aallaavigineqassaaq.

Siulittaasup taamaalilluni periarfissat arlallit atorluarsimavai, Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissamut periarfissat nittarsaanniarlugit oqalugiartussatut qaaqquneqartarluni – ilaatigut Canadami Londonimilu. Aammattaaq decembari 2014-mi pisortatigoortumik Japanimut tikeraarnissaq pilersaarusiorneqarluni tikeraarnerutaaq nalaani inuussutissarsiornermut tunngasunik inuussutissarsiortut attuumassuteqartut peqataatinneqassapput.

Aleqa Hammond Halifax Forumimi Canadami oqalugiartooq, November 2013

Aammattaaq Inuussutissarsiornermut, Aatsitassarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisooq Tianjingimi China Miningip aatsitassat pillugit annertuumik takutitsineranut atatillugu Kinamut tikeraarsimavoq. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornissamut periarfissat saniatigut puisit amii takornariaqarnerlu Beijingimi nittarsaanneqarput.

Illugiilluni Niuernermi isumaqatigiissutinik isumaqatigiissuteqarnissaq pillugu Kalaallit Nunaata piginnaatitaaneranik paasinarsaaneq
Illugiilluni Niuernermi isumaqatigiissutinik isumaqatigiissuteqarnissaq pillugu Kalaallit Nunaata piginnaatitaaneranik paasinarsaaneq siunertarlugu Nunanut Allanut Pisortaqrarfiup Nunanut Allanullu Ministeriaqrarfiup akornanni atorfilittatigut qulaajaalluni sulineq 2012-imi ukiakkut aallartinneqarpoq. Pisariaqartitsineq pinggorpoq nunanut allanut niueqatigiinnermi naalakkersuinikkut ingerlatsineq

paatsuugassaangitsumik ataasiulluni
naalakkersuinikkut ingerlatsiffiunngimmat.
Kisiannili ingerlataqarfiit avissaarsimasorpasuit
ataatsimut inernalugu – tassunga ilanngullugu
akitsuusersuineri maleruagassat,
inuussutissalerineri maleruagassat, teknikkikkut
malittarisassat allarpasui.

Namminersorneq pillugu inatsimmi
naalakkersuisunik allanik illugiilluni
isumaqatigiissuteqarnissamut Naalakkersuisut
piginnaatinneqarput (naalagaaffinnut allanut
akerliusumik), Kalaallit Nunaannut taamaallaat
atuuttumik suliaasaqarfinnullu tamakkiisumik
tiguneqarsimasunut taamaallaat tunngasuni.

Tamanna isumaqarpoq Naalakkersuisut nunani
allani naalakkersuisunik niueqatigiinnissamik
isumaqatigiissuteqarsinnaasut,
nalagaaffeqatigiiffiup sinneranut naleqqiullugu
niuernermit atuutinngippat immikkoortunullu
tiguneqarsimanngitsunut atuutinngippat.

Immikkoortut pingaernerit tiguneqareersimasut
ilaatigut tassaapput 'akileraarutit akitsuutillu',
'suliarinnittussarsiuussineq pillugu inatsit'
taamatullu 'aatsitassanut tunngasut'.
'Suliarinnittussarsiuussineq pillugu inatsit'
taamatullu 'aatsitassanut tunngasut'.
Immikkoortut pingaernerit, maannakkut
tiguneqarsimanngitsut ilaatigut tassaapput
'pilersitseqqaartutut pisinnaatitaaffik' kiisalu
'inuussutissanut uumasut nakorsaqaqarnemullu
tunngasut'.

6.2. Nunat arlallit isumaqatigiissuteqarneri – Nunat Avannarliit, EU, il.il.

Nunat arlallit isumaqatigiissutaat tassaapput
nunani allanik arlalinnik isumaqatigiissutaasut –
soorlu nunani avannarlerni suleqatigiinneq EU-

millu suleqateqarneq. EU suli tassaavoq avammut
niuernitsinni pisisartuni annerpaasoq.

Uumasut nakorsaannit uumasut misissorneqartarnerat pillugu EUmik isumaqatigiissuteqarneq

Namminersorlutik Oqartussat 2002-mili
aalissakkanik nioqqutissianik, uillunik il.il.
sinnikuniillu tunisassianik uumasut
nakorsaqaqarnikkut nakkutilliineq pillugu EU-mik
isumaqatigiissuteqarnissaq kissaatigisimavaat –
taaneqartoq 'Uumasut nakorsaqaqarnikkut
isumaqatigiissut'. Sulineq taanna maannakkut
naammassineqarpoq.

Aaqqissuussineq naatsorsuutigineqarpoq
piffissap aallartisarfiup kingorna siunissami
aalissakkanik avammut niuernermit annertuumik
pingaaruteqassasoq.

Uumasut nakorsaqaqarnikkut killeqarfimmi,
nakkutilliivit marluk aningaasalersornissaat
ingerlanneqarnissaallu pillugit
inuussutissarsiorlutik
isumaqatigiissusiortoqarsimavoq, Nuummi
Sisimiunilu.

Immikkoortumi Inuussutissalerinermit
aqutsisoqarfik (DK) oqartussatut piginnaatitaavoq
uumasut nakorsaqaqarnikkut killeqarfinni
nakkutilliivinni nakkutilliinernut akisussaalluni,
tassa Kalaallit Nunaanni uumasunit tunisassianik
eqquusuineri avammullu niuernermit
nakkutilliineq suli Namminersorlutik Oqartussanit
tiguneqarnikuunngimmat.

Killeqarfimmi uumasut nakorsaannik
nakkutilliinermilu sulisussanik piffissami
ilinniartitserernerup kingorna Kalaallit Nunaanni
Uumasut nakorsaqaqarnikkut
inuussutissalerinermilu oqartussat FVST-imit
pisussaaffilerneqassapput nakkutilliinermik
isumaginnittussanngorlugit. Tamanna
isumaqarpoq suliffiit amerlanerusut.

Isumaqatigiissutip kingunerissavaa suliffissat amerlanerusut nakkutilliinermillu sulisunut ilinniagaqarsimanikkut qaffatsitsineq. Taakku naatsorsuutigineqartut maani najugalinnit inuttalernerqartussat attuumassuteqartumik ilinniagalinnit, assersuutigalugu inuit eqqiluisaarnikkut ilinniagallit imaluunniit aalisarnermik nakkutilliinermik misilittagallit.

Isumaqatigiissuttaaq isigineqassaaq uumasunit tunisassianik eqqussuinermi annissuinermilu angerlartitsiniarluni sulinermi alloriarnertut siullertut.

Taamatut isumaqatigiissutikkut misilittakkat anguneqartut oqartussaasut attuumassuteqartut nakkutilliinermillu sulisut sungiusaatigissavaat piffissaq sivilunerusoq eqqarsaatigalugu EU-mi inatsisiliornermut niueqatigiinnermullu attuumassuteqartuni suliasanik amerlanerugaluttuinnartunik tigusiartornissami.

6.3. Illugiit arlallit isumaqatigiissutaat - WTO

Taamanikkut 1995-imi aalajangiineq 2005-imi uppersarnerqartoq Naalakkersuisunit, Nunanut Allanut Pisorta qarfik pisusaatinneqarpoq ilaatigut Kalaallit Nunaanni inatsisit WTO-mi maleruagassanut naapertuutilersinneqassasut, ilaatigullu Kalaallit Nunaanni niuernikkut oqartussat WTO-mut pisortatigoortumik nalunaaruteqassasut (maleruagassat malillugit).

WTO-mili (suli) Doha-mi isumaqatigiinniarnert ingerlanneqarput, maleruagassat nutarternissaat siunertaralugu 1995-imi WTO-p pilersinneqarnerani aallartittoq.

Pisortatigoortumik nalunaaruteqarnissaa sioqqullugu Doha-mi isumaqatigiinniarnert inerneru Nunanut Allanut Pisorta qarfimmit utaqqineqarput. Pisulli akornanni nunatsinni inatsisit naapertuutilernissaannut sulinerup malitseqartinnissaa isiginiarneqassaaq, kiisalu

pisortatigoortumik nalunaaruteqarnermut atatillugu pisariaqartumik tamakkiisumik paasisaqarnissaq pisariaqassalluni.

6.4. Asiamik suleqateqarnek niueqateqarnerlu

Asia Kalaallit Nunaanut politikkikut aningaasarsiornikkullu annertusiartumik pingaaruteqalerpoq. Tassani sakkortusiamik suliniuteqarnek suliffinnik avammullu niuernermi isertitanik nutaanik pilersitsinissamat Naalakkersuisut periarfissaannut ajunngitsumik sunniuteqarsinnaalluni. Tassani Japani, Kina Koera Kujallerlu isiginiarneqarput.

Asia nunarsuarmi immikkoortut allat assigalugit Issittumut isiginneqqilerpoq. Nunat pingasut tamarmik issittumi periusisanik politikkinilluunnit piareersaasimapput, nunarsuup immikkoortuani issittumi aningaasarsiornikkut politikkullu ilanngussimallutik. Nunanut allanut politikkimut tunngatillugu asiami nunat taakku pingasut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Alaatsinaattutut nutaamik inissisimalersimapput, ukiullu kingulliup iluani nunat pingasut tamarmik Kalaallit Nunaanni uuliatigut aatsitassatigullu periarfissani ineriartortitsineru toqqaannartumik ilanngussimallutik, soorluttaaq pingaartumik Japani Kina-lu nerisassanik imarmiunik avammut niuernermut niuerfittut annertuumik siuariartortutik. Nunat asiamiittut annertusiartortumik politikkikkut suleqatigiinnermi isumaqatigiissuteqarnermilu illuatungiulersimapput. Ataatsimut isigalugu nunarsuup immikkoortua taanna Kalaallit Nunaannut politikkikkut aningaasarsiornikkullu maannakkut ukiut tallimat matuma siornanut naleqqiullugu pingaaruteqarnerujussuannorsimalluni. Taamaattumik Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfissaa tulleq Kinami Beijingimi 2015-mi ukiup affaani kingullermi pilersinneqarnissaa pingaartinneqassasoq.

Asiamik politikikkut attuumassutit:

Japan, Kina Korea Kujallerlu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Alaatsinnaattut maj 2013-imi ilanngussimapput.

Tamatuma nunat taakku issittormiuunngitsut issittumut soqutiginninnertik qajannaallisarpaat, pingaartumik imaatigut assartuineq, silap pissusaanik avatangiisinillu ilisimatusarneq kiisalu pinngortitami pisuussutinut periarfissaqarnerit iluanni.

Nunanut allanut pisortaqarfik naliliivoq Asiamut soqutiginninnertik Naalakkersuisut malersorniarsinnaagaat, pingaartumik niuernerup niuernermillu siuarsaernerup, aningaasaliernerup, ilisimatusarnerup, kulturikkut paarlaasseqatigiinnerup takornariaqarnerullu iluanni.

Politikkikkut Kalaallit Nunaat asiame nunanut pingasunut taakkununga pissutsini pilersissimavaa pilerseqqissimallugulu ukiup kingulliup ingerlanerani kiisalu decembar 2014-mi Japanimut Naalakkersuisut Siulittaasuata tikeraarnissaani. Taamaalilluni qulaani taaneqartunik nunanik pingasunik tamanik politikikkut oqaloqateqarnerit pilersinneqarsimapput, tamatumalu kingunerisimallugu ilinniagartuunik paarlaasseqatigiinneq pillugu isumaqatigiissuteqarneq, nunap sananeqaataa pillugu isumaqatigiissuteqarneq kiisalu Koreamik Kujallermik nunap sananeqaataa pillugu nalunaarsukkatigut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarneq, soorluttaaq niueqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissuteqarnissamik oqaloqatigiinneq pilersinneqarsimasoq. Kina peqatigalugu niueqatigiinneq pillugu isumaqatigiissuteqarnissaq kiisalu nunap sananeqaataa pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnissaq pillugu oqaloqatigiinnissanut siullernut alloriartoqar-

simalluni, soorluttaaq ilisimatusarneq pillugu isumaqatigiissuteqarnissaq pillugu oqaloqatigiinnerup pilersinneqarnissaa pillugu sulisoqar-toq. Japan peqatigalugu decembar 2014-mi tikeraarnissap tungaanut assingusunik oqaloqatigiinnissanik piareersaasoqarpoq.

Qulaani taaneqartunut oqaloqatigiinnernut ataatsimoorfiusoq tassaavoq taakku nunani pineqartuni danskit ambassadeqarfii aqutigalugit ingerlanneqarmata. Naak taakku ajunngilluinnartumik suligaluartut – Kalaallit Nunaat pillugu – Kalaallit Nunaata Asiallu akornanni ungasissuseq pissutigalugu ilaatigut Danmarkisulli attuumassutit iluaqutaasut piorsarneqarsinnaanngillat kiisalu suliat ingerlanneri taamaalillutik Danmarkimit siuttuuffigineqarlutik ilaatigullu Naalakkersuisunit aqunneqarsinnaanatik. Tamanna soorunami kalaallit soqutigisaannut atatillugu asiame nunanut taakkununga naleqqiullugu danskit EU-llu soqutigisaanut pitsaanerpaanngilaq. Asiame ingerlataqarnernik kalaallit annertunerusumik aqutsinerat paatsiveerunnartuusinnaasut malunnaatilimmik annikillinerinut iluaqutaasinnaavoq. Taamaalilluni kalaallit ataavartumik sinniisoqarnerat Beijingimi Kalaallit Nunaannut iluaqutaassaaq aqunneqarsinnaanerulluni Kalaallit Nunaata qaqugukkulluunniit soqutigisaasa iluanni suleqatigiinneq pillugu oqaloqatigiittoqarsinnaalluni.

Asiamik aningaasarsiornikkut attuumassutit:

Asia tassaavoq Kalaallit Nunaata nerisassanik imarmiunik avammut niuerfinni pingaarnerpaaq, taamaalillunilu EU-p avataani Japani niuerfinni pingaarnarpaalluni. Kina nerisassanik imarmiunik avammut niuerfittut annertusiartuinnartumik pingaaruteqaleriartorpoq, inuussutissarsiutitsinikkuttaaq pingaarnarpaamut Asiame siuariartorfissatut periarfissaasinnaasut erseqqissarniarlugit ukiut tulluuttut pingasut-tallimat iluanni Asiame kaaviiartitani marloriaatinngortinnissai Royal Greenlandip anguniagaraa.

Asia aatsitassarsionermisaaq aningaasaliisartunut niuerfittut pingaaruteqartoq, tassungalu tunngatillugu Kina suleqatigisani pingaaruteqarluni. Tamanna kalaallit nunaanni ingerlatseqatigiiffiit misissuisartut Kinamilu aningaasaliisartut/pisisartut akornanni pingasunik isumaqatigiissuteqarnerup erseqqissarpaa. Aammattaaq Tunup Avannaarsuata avataani imaani uuliaqarneranik misissuinissamut akuersissutini marlunni japanimiut ingerlatseqatigiiffiat peqataavoq koreami kujallermilu ingerlatseqatigiiffik Nuna Minerals A/S-imik isumaqatigiissuteqarsimalluni.

Asia aammattaaq angallanikkut niuerfissatut soqutiginaruuvoq. Taamaalilluni 2013-mi kineserit takornarissat 1.000-it Kalaallit Nunaannut tikissimapput, ukiuni takornariarfiusuni aggersuni amerlassusaat qaffatsinnissaat sulissutigineqarluni.

Asia nunarsuarmi amernik niuerfinni nukittunerpaavoq, taamaattumillu Europamut naleqqiullugu iluatsinnerusumik nunarsuup ilaani tamaani puisit amiinik qanoq, pissutsillu suut atorlugit tuniniaasoqarsinnaanersoq misissorneqartuarluni.

Qulaani taaneqartut suliniuteqarfiit tamarmik naalakkersuisut inuussutissarsiortuniillu tikeraarnerisigut atorfilittallu ataatsimiittarnerisigut siuarsarniarneqarput.

7. Nunanut Allanut Pisortaqarfiup aqqissugaanera

7.1. Pingaarnertut aqqissugaanera

Naalackersuisut naalackersuisooqatigiinnermi isumaqatigiisummi aalajangerput Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinermi piginnaasa nukittorsarneqassasoq. Nunanut allanut pisortaqarfik, annertusiarortumik nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsilernerup malitsigisaanik amerlanerusunik suliassaqalernera, Kalaallit Nunaannik Issittumillu nunarsuup sinneraniit annertusiarortumik isiginnilernerat naapertorlugu suliassat malunnartumik annertusisimapput. Nunanik pingaartitanik killilersorneqanngitsumik niuernikkut isumaqatigiisutissat piareersarlugit isumaqatiginninniutigalugillu sulinissami, kiisalu Washington D.C.imi sinniisoqarfiup ammarneratigut Nunanut allanut pisortaqarfimmut suliassat annertusisapput. Niueqatigiinnerup annertusinnissaanut annertuumik qaffakkiartortumillu pisariaqartitsisoqarpoq – nunaniillu allanit, pingaartumik Asiami Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissaat qulakkeerniarlugu. Issittumi naalackersuinikkut oqaluserisassat annertusiarortneri asiamilu naalagaaffiit pissaanillit Kalaallit Nunaannik nunarsuullu immikkoortuanik tamaaniittumik soqutiginninnerisa annertusiarortnerat naapertorlugu asiami nunanut atassuteqarnerup pissutsillu aalajangersimanissaat ineriartortinnissaallu pingaartinneqassaaq, taamaalilluni Kalaallit Nunaannut soqutiginninneq Kalaallit Nunaannullu aalajangersimasumik aningaasaqarnikkut periarfissatigullu timitalernerqarluni. Tamanna pingaartumik immikkorluinnaq Kinamut atuuppoq.

Suliffissaaleqineq akiorniarlugu Kalaallit Nunaannut aningaasaliinerit qulakkeerniarlugit suli siunnerfeqarnerusumik sulinissarput pisariaqarpoq (pingaartumik attaveqaatit aatsitassanullu ingerlatat iluanni) kalaallit tunisassiaannik avammut niuernerq (pingaartumik aalisakkanik ingerlataqarnerup iluani). Asiami niuernikkut atassutinut naleqqiullugu pisortaqarfiup suliassatigut naammassisaqarnerata nukittorsarnerata qulakkeerneqarnissaa siunertaralugu Kinami Beijingimi sinniisoqarfimmik 2015-imi ukiup affaata aappaani ammaasoqarnissaa pillugu 2015-imut aningaasanut inatsimmi siunnersuutigineqassaaq, ataatsimik sinniisoqarfimmi pisortaqartussaq. 2015-imi Beijingimi Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfianik ammaanerup ilaatigut Kinamik niuernikkut aningaasaliinertigullu iluaqutit angunissaat siunissami ungasinnerusumi sulissutiginnissaat Naalackersuisunit qulakkeerneqassaaq. Pingaartumik Kalaallit Nunaanni aatsitassatigut ingerlatanut kuniiserit aningaasaliinissaannik pilerisutsilernerup salliutinneqarnissaa pingaarpoq, ukiuni aggersuni aningaasaliineq taanna akuersarneqassalluni. Tamanna Kalaallit Nunaanni suliniutit annertuut pillugit pilersaarutit suilliit aningaasalersornissaasa qulakkeerneqarnissaanut annertuumik pingaaruteqarpoq. Beijingimi sinniisoqarfimmik ammaanissaq pillugu aalajangiineq nunani allani sinniisoqarfiit pillugit Inatsisartut UPA 2012/24-imi tunngaviatigut aalajangerneqarpoq, Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinermi periuseq nassuiaallu 2011-imeersoq tunuliaqutaralugu, UKA 2011-imi Inatsisartunut saqqummiunneqartoq.

7.2. Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia Københavnimiittoq

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfiata København-imiittup Naalakkersuisut allaffissornikkullu suliakkiissutit Danmark-imi Danmark-imiillu isumagineqarsinnaasut naapertuuttumik suliarisarpai. Ataatsimoortumik aningaasartuutit Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfiani aningaasaliissutit malillugit akilersorneqarput. Nuummi naalakkersuisoqarfiit/aqutsisoqarfiit sinnerlugit sulianik suliarinninnermut tunngatillugu isumalluutitigut atuneq naalakkersuisoqarfinit/aqutsisoqarfinit akisussaasunit akilerneqartarput. Sinniisoqarfiup nunanut allanut tunngasuni suliasai pingaartumik naalagaaffinnut allanut attaveqartarnermut tunngasuvoq, tassunga ilanngullugit Kalaallit Nunaat pillugu paasissutissiiniarluni ataatsimiisitsinerit. Aammattaaq sinniisoqarfimmi sulisut ilaasa erseqqinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut nunanut allanut tunngasuni sulianik suliarinnermik isumagisaqarput.

7.3. Kalaallit Nunaata Bruxellesimi Sinniisoqarfia

Immikkoortoq 4.6 takujuk.

7.4. Kalaallit Nunaata Washingtonimi Sinniisoqarfia

Inatsisartut 2013-mi Ukiakkut ataatsimiinnerannut atatillugu Washington DC-mi sinniisoqarfimmik ammaasoqassasoq akuerineqarpoq, ataatsimiinnerni siusinnerusuni arlaleriarluni oqallisigineqareerluni. Kalaallit Nunaata sinniisuatut toqqarneqartoq 2014-ip aallartinnerani Washington DC-mut tikippoq

sinniisoqarfiup aallartisarnissa pilersinneqarneralu suliarartorlugit.

Kalaallit Nunaata avatangiisiminut ammariartornera ukiunilu makkunani issittup oqaluserineqarnerata soqutigineqariartornera pingaaruteqarnerulernalu naapertorlugit Kalaallit Nunaata amerikap nunaviani sinniisoqarnissaa pingaarpoq. Malunnarpoq Kalaallit Nunaannut Issittumullu ulluni makkunani USA-mi politikkikkut aningaasarsiorinnikkullu soqutiginninneq annertusiartortoq, 2015-2017-mi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni amerikamiut siulittaasuunissaat pissutigalugu. USA suli tassaavoq pissaanilissuaq Issittumi nunami nunarsuarmilu politikkikkut ingerlatsinermit toqqaannartumik soqutigisaqartoq, aammattaaq nunat taakku marluk akornanni pissutsit pitsaasut aalajangiussimanissaat ineriartortinnissaallu Kalaallit Nunaata soqutigisaraa.

Siullermillu suliasani pingaaruteqarluni maannakkut ineriartortinneqartuni Kalaallit Nunaata periarfissaanut annertunerusumik atatillugu Kalaallit Nunaata nittarsaannissaa. Taamaattumik suliasap ilaatut pingaarpoq USA-p Kalaallit Nunaatalu akornanni niuernikkut, suliffissuaqarnikkut aningaasarsiorinnikkullu attuumassutit nukittorsarnissaat pillugu sulinissaq. Pissutsinut tunngavittut atorneqarsinnaasunik USA-mik attuumassutinik peqareerpoq. Sinniisoqarfimmik ammaanikkut attuumassutit allilernissaannut nukittorsarnissaannullu tunngavissaqarluarpoq. Pingaaruteqarpoq amerikami sinniisut suliffeqarfiillu soqutiginnittut kalaallit sinniisaannik toqqaannartumik oqaloqateqarnissamut periarfissaqarnissaat, taanna kalaallit suliffeqarfiinut ingerlatseqatigiiffinnullu attuumassuteqartunut paasissutissanik atassuteqarfissanillu ingerlatitseqqittarluni.

Naatsorsuutigineqarpoq sinniisoqarfimmik pisortatigoortumik ammaaneq 2014-mi ukiup affaata aappaani piumaartoq. Matuma allannerani danskit ambassadeqarfiani illumi allanngortiterisoqarpoq. Sinniisoqarfimmik ammaaneq danskit nunanut allanut ministeriaqarfiat suleqatigalugu pissaaq, Bruxellesimi sinniisoqarfimmi pisimasoq assigalugu maleruagassallu atuuttut malillugit, nunani allani kalaallit sinniisoqarfii pillugit Namminersorneq pillugu inatsimmi paragraffit naap.

Sinniisoqarfik Namminersorlutik Oqartussani naalakkersuisoqarfinnut tamanut sullississaaq pilersaarutaallunilu kalaallit sinniisuat 2014-ip naanissaa sioqqullugu Canadamut nunap sinniisuatut piginnaatinneqalissasoq.

Immikkoortoq 2

Naalakkersuisut nunani tamalaani
akisussaaffinni sulinerat

---

8. Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoqarfik

Avatangiisinut Immikkoortortaq

8.1. Issittumi Imartat Illersorneqarnerat (PAME)

PAME tassaavoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit ataanni suleqatigiissitaq, Issittup imartaani avatangiisinik illersuisoq. PAME Issittup imartaani avatangiisini nunamik imaanillu tunngaveqartumik mingutsitsinermik suliaqarpoq, siunissamut ungasissumut naalakkersuinikkut anguniakkat aqutsinermilu sakkut iluaqutigalugit.

2013-imi PAME-p sulinerani pingaarneq tassaasimavoq 'Arctic Marine Shipping Assessment 2009 Report'-imit inassuteqaatinik malitseqartitsineq, tassunga ilanngullugit 'Identification of Arctic marine areas of heightened ecological and cultural significance' (AMSA IIC inassuteqaat), 'Specially Designated marine Areas in the Arctic High Seas' (AMSA II D inassuteqaat) taamatullu 'Heavy Fuel Oil (HFO) in the Arctic'. Avatangiisinut immikkoortortaqarfik 'Arctic marine Strategic Plan 2014-2024'-imut ilanngussaqaarsimalluni, immap, sinerissamullu qanittumi uumasooqarnerit illersornissaat pillugu periusissatigut toqqammavinnik pilersitsinisamut Issittumilu nungusaataangitsumik ineriartortitsinermik siuarsaanermik siunnerfeqartoq.

2013-imi Avatangiisinut immikkoortortaqarfik PAME-mi ingerlatani peqataasimavoq ataatsimiinnernilu marlunni ingerlanneqartunit ataatsimi peqataasimalluni.

8.2. Europami Avatangiisit pillugit sullissivik

Europa-mi avatangiisit pillugit sullissivimmik suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut 2010-

meersoq ilaatigut Europa-mi Avatangiisit pillugit Paasissutissiisarfimmi Nakkutilliiffimmilu (Einetimi) alaatsinaattutut NN PANi-p peqataasarnissaanut periarfissaqartitsivoq. Tassungalu ilanngullugu nunat attaveqarfiusut (National Focal Points) akornanni ukiumut pingasoriarluni ataatsimiittarnerni peqataanissamut periarfissaqarluni.

NN PAN 2013-mi nunani attaveqarfiit akornanni ukiumut pingasoriarluni ataatsimiinnerit arlaanni ataatsimi peqataasimavoq.

Aammattaaq Avatangiisinut immikkoortortaq eqqakkat ukkataralugit atuartitsinermi atortussanik piareersaaneq pillugu 2013-mi Europa-mi Avatangiisit pillugit Sullissivimmik Inerisaavimmillu suleqateqarsimavoq. Paasissutissatigut suliniutini taakkunani siunertaq tassaavoq avatangiisit pillugit annertunerusumik paasisimasaqalernissaq. Atortut 2013-imi ilinniarfeqarfinnut arlalissuarnut nassiusuunneqarput.

Pinngortitamut, Nukissiornermut Silallu pissusaanut immikkoortortaqarfik

8.3. Silap pissusaa pillugu isumaqatigiissut (UNFCC)

NP-mi Silap pissusaa pillugu isumaqatigiisummi peqataasut novembarimi 2013-imi 19.-issaannik ataatsimeersuarput (COP19), 2015-imi isumaqatigiisummi peqataasunut tamanut nunarsuarmioqatigiit silap pissusaa pillugu isumaqatigiisummik akuersinissap tungaanut suleriaasissamik akuersinermik kinguneqartoq inatsisitigut 2020-imi sunniuteqalersussaq.

Kalaallit isiginninnerannit isigalugu suleriaasissami pingaarnerpaaq tassaavoq isumaqatigiisummi peqataasunut tamanut kaammattuutigineqassasoq decembari 2015 nallertinnagu (COP21) piffissaagallartillugu nunarsuarmioqatigiit silap pissusaa pillugu isumaqatigiisummi tunngavigineqartut iluanni silaannarmik gassinik aniatitsinerit annikillinissaat pillugu ataatsimoorussamik anguniakkamut peqataasumik naalagaaffiit sutigut peqataanissartik paasissagaat.

Taamatut aalajangernerup kingunerisaanik Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoqarfik 2014-ip aallartinnerani 2020-imit sunniuteqalersussamik nunarsuarmioqatigiit silap pissusaa pillugu isumaqatigiisutaanni Kalaallit Nunaata peqataaffigisinnaasaanik qulaajaalluni sulinermik ataqatigiissaarissaaq.

Nunarsuarmioqatigiit isumaqatigiisutaasa taassuma atuutilernissaa sioqqullugu piffissami Kalaallit Nunaata pisussaaffii eqqarsaatigalugit, Inatsisartut 2013-imi aalajangerput 2020-p tungaanut nunat tamalaat annikilliliinissamut pisussaaffianniit Kalaallit Nunaat ilaatinneqassanngitsoq. Tamanna Kyotomi ilassummut pisussaaffiup piffissaata aappaanik Danmarkip 2014-ip affaani siullermi atsiorneranut atatillugu UNFCCC-imut pisortatigoortumik nalunaarutigineqarpoq.

Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoq nunami suliassat isumagineri pissutigalugit peqataasut ataatsimeersuarneranni peqataanissamut periarfissaqarsimanngilaq, Naalakkersuisulli atorfilittatigut Naalagaaffeqatigiit aallartitaannut ilaasortatut sinniisoqarsimallutik.

8.4. Kunngearfiup Danmarkip UNFCCC-imut Nalunaarutaa

Silap pissusaa pillugu isumaqatigiisutit ataanik Kalaallit Nunaata pisussaaffigisaata ilaatut Kalaallit Nunaat Naalagaaffeqatigiinni peqataasut allat peqatigalugit ukiut sisamakkaarlugit annertuumik nalunaarusiornermut ilanngussisussaavoq. Tamanna 2013/2014-imi aniatitsinerit pillugit kisitsisitigut paasissutissanik ukiumoortumik nalunaaruteqarnermut ilassutinngorlugit tunniunneqarpoq. Nalunaarusiaq, Kunngearfiup Danmarkip UNFCCC-imut Nalunaarutaa, Silap pissusaanut allattoqarfiup nittartagaani nassaarineqarsinnaavoq: http://unfccc.int/national_reports/annex_i_natco/submitted_natcom/items/7742.php

Ilanngussaaq, Isumaqatigiisutit ataanik pisussaaffinnik Kalaallit Nunaata atulersitsineranik nassuiaasoq kiisalu nunami pissutsit, Kalaallit Nunaata nukissiornikkut silallu pissusaatigut politikkianut tunngaviliisut, NP-imi immikkut ilisimasalittut naliliisartuinit (ERT) februar 2014-imi nalilersugassanngorlugit saqqummiunneqarput, Kalaallillu Nunaat oqaaseqaatinik tigusaqarnani. Tullianik nalunaaruteqarnissaq pissaaq januar 2018-imi.

8.5. Nunat Tamalaat Silap pissusaa pillugu immikkut ilisimasallit pingaarnertut nalunaarusiat tallimassaannik nalunaarusiap ilaanik siulliusumik ministerit oqallisiginninnerat, Stockholm septemperi 27, 2013

Nunat tamalaat silap pissusaa pillugu immikkut ilisimasallit ukiunik arlalinnik akunneqartumik silap pissusaata allanngornera pillugu pingaarnertut nalunaarusianik saqqummiisarput, nalunaarusiarlu taanna silap pissusaanik

ilisimatusarnerup iluani ilisimatuussutsikkut suliani tunngavigineqartuni pingaarnersatut isigineqarluni. Nalunaarusiaq kingulleq 2009-imeersoq, nalunaarusiarlu nutaajunerpaaq, nalunaarusiornerit tallimaat, pingasunik immikkoortoqartillugu 2013-imit 2014-imut saqqummiunneqarpoq. Tassani pineqarpoq silap pissusaata qanoq innerani taassumalu inunnut sunniuteqarnera pillugu killiffimmik nalunaarsiorneq.

Sverigemi avatangiisinut ministeri nalunaarusiap immikkoortuata siulliup Silap pissusaanik immikkut ilisimasallit Stockholmimi ulloq 27. septembarimi 2013-imi saqqummiussineranni qaaqquisuuvooq, ministerillu tassunga atatillugu IPCC-mi pisortap, Rajendra Pachauri peqatigalugu nalunaarusiap inernerinik oqallinnermi nunani avannarlerni ministereqatini peqataaqqullugit qaaqquisimallugit.

Taamanikkut Ineqarnermut, Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalackersuisooq ministerit oqallinneranni tassungalu atasunik immikkut ilisimasallit apersorneranni peqataavoq nunanilu avannarlerni nunat ukiuni aggersuni IPCC-ip inernerit ilisimatusarnermit paasiuminarsarlugit nunani avannarlerni oqaatsit tamaasa atorlugit, kalaallit oqaasii ilanngullugit, ingerlateqqinneqarnissaannut tapersersuisoqarluni.

8.6. Issittumi Naasut Uumasullu Piujuaannartinneqarnerat (CAFF)

CAFF-imi suleqatigiissitami pineqarput uumasut assigiinngisitaartuunerisa ataqatigiinnerisalu illersorneqarnissaat Uumasullu Assigiinngisitaartuuneri pillugit Isumaqatigiissutip atulersinnissaata qulakkeerneqarnissaanut ikiuunneq. CAFF-imi Naalagaaffeqatigiit soqutigisaat Kalaallit Nunaannit isumagineqarput taamaalillunilu ataatsimiinnerni aallartitanut siuttuusarluni.

Peqatigisaanik Naalagaaffeqatigiit sinnerlugit Kalaallit Nunaat CAFF-ip allattoqarfianut ukiumoortumik ilanngussisarluni.

Maj 2013-imi Ministerit ataatsimiinneranni Issittumi uumasullit assigiinngisitaartuunerinik nalilersuineq pillugu nalunaarusiaq "The Arctic Biodiversity Assessment" (ABA) Issittumi Siunnersuisoqatigiinnit akuerineqarpoq, tassani issittumi pinngortitami killiffik ineriartornerlu eqikkaaffigineqarluni. Aatsaat siullermeertumik issittumi immikkoortoq pillugu taamatut misissuisoqarpoq, taamaalillunilu pinngortitamut tunngasuni issittumi suleqatigiinnermi alloriarneq pingaaruteqarluni.

Issittumi uumasullit assigiinngisitaartuunerini

nunarsuarmi ilisimatuuni siuttut ilaat kiisalu nunat inoqqaavisa suleqatigiiffi (nunanit 15-init inuit 253-init amerlanerusut) nalunaarusiap oqaasertaanut ilassuteqarsimapput. Nalunaarusiap naammassinissaanut ukiut arfineq marluk atorneqarsimapput, suliarineralu 20 mio. kr.-it sinnerlugit akeqarsimalluni. Ilisimatuussitsikkut nalunaarusiap taassuma annertuup saniatigut nalunaarusiaq naatsumik eqikkaaffigineqarsimavoq kiisalu arlalinnik inassuteqartunik politikikkut aalajangiisartunut eqikkaasoqarsimalluni.

Nalunaarusiap pilersinniarneqarnerani Kalaallit Nunaat pimoorussilluni siuttooqataasimavoq piffissamilu (2009-2010) aqutsisoqatigiinni siulittaasusimalluni. Danmarkimi Avatangiisinut

Aqutsisoqarfik Issittumut Avatangiisinut tapiissutit aqutugalugit 5 mio. kr.-it tikillugu tapiissuteqarsimavoq ilaatigut pingaarnertut atuakkiortumut aningaasaliilluni kiisalu Århus Universitetimii Pinngortitaleriffimmiillu atuakkioqataasunut tapiissuteqarluni.

Nalunaarusiarli Kalaallit Nunaanni isiginiarneqarpallaarsimangilaq, ilaatigut pissutaalluni 2013-mi upernaakkut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni peqataajumajunnaarneq, ilaatigut inaarutaasumik ilisimatuussutsikkut nalunaarusiaq aatsaat decembari 2013-mi naqitanngortinneqarmat.

Januar 2014-imi ataatsimeeqattaarnerit nalaani Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisup periarfissaq iluatsillugu Kalaallit Nunaata Sinnisoqarfiani ilassinnippoq, suliniummut tassunga annertuumut suleqataasut ilanngussaata pillugit qujassuteqarnissamut periarfissaqarsimalluni. Nuummi kulturikkut unnussiornermut atatillugu, tassani Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoqarfik aaqqissuussilluni, CAFF-imit suliarineqarsimasoq ABA pillugu filimi takutinneqarpoq.

Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoq nalunaarusiaq pillugu allaatigisaqarpoq, nalunaarusiamut tunngatillugu arlalinnit apersorneqarluni. Aammattaaq nalunaarusiaq Kalaallit Nunaannilu sulinerup malitseqartinneqarnissaa pillugu tusagassiorfiit ilisimatinneqarnissaat siunertaralugu marts 2014-imi tusagassiornerit katersuutsitsilluni, tassunga ilanngullugu atortut kalaallisut danskisullu pissarsiarineqarsinnaanerisa qulakkeerneqarnissaata pingaaruteqarnera.

Pinngortitamik siunissami aqutsinermi suliniuteqarfiusunut nalunaarusiaq pingaaruteqartumik tapertaassaaq amerlasuunillu oqallisigineqartariaqarluni. Taamaalilluni 2014-imi annertunerusumik aaqqissuussisoqarnissaa pilersaarutigineqarpoq,

ilaatigut innuttaasunik politikernillu oqaloqatigiilluni katersuuttarnerit ingerlanneqassapput.

CAFF-ip ataani suliniutinit allanit Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartuni erseqqissarneqartariaqarpoq Kalaallit Nunaat/Danmarki USA peqatigalugu 2013-imi CAFF-ip ataani nakkutilliinermi suliniummi pingaaruteqartorujussuarmi "the Circumpolar Biodiversity Monitoring Programme" (CBMP) siulittaasuuffiup tiguineqarnera. Tamanna pivooq nassuerutigineqarmat nunani tamalaani nakkutilliinikkut suliniutitsinnik Kalaallit Nunaata malunnartitsiniarneranut suliniut pingaaruteqartutut isigineqarmat, peqatigisaanillu pinngortitap, uumassusillit assigiinngisitaartuunneri silallu pissusaata allanngornerit iluanni ilisimatuutta apeqqutit taakku pillugit nunanik sanilitsinnik suleqatiginissaannut tunngaviunissaa qulakkeerneqarluni.

CMBP-ip ataani immikkut ilisimasalinni arlalinni Kalaallit Nunaat ilaavoq, ilaatigut Pinngortitaleriffik immikkut ilisimasalinnik arlalinnik peqataatitaqarluni. 2014-imi Kalaallit Nunaata (Pinngortitaleriffiup) CBMP-ip ataani imaq pillugu immikkut ilisimasalinni siulittaasuvoq.

8.7. Uumassusillit Assigiinngisitaarluinnarnerat pillugu Isumaqatigiissut (CBD)

Uumassusillit assigiinngisitaarluinnarnerat pillugu isumaqatigiissut (CBD) tassaavoq pinngortitamik illersuinerit tunngasuni nunani tamalaani isumaqatigiissutit pingaarnertut ilagaat. Isumaqatigiissutit siunertaa tassaavoq pinngortitami ataqatigiinnermi, uumasoqatigiinni sananeqaatitigullu uumassusillit assigiinngisitaarluinnarnerisa allanngortinnginnissaat.

Uumassusillit assigiinngisitaarlunnarnerat pillugu isumaqatigiisummi (CBD) peqataasut imartani immikkoortuni pinngortitami ataqatigiinnernik uumassuseqartullu suunerinik paasisaqarfiusussaq sulineq(EBSAs) aallartinnikuuat. Tamanna pivoq nassuerutigineqarmat imaani uumassusillit assigiinngisitaartuunerinut annertusiartortumik tatisimannittoqartoq, taamaattumillu imartat uumassuseqarnikkut pinngortitamilu ataqatigiinnerit pingaarnerit sumi nassaasaanersut pillugit ilisimasat annertusar-nissaat pisariaqartinneqarmat. Aatsaat taamaaliortoqarneratigut illersuinikkut suliniutit aallartinneqarsinnaalissapput, tamanna pisariaqartutut naleqquttutullu isigineqarpat.

Atlantikup avannaa kiisalu Issittoq pillugit isumasioqatigiinnerit arlallit ingerlanneqar-simapput. Marts 2014-imi issittoq pillugu isumasioqatigiinnermi immikkut ilisimasalinni Kalaallit Nunaat/Danmarki sinniisoqarpoq, ilaatigut Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut oqartussaaffiata killeqarfiata eqqaaniittut oqallisigineqarlutik.

Oktober 2014-imi peqataasut ataatsimeersuar-nissaat (CBD COP12) sioqqullugu nunat tamarmik isumaqatigiisutit atulersinnerani killiffik pillugu nalunaarusiussapput. Tamanna tunuliaqutaralugu CBD-p allattoqarfia misissueqqissaassaaq, COP12-imi oqallisigineqartussaq. Kalaallit Nunaat taamaatut ittumik 2014-ip aallartinnerani nalunaarusiorpoq, danskit nalunaaruteqarneranni nalunaarusiatut immikkoorluni ilaatinneqartussaq. Nalunaarusiorneq CBD COP12-ip tungaanut CBD-mik nunat atulersitsinerisa nunarsuarmioqatigiit nalilersuinerannut Kalaallit Nunaata ilanngussaatur isigineqassaaq.

COP11-mi sammeneqartut annertuut ilaat tassaasimavoq nunat inoqqaavi pillugit Isumaqatigiisummi artikel 8j pillugu oqallinneq. Tamanna pillugu immikkut suleqatigiissitaq pilersinneqarpoq, suleqatigiissitalu

ataatsimiinnissaa sioqqullugu COP11-mut inassuteqaatinik arlalinnik suleqatigiissitaq suliaqarsimalluni. Pingaartumik Kalaallit Nunaannut soqutiginar-toq tassaavoq nunat inoqqaavinut innersuussisoqartillugu taaguutit eqqortumik atornissaat pillugu apeqqut. Tassunga atatillugu NANIN 2012-mut innersuussisoqarpoq. CBD COP12-imi pisussamut atatillugu Kalaallit Nunaat Danmarkimut ilisimatitsivoq isumaqatiginninniutigineqartus-satut isumaqatigiissutaareersut malinneqarnis-saat kissaatigineqartoq, taamaalluni taaguuser-suinerit allannngortinnissaat pillugu COP12-mi aalajangiisoqarnissaanut sulisoqarluni.

Sananeqaatitigut isumalluutininik atuiner-mi iluaqutinik agguaneq pissarsisinnaanerlu pillugu Nagoyami tapiliussaq 2014-imi Danmarkimit atsiorneqarpoq. Piffissami aggersumi Nagoya-mi isumaqatigiisummut tapiliussamut Kalaallit Nunaat akuersissanersooq Kalaallit Nunaata nalilersussavaa.

Nunatsinni Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoqarfik ”attaveqarfiit pillugit suliniummik” taaneqartumi aqutsisuuvoq, tassani Kalaallit Nunaanni uumassusilitsigut pinngortitami immikkoortut pingaaruteqartut sumiinneri paasineqassallutik tamannalu tunngavigalugu Kalaallit Nunaanni immikkoortut illersorneqarnerat pillugu iliuusissamut tunngaviussallutik. Sulineq 2014-imi Kalaallit Nunaanni uumasoqarnikkut immikkoortut pingaarnersat pillugit sulianik ilisimasalinnit nalunaarusiornermik inerneqassaaq. Suliniut CBD-ip ataani pisussaaffinni toqqaannartumik naammassinninneruvoq.

8.8. Washingtonimi Isumaqatigiisut (CITES)

Avatangiinut immikkoortorta-qarfik Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigeqqissaarlugu

Washingtonimi isumaqatigiissutip ataani Naalagaaffeqatigiiffiup sulinerani Kalaallit Nunaata soqutigisai qulakkeerneqarput, aalajangiinerillu, CITES-imi isummerfigineqartut Kalaallit Nunaannut toqqaannartumik attuumassuteqartut, kinaassusersiunngitsumik tunngavilersuilluarnertu tunngavigalugit isummerfigineqartarlutik.

CITES-imut attuumassutilinnik avammut niuernermet eqqussuinernullu tunngasunik ukiumoortumik isumaqatigiissummut nalunaarusiortoqartarpoq. Tassunga atatillugu Kalaallit Nunaata – isumaqatigiissummi najoqqutassat naapertorlugit – 2012 pillugu ukiumoortumik nalunaarusiaq nassiuppa.

illersorneqarneri silallu pissusaata allanngornera pillugu nunat avannarliit-baltiskit ataatsimeersuarnerat Ilulissani ingerlanneqarnerani Kalaallit Nunaat qaaqquisuuvoq ("Nordic Wetlands in a time of Climate Change: Mitigation, resilience and adaptation"). Taamanikkut Ineqarnermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisup ataatsimeersuarneq ammarpaa, nunanit baltiskineersunit nunallu avannarlerniit ingerlatsivinnit peqataaffigineqartoq kiisalu nunat tamalaat Ramsarimi allattoqarfianiit Issittumilu Siunnersuisoqatigiit suleqatigiissitaanit CAFF-imit sinniisut.

8.9. Masarloqarfiit nunat tamat akornanni pingaaruteqartut pillugit isumaqatigiissut (Ramsarimi isumaqatigiissut)

Ramsar-imi isumaqatigiissutip siunertaraa masarloqarfiit nunanut tamalaanut pingaaruteqartut qulakkeerneqarnissaat illersorneqarnissaallu, kiisalu nunatat iluaqutigineqarneri piujuartitsinermik tunngaveqarluni pinissaat qulakkiissallugu.

2013-2014-imi Kalaallit Nunaat Masarloqarfiit nunat tamat akornanni pingaaruteqartut pillugit isumaqatigiissutip ataaniittoq nunani avannarlerni-baltiskini marsarloqarfiit pillugit suliniutini siulittaasuuvooq (NorBalWet). Siulittaasuunermet atatillugu masarloqarfiit

9. Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermt Naalackersuisoqarfik

9.1. Kalaallit Nunaata EU-milu nunat akornanni inuk pillugu nalunaarsukkanik paarlaasseqatigiinneq

EU-mi nunani pisortani oqartussanik inuk pillugu paasissutissanik paarlaasseqatigiinnermi piumasarineqarpoq nuussinerni ataasiakkaani tamani inatsisitigut tunngavimmik pissarsisoqassasoq. Datatilsyn oqaloqatigereerlugu Nalunaarsuinermi najoqqutassat pillugit isumaqatigiissusiornikkut akuersinerlu pipput. Qarasaasiaqarfik inatsileriffillu Kalaallit Nunaata "nunatut allatut isumannaatsutut" akuerineqarnissaa pillugu suleqatigiipput. EU-mi nunani pisortani oqartussanik nunani tamalaani suleqateqarnermut atatillugu inuk pillugu paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq eqaatsumik imaaliallaannartumillu ingerlasinnaalernissaa taamatut akuersinerup kingunerissavaa. Ullumikkut assersuutigalugu Eqqartuussiviit atortut naqinneqarsimasut nassiunnerisigut inummut mianernartunik suliami paasissutissanik nassiussisarput.

9.2. Kalaallit Nunaanni inuk pillugu paasissutissanik suliarinninneq

Maannakkut Kalaallit Nunaanni inuk pillugu nalunaarsukkanut pisussaaffik nalunaarsuineq pillugu inatsisitoqqanit 1978-meersuuvoq. Kalaallit Nunaanni inuk pillugu nalunaarsukkanut pisussaaffiup nutarterneqarneranik sulineq, avammut sammisumik, Kalaallit Nunaat inuit pisinnaatitaaffiisa iluanni inissinneqassaaq, taamaalillunilu nunatut allatut isumannaatsutut akuerineqarnissaanut tunngavinnik pilersitsisoqarluni. Inatsileriffik suleqatigalugu Inuk pillugu nalunaarsukkanut pisussaaffimmi malittarisassanik inatsimmilu tulaavittut Kalaallit

Nunaannut suna naleqqunnerpaassanersoq qarasaasiaqarfimmit misissorneqarpoq. Piviusumik tamanna isumaqarpoq atortorissaarutigut periarfissat atorsinnaassagivut peqatigisaanillu inuttut inuunerup illersorneqarnissaanut toqqammaviit pisortat pisariaqanngitsumik nammakkinngikkaluarlugit qulakkeerneqarlutik.

9.3. Nunatsinni Suliffiutilinnik Nalunaarsuiffik, GER

Nunatsinni Suliffiutilinnik Nalunaarsuiffik, GER, ulluinnarni nalunaarsuiffiqarneqarmigut suliffeqarfiit assigiinngitsut allatorneqarfigivaat. GER 1999-imi ineriartortinneqarpoq tassaallunilu teknikikkut paasissutissanik tunngaviusunik ullutsinnut naleqqutinngitsumik nalunaarsuiffik. Oqartussat nunanik allanik suleqateqarniarnerminni allaffissornikkut aporfeqartarput, ingerlatseqatigiiffiillu nunani allani niuffaffinnut iserniarnerminni unammilleqatigiinnermi allaffissornermilu unammilligassaqartarlutik.

Suliffeqarfiit nunanit allaneersut nutaat ilaatigut aatsitassanut tunngatillugu Suliniutinut angisuunut kajungerinnittussatut naatsorsuutigineqartut maanna periaaseq namminerlu immersuisinnaaneq pioreersoq naapertorlugu suliarineqarsinnaapput.

Inatsileriffik taamaattumik CVR-imi nalunaarsuiffiup tassunga atasut inatsisit Kalaallit Nunaannut atulersinneqarsinnaanersut pillugit qulaajaanermi Digitalinngortitsinermt Aqutsisoqarfimmik suleqateqarpoq.

9.4. Savalimmiut Kalaallit Nunaatalu akornanni suleqatigiinnererueq

Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermt Naalakkersuisup Vittus Qujaukitsup ippassaq savalimmiuni isumaginninnermut kommuninullu tunngatillugu ministeri Annika Olsen inunnik ataatsimeeqatigaa.

Ataatsimiinnermi pingaartumik kommunini suliaasaqarfiit iluiniittunut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu inuiaqatigiinni pissutsit unammilligassallu pillugit imminnut ilisimateqatiigiippuit. Sulisinnaasorpasuit suliffeqannginnerat Kalaallit Nunaannit annertuumik unamminartoq ataatsimiinnermi sammineqartut ilagaat. Inuusuttut nunanut allanut nuuttarnerat pillugu Kalaallit Nunaat Savalimmiullu assigiimmik unammilligassaqarput, nuuttarnerillu qanoq unitsinneqarsinnaanersut oqaloqatigiissutigineqarput.

Suliarpassuit ataatsimoortumik soqutigineqartut takutippaat illugiilluni suleqatigiinnerup nukittorsarnissaa pisariaqartoq.

9.5. Qulaajaanerup nunallu sananeqataatigut nalunaarsukkat iluanni Koreamik Kujallermik suleqateqarueq

Ineqarnermut Naalakkersuisoqarfimmi Nuna tamakkerlugu pilersaarusernermut immikkoortortaqaarfik nutaamik qulaajaanep nunallu sananeqaataanik nalunaarsukkanik atueq pillugu Koreap Kujalliup, Danmarkip Kalaallillu Nunaata akornanni suleqatigiinnerup ineriartortinnerani peqataavoq. Ulluni 25.-28.

marts 2014-imi Koreamit Kujallermit, Danmarkimi Kalaallillu Nunaannit aallartitanit peqataaffigineqartumi 'Three party Seminar'imik Nuummi ingerlatsisoqarpoq.

Isumasioqatigiinnerup siunertaa tassaasimavoq nunat akornanni pilersaarutit suleqatigiiffiusinnaasut qulaajarnissaat.

Immikkoortortap tamatuma saniatigut sapinngisamik - Issittumi SDI-mut, NunaGIS-imut ilassutitut oqaatigineqarsinnaasumut peqataavoq. Issittumi SDI tassaavoq Arktisk Spatial Data Infrastructure, tassa issittumi nunap sannaq pillugu paasissutissat-attaveqaatit. Nunat peqataatitaqartut tassaapput Kalaallit Nunaat Danmarkilu, Island, Norge, Sverige, Finland, Rusland, Canada, USA-lu.

10. Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik

10.1. Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeeqatigiittarnerat – NAFMC

Siusinnerusukkut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisuusup Atlantikup Avannaani Aalisarnermut Ministerit Ataatsimeeqatigiinneranni (NAFMC) Norgemi Brønnpøysundimi ulluni 23. – 25. juni 2013-imi peqataavoq. Ministerit ataatsimiinneranni pingaarnertut sammineqartoq tassaasimavoq piujuartitsinermik tunngaveqarluni nerisassat imaaneersut. Imaani imermilu alliaartortitsivinnik ineriartortitsineq ilanngullugit isiginiarneqarlutik.

Imaani imermilu alliaartortitsivinnik ineriartortitsinermut pilersaarutitik FAO-milu imaani imermilu alliaartortitsineq pillugu ataatsimiititaliaq pillugu Ruslandi ilisimatitsivoq.

Imaani imermilu alliaartortitsivinni nunarsuarmit atugaalersut nunallu tamalaat suleqatigiinnissaannut periarfissat Canadamit isiginiarneqarput. Nunani avannarlerni imaani imermilu alliaartortitsiviit, ingerlatsinikkut politikkit killilersuinerillu pillugit Norge ilisimatitsivoq. Piujuartitsinermik tunngaveqarluni imaani imermilu alliaartortitsivinnik ineriartortitsinermi ilimagisani EU-p saqqummiuppai. Imaani imermilu alliaartortitsivinnik ineriartortitsinermi avatangiisitigut isigisassat pillugit Islandi saqqummiivoq. Imaani imermilu alliaartortitsivinnik inuussutissarsiuteqarnermi piujuartitsinermik tunngaveqarnerup pilerseqqinneqarnissaa kiisalu kapisilinnik alliaartortitsinermi siuariartorneq nerisassallu imarmiut pissarsiarineqarsinnaanerisa akornanni pissutsit Savalimmiunit isiginiarneqarput.

Kalaallit Nunaanni aalisakkanik alliaartortitsinermi ikitsuinnarnik misiliisimanerit pillugit Naalakkersuisoq ilisimatitsivoq. Eqalunnik, qeqqussanik uillunillu alliaartortitsinerit misilinneqarsimapput – tamarmik annertunerusumik annikinnerusumillu iluatsitsiffiunngitsut. Aningaasartuutit qaffasippat assartuiffiusinnaasullu ajornarlutik. Silap pissusaa, sumiiffiit, avatangiisit, sikut kiappallaannginneralu Kalaallit Nunaanni alliaartortitsilluni misiliinerni taakkunani aporfiusimapput. Naalakkersuisup ilannguppaa Kalaallit Nunaanni silap pissusaata allanngorneratigut imaani alliaartortitsinissamut periarfissat annertusisinnaasut erseqqissarlugulu inatsisit inissinneqareersimasut inuussutissarsiortuniillu suliniuteqarsinnaanerit tikilluaqqullugit.

Pinngortitami isumalluutininik iluaquteqarnerup annertusinissaa namminerlu nioqqutissiassaatinik annertunerujussuarmik imminut pilersornissamik Kalaallit Nunaata nunami uumasunik imaanilu miluumasunik aalisakkanik allanillu imarmiunik tunisassiassanik anguniagaqarnera pillugu Naalakkersuisoq ilisimatitsivoq.

Isumalluutininik uumassusilinnik tamanik oqimaaqatigiissumillu iluaquteqarnermik pinngortitamik ataqatigiinnernik ingerlatsinissap pingaaruteqarnera Naalakkersuisumit erseqqissarneqarpoq. Inuussutissat isumannaatsuunerat nunarsuarmioqatigiit sumiiffinnilu sammisaavoq pingaarutilik, sumiiffinni tunisassiarineqartunik annertunerusumik nerisassiorneq piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartornerup qulakkeerneqarnissaanut iluaqutaassaaq nunaniillu allanit inuussutissanik eqqussuineq annikillisillugu.

Naalackersuisoq naggasiilluni piujuartitsinermik tunngaveqarluni imaani imermilu alliertortitsinerup piujuartitsinermillu tunngaveqartumik imatsinni isumalluutunik iluaquteqarnerup nunarsuarmi proteininik annertusiartuinnartumik pisariaqartitsilernerup illuatungilernissaa isumaqataaffigaa.

Atlantikup avannaani aalisarnermut ministerit, Norge 2013, Canada. Randy Kamp, Savalimmiut: Jacob Vestergaard, Rusland: Andrey Krayniy, Norge: Lisbeth Berg-Hansen, Island: Sigurdur Ingi Jóhannsson, Kalaallit Nunaat: Karl Lyberth (EU-miit peqataavoq Ernesto Peñas Lado, assimili ilaanani)

Niuerfinni periarfissat pitsaasut imaani isumalluutunik annertunerusumik soqutiginnilersitsisinnaapput – Kalaallit Nunaanni, immaqalu imaani miluumasuutigut nunani allani aalisakkanik alliertortitsinermi nerukkaatissatut atorneqarsinnaallutik.

10.2. Atlantikup Avannaata Kitaani Aalisarnek pillugu Suleqatigiiffik – NAFO

NAFO tassaavoq nunarsuup immikkoortuani naalagaaffiit akornanni aalisarnermik ingerlatsinermi suleqatigiiffik nunanik aqqaneq marlunnik ilaasortaartoq – isumaqatigiissummulluunnit peqataasut. Taakku tassaapput:

Canada, Cuba, Savalimmiut Kalaallillu Nunaat sinnerlugit Danmark (DFG), EU, St. Pierre et

Miquelon sinnerlugu Frankrig, Island, Japan, Norge, Rusland, Korea Kujalleq, Ukraine kiisalu USA.

Atlantikup Avannaata Kitaa aqqissuussami ilaavoq, tassanilu Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni imartaq ilaalluni. NAFO-p malittarisassaqafigisaa tassaavoq Kalaallit Nunaata kimmut kujammut sineriaata, Canadap kangimut sineriaata USA-llu avannamut kangimut sineriaata avataani naalagaaffiit sineriallit avataani 200 sòmiliittut imartat.

NAFO-p ingerlatsinermi piginnaasaqarfianut ilaapput NAFO-p malittarisassaqarfiata iluani ataasiakkaannguit minillugit aalisakkat qaleruallillu suusinnaasut tamaasa, soorlu kapisilik, taanna NASCO-mit malittarisassaqartinneqarluni. NAFO-p isumaqatigiissut naapertorlugu aalisakkanit isumalluutunik allanngutsaaliuineq pitsaanerpaamillu iluaquteqarnek qulakkiissavaa. Aammattaq isumaqatigiissuteqarfiusumut tamarmut NAFO biologinit siunnersuuteqartarluni, tassunga ilaanngullugu Kalaallit Nunaata Kitaani aalisakkanut qaleruallillu. Ukiut tamaasa septemberimi ukiumoortumik ataatsimiittoqartarpoq. Tamanna 2013-mi Halifaximi pivoq, naalackersuisoqarfik (APNN) aamma Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutunik Nakkutillisoqarfik (KANUAANA) peqataapput.

Biologinit siunnersuinerup saniatigut, Kalaallit Nunaata Kitaa tamaat pillugu NAFO-mit tigusartagaata, Kalaallit Nunaat ilaasortaanini pissutigalugu Kalaallit Nunaatalu avataani 200 sòmilmik killeqarfiup avataani avataasiorluni raajartunut allanik aalisarnissamut periarfissaqarpoq, tassunga ilanngullugu New Foundlandip avataani Grand Banksimi NAFO-p aqutisiviani 3L. Piviusumilli tassani Kalaallit Nunaat aalisarnermik ingerlataqanngilaq, tassa ukiuni kingullerni pisassiissutit peqassutsip

appariartornerisa kingunerisaanik annertuumik ikilismammata. Tamatuma malitsigisaanik ukiorpaaluit qaangiupput immikkoortumi Kalaallit Nunaat aalisarmalli, tassa imminut akilersinnaasumik aalisarnissamut pisassiissutit annikippallaarsimmammata. Ukiuni kingullerni isumaqatigiinniarnerni Naalakkersuisut anguniagaat pingaarneq tassaasimavoq immikkoortumi tamaani raajartassiissutit allatut agguarneqartarnissaasa anguneqarnissaat, tamannali sulii iluatsinneqanngilaq. Tamannali – DFG-mi peqatigisagut eqqarsaatiginerullugit, Savalimmiut ukiuni kingullerni tamaani raajarniartuusimapput. DFG ukiuni arlalinni pisassiissutinik namminerisaminik aalajangiisarsimavoq, 2013-milu taamaattoqarluni. Taamaaliortoqarpoq siullertut agguassineq ataatsimoorluni akuerisaasimasumut akerliliisoqarmat. Tamatuma kingorna pisassiissutit aalajangerneqarlutik. 2013 pillugu pisassiissutit 889 tonsit namminerisamik aalajangerneqarput. NAFO-mit neqeroorutigineqartoq 96 tonsiusimavoq.

Taamaattorli Kalaallit Nunaannut sulii pingaarpoq aalisarsinnaanermik pisinnaatitaaffiup aalajangiussimanissaa, eqqarsaataannakkut aalisartoqarsinnaagaluartoq, siunissami inissisimanissarput sillimaffigineqassaaq. Alla tassaavoq, Kalaallit Nunaata siunissami eqqumaffigisassaa, imaani pinngortitami ataqatigiinnerit sunnertiasut illersornissaat eqqarsaatigalugu immikkoortut eqqissisimatinnissaat. Immikkoortut immikkut eqqarsaatigineqarnissaannut imaluunniit eqqissisimatitsinissap eqqarsaatigineqartariaqarneranut takussutissatut naasut assigiinngitsut atorineqartarput, ilaatigut sea pens-inik taaneqartartut. Kalaallit Nunaannut aalisarnikkut pingaaruteqartunik sumiiffinnik sulii eqqissisimatitsisoqanngilaq. Kisiannili tassani ineriartornermik arajutsinaveersaarnissaq pingaarpoq. Sammisaaq taanna septembarimi

2013-imi Halifaximi ukiumoortumik ataatsimiinnermi piffissamik atuiffiungaatsiarpoq.

1979-imi aalisarnikkut ingerlatsinerup ineriartornerata malitsigisaanik (maanakkut NAFO pillugu isumaqatigiissutit ukioq pilersinneraniit) piujuartitsinermik tunngaveqarluni aalisarneq pillugu nunat tamalaat annertunerusumik piunasaqalerneranni, NAFOp 2007-imi isumaqatigiissutini allanngortippaa. Allanguutit pingaarnerit suleqatigiiffiup eqaallisarnissaanut, isumaqatigiissummi siunertat piginnaasallu pillugit immikkoortut nutarternerinut kiisalu isumaqatigiinngissutaasut saqitsaassutaajunnaarnissaannut suleriaasissamut tunngasuupput, taanna assersuutigalugu 3Limi raajat agguarneqarneri pillugit akerleriinnermut atorineqarsinnaavoq. Isumaqatigiissutit allanngortinnera sioqqullugu sisamararterutit pingasut isumaqataasariaqarput, tassa nunat arfineq pingasut. 2013-p naanerani killiffik tassaavoq Norge, Canada, Cuba EU-lu isumaqatigiissummut akuersinerat. Kalaallit Nunaat isumaqatigiissummut 2011-mi akuersivoq. Savalimmiut isumaqatigiissummut nutaamik akuerseqqaassapput Danmarki Savalimmiut Kalaallillu Nunaat sinnerlugit isumaqatigiissummut akuersissappat. Tamanna sulii amigaataavoq.

10.3. Atlantikup Avannaata Kangiani Aalisarneq pillugu Komissioni – NEAFC

NEAFC tassaavoq nunarsuup immikkoortuani naalagaaffiit akornanni aalisarnermik ingerlatsineri suleqatigiiffik, NAFO-tut suleqatigiiffittut isigineqarsinnaasoq. NAFO Atlantikup avannamut kitaanik sammisaqartoq NEAFC Atlantikup avannamut kangianik sammisaqarpoq.

Naalackersuisut pingaartumik suluppaakkat ikerinnarsiortut agguarneqarnerinut nakkutigineqarnerinullu soqutiginnipput. Suluppaakkanik taakkuninnga Atlantikup Kangiata Avannaani aalisarnermik ingerlataqartut anginerpaat pingasut ilaannut Kalaallit Nunaat ilaavoq, Savalimmiut Islandilu peqatigalugit aalisakkanut taakkununga naalagaaffittut sineriaqartuullutik. Tamatuma saniatigut NEAFC-mi peqataasut allat Norge, EU Ruslandilu aalisqataapput. Maannakkut Irmingerip imartaani suluppaakkat pillugit aqutsinermi ukiunut pingasunut isumaqatigiissut 2015-imi naassaaq.

Kalaallit Nunaat aalisakkanik agguarneqartunik allanik killilimmit aalisarpoq soorlu ammassassuit saarullernallu. 2011-mili Kalaallit Nunaat avaleraasartuutunik (nammineq imartamini) aalisarsimavoq, taakku aalisakkat NEAFC-imi avinneqartarlutik. Kalaallit Nunaat 2013-mili avaleraasartuutunik aqutsinermut tunngasuni alaatsinaattutut peqataasarsimavoq.

NAFO suleqatigalugu inatsisinik unioqqutitsilluni, malittarisassaliorneqanngitsumik nalunaarutigineqanngitsumillu aalisarnerup nakkutigineqarnera nalunaarutigineqartarneralu ukiuni kingullerni NEAFC-imit annertusineqarnikuvoq. Suliniuteqarneq suleqatigiinnerlu iluatsissimavoq, tassa inatsisinik unioqqutitsilluni, malittarisassaliorneqanngitsumik nalunaarutigineqanngitsumillu aalisarneq Atlantikup Kangiata Avannaani 2011-mi unitsinneqarsimammat. Tassunga tunngatillugu aalajangiisuusimasoq tassaasimavoq umiarsualivinnik nutaamik 2007-imit nakkutilliisalerneq (Port State Control).

Aalisarnermik nakkutilliineq misissuinerlu pillugit nunani tamalaani oqalliffinni Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutininik Nakkutilliisut aalisarnermillu nakkutilliinermi kinguneqarluartumik peqataalluarsimapput.

Tassungattaaq ilaavoq NACGF: North Atlantic Coast Guard Forum.

10.4. Atlantikup Avannaani Kapisillit Piujuartinneqarnissaannik Suleqatigiiffik (NASCO)

Atlantikup Avannaani Kapisillit Piujuartinneqarnissaannik Suleqatigiiffik NASCO nunat tamalaat aalisarnikkut suleqatigiiffigaat arfineq-marlunnik ilaasortaartoq (Canada, Savalimmiut Kalaallit Nunaallu sinnerlugu Danmark, EU, Island, Norge, Rusland USA-lu). Aningaasarsiornermi ajornartoorneq pissutigalugu 2009-mi decemberip 31-ianit atuutilersumik Island NASCO-mit tunuarpoq. Isumaqatigiissummi kapisileqatigiit Atlantikup avannaaniittut pineqarput. NASCO-mi ingerlatsineq Siunnersuisooqatigiinnit taassumalu ataani kommissioninit pingasuusunit isumagineqarpoq: Atlantikup Avannaata Kangianut kommissioni (EU, Savalimmiut sinnerlugit Danmark, Island, Norge Ruslandilu), Amerikamut Avannarlermut kommissioni (Canada USA-lu) kiisalu Kalaallit Nunaata Kitaanut kommissioni, (Canada, EU, USA Kalaallit Nunaallu sinnerlugu Danmark).

Amerika-mi Avannarlermi Europa-milu kuunni kapisileqarfiusuni kapisileqarnerup suli ajorsiarturnerata kingunerisaanik ukiuni kingullerni "sinneqartoortoqarsimangilaq", Kalaallit Nunaannilu inuussutissarsiuutigalugu kapisilinniarnermi iluaqusiisoqarsinnaalluni. Taamaattumik piffissami 2002 - 2011-mi Kalaallit Nunaanni ukiumut kapisilittassiissutit 0 tons-inut inissinneqartarsimallutik. Nutaatut 2012-imi Kalaallit Nunaanni aalisakkerivinnut tunisassanik avammulli niuerutigineqartussaannngitsunik 35 tons-inik Naalackersuisut pisassiippat. Nunattali iluani niuerfinnik pilersuinissamut kapisilinniarneq tassani pineqarpoq. Ajornartorsiummik takutitsisumik ICES 2008-mi

naliliivoq Europa-mi Amerika-llu Avannaani kapisillit, Kalaallit Nunaata kitaanik kapisilinnik pilersuisut, oqaluttuarisaanermi aatsaat taamak ikitsigisut. Biolog-init 2013-imi kaammattuutaasup annikitsuaraannarmik pitsanngoriartoqarsimasoq takutippaa. Kaammattuut taamaasilluni tassaavoq kapisillit, Kalaallit Nunaata kitaaniittartut nakkutiginninnermi killissaq inoraat, kapisillillu amerliartoqqissinnaanikkut piginnaasaat annikillisimasut.

10.5. Aalisarnej pillugu EU-mik isumaqatigiissummut tapiiussa

Aalisarnej pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissut tapiiussartalik tapiiussamullu ilanngussartalik Kalaallit Nunaata EU-llu 2. juni 2006-imi atsiորpaat. 2012-imi isumaqatigiissut taanna tassungalu atasoq tapiiussa isumaqatigiinniutigeqqinneqarput. Isumaqatigiissut nutaaq 2013-imi januarip aallaqqaataaniit 2015-imi decemberip 31-anut atuutissaaq. Nutarterineq isumaqarpoq aalisarnej pillugu isumaqatigiissut allanngortinneqassanngitsoq, kisianni tapiiussa isumaqatigiinnit arlalinni nutarterneqassasoq, ilaatigut paasuminartuunera, piujuartitsinermik tunngaveqarnera inuillu pisinnaatitaaffiut tunngasut ilaatillugit.

Aalisarnej pillugu Peqatigiinnissamut Isumaqatigiissutikkut EU-p Kalaallit Nunaata imartaani aalisarnera tamatumunngalu EU-p akiliutaa malittarisassaliunneqarpoq. Akiliut ima agguarsimavoq: aalisarnermi akiliutit, aalisariutaatillit akiliutaat kiisalu Kalaallit Nunaanni aalisarnermik suliaqartut EU-mit aningaasaliissutitigut tapiissuteqarfigineqartarneri, taassumalu akerlianik Kalaallit Nunaata aalisakkat isumaqatigiissummi allasimasut naapertorlugit amerlatigisut atugassiissutigissavai. Taakku

saniatigut isumaqatigiissummiippoq aningaasatigut immikkoortitat aalisakkat annertussusaasa annertusisinnaanerinut atorneqartussat, tapiiussami annertussutit isumaqatigiissutaasimasut qaangerlugit EU-mut pisasseeqqinnissamut periarfissaqassappat.

Aalisarnej pillugu Peqatigiinnissamik Isumaqatigiissummi toqqammavigisat iluini EU-mik suleqateqarnermi isumaqatigiissutit pissusiviusut naapertorlugit 2011-mi atuutsittuarnissaa qitiutinneqarpoq, ingerlataqarfimmi tapiissutit pillugit aaqqissuussineq naapertorlugu nalunaaruteqartarnej, EU-mullu aalisagartassiissutit tunniunneqartarneri.

Joint Committee-mi ukiumoortumik ataatsimiinneq København-imi 2013-imi november-ip naanerani ingerlanneqarpoq. Joint Committee-p ataatsimiinnerani manna tikillugu ingerlataqarfimmut tapiissutit ingerlatiinnarneqarnissaat isumaqatigiissutigineqarpoq, kiisalu inaarutaasumik aalisagartassiissutit aalajangerneqarlutik 2014-imi EU-mut tunniunneqartussat, kiisalu ingerlataqarfimmut tapiissutinik manna tikillugu sulineq nanginneqassalluni. Ilaatigut suleqatigiinneq nukittorsarneqarpoq ukiumut marloriarluni Joint Committeemi ataatsimiittalernikkut, tamatumalu kingunerisaanik 2014-miit upernaakkut ukiakkullu ataatsimiittoqartalissalluni.

Tamatuma kinguneraa marts 2014-mi Joint Committeemi Reykjavikimi ataatsimiittoqarpoq immikkoortumi politikki kalaallit nunaatalu imartaani misileraalluni aalisarnerit oqallisigalugit. Tassunga atatillugu kalaallit nunaata imartaani avaleraasartuunik misileraalluni aalisarnermi peqataannginnissaq EU-mit toqqarneqarpoq naak ukiuni kingullerni marlunni peqataasimagaluarluni. Upernaami Joint Committeemi tassani ataatsimiinneq assut

naammagisimaarneqarpoq upernaakkullu ataatsimiittarnissanut immikkoortumi tapiissutit suliarisarnissaat nanginneqassallutik.

Septembari 2014-imi ulloq 1.1.2016-imi aallartiffeqartumik Aalisarnermut tapiliussap nutaap isumaqatiginninniutigineqarnera aallartinneqassaaq.

10.6. Kalaallit Nunaata Rusland-illu akornanni aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 2014-imumu tapiliussap naammassineqarnera

Kalaallit Nunaat Ruslandilu 1992-mili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu isumaqatigiissuteqarsimapput, kiisalu aalisarnermi ilisimatusarnerlu pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiissut aqutigalugu kalaallit angallataat russit imartaanni aalisarnissamut periarfissaqarput taamaqataanillu. Isumaqatigiissut Norge-p Kalaallillu Nunaata akornanni isumaqatigiissummut atasutut isigineqassaaq.

Anguniagaq pingaarneq tassaavoq saarullinniarluni aalisarneq pillugu teknikkikkut ilisimasat Kalaallit Nunaannit piginnarnissaat. Danmarkip/Kalaallit Nunaata Ruslandillu akornanni Aalisarneq pillugu isumaqatigiissut 7. marts 1992-imeersoq naapertorlugu 2014-mut aalisarnermut isumaqatigiissutissaq pillugu isumaqatigiinniarnerit Kalaallit Nunaata Ruslandillu december 2013-mi Københavnimi ingelappaat. Inernerit angusat eqqarsaatigalugit 2014 pillugu TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq pillugu Inatsisartunut Naalakkersuisut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq. Ruslandimik isumaqatigiissut naammaginartut nalilerneqarpoq, Kalaallit Nunaat ilaatigut pisassiissutinik 500 tons raajanik ilasiffigineqarluni.

10.7. Kalaallit Nunaata Norge-Illu Aalisarneq pillugu Isumaqatigiissutaat isumaqatigiissumullu tapiliussap 2014-imi naammassineqarnera

Kalaallit Nunaat Norgelu 1992-imi illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu isumaqatigiissuteqarsimapput kiisalu aalisarneq ilisimatusarnerlu pillugit suleqatigiillutik. Isumaqatigiissut aqutigalugu kalaallit angallataat Norge-p imartaanni aalisarnissamut periarfissaqarput, kiisalu Norge-miut angallataat Kalaallit Nunaata imartaanni aalisarnissamut periarfissaqarlutik. Isumaqatigiissut Rusland-ip Kalaallillu Nunaata akornanni isumaqatigiissummut atasutut isigineqassaaq. Anguniagaq pingaarneq tassaavoq saarullinniarluni aalisarneq pillugu teknikkikkut ilisimasat Kalaallit Nunaannit piginnarnissaat, taamaalilluni iluameersumik saarullinniarneq Kalaallit Nunaanni aallartissinnaalerpat Kalaallit Nunaat piareersimalluarsinnaalluni.

Kalaallit Nunaata Norgellu 2014 aalisarnermut tapiliussaq pillugu Københavnimi 10.-11. december 2013-imi isumaqatigiinniarnerit ingerlappaat. Angusat eqqarsaatigalugit 2014 pillugu TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq pillugu Inatsisartunut Naalakkersuisut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq.

10.8. Kalaallit Nunaata Savalimmiullu Aalisarneq pillugu Isumaqatigiissutaat 2014-imumu isumaqatigiissummut tapiliussaq

Kalaallit Nunaat Savalimmiullu 1997-mili illugiillutik nammineq aalisarfimminnut appakaassinnaaneq pillugu aalisarneq pillugu

isumaqatigiissuteqarsimapput aalisarnerlu pillugu suleqatigiillutik. Isumaqatigiissut aqutugalugu kalaallit angallataat Savalimmiut imartaanni aalisarnissamut periarfissaqarput.

Isumaqatigiissummi illugiilluni pisassiisutit annikitsuinnaat pineqarput, kisiannili Kalaallit Nunaata aalisarnikkut Savalimmiunik allatigut attaveqarnera pissutigalugu pingaaruteqartutut isigineqarluni, siullermik suleqatigiiffissuarni NAFO-mi NEAFC-milu. Ukiut tamaasa isumaqatigiissuteqartarnissamut atatillugu anguniagaq tassaavoq kalaallit angallataat aalisarnissamut periarfissaat eqqarsaatigalugit pitsaanerpaamik angusaqarniartarnek.

Isumaqatigiissut naapertorlugu savalimmiormiut kalaallillu aallartitaat ulluni 3.-4. december 2013-mi naapipput 2014-imullu illugiillutik aalisarnermut pisinnaatitaaffiit isumaqatiginninniutigalugit. Angusat eqqarsaatigalugit 2014 pillugu TAC-nik pisassiisutinillu aalajangersaaneq pillugu Inatsisartunut Naalakkersuisut nassuiaataannut innersuussisoqarpoq. Isumaqatigiissut ilaannikkut allanut atatillugu isumatigiinngissutaasinnaasut iluarsineqarnissaannut atorpeqartarsimavoq.

10.9. Islandmiut Kalaallillu Aalisarnek pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaat

Kalaallit Nunaat Islandilu januar 2013-imi isumaqatigiissuteqarput, islandimiut kalaallillu aalisarnek pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliamik pilersitsisumik. Suleqatigiinneq taanna assersuutigalugu Savalimmiunit Norgemiillu annertunerunermigut allaaneruvoq. Islandi Kalaallillu Nunaat aalisakkat arlallit avissimavaat, assersuutigalugu qalerallit, ammassat suluppaagarlu itisoormioq, Aalisarner-taaq pillugu ataatsimiititaliaq pilersinneqarluni aalisakkanik taakkuninnga piujuartitsinermik tunngaveqartumik aqutsinissaq qaninnerusumillu suleqatigiinnissaq angusinnaajumallugu. Taakku

saniatigut ataatsimut soqutigisat suliat allat oqallisigineqartarput, soorlu NAFO-mi, NEAFC-mi oqallifinnilu allani suleqatigiinnerit, tulaassinissamut periarfissat illuatungeriillu marluullutik soqutigisaannik qaninnerusumik suleqatigiiffiusinnaasut allat.

Kalaallit Nunananit aallartitat aquttuat Emanuel Rosing islandimiullu aallartitat aquttuat Jóhan Gudmundsson Isumaqatigiissummik atsiorneqarsimasumik paarlaaqatigiittut.

Islandimiut kalaallillu aalisarnek pillugu ataatsimoorlutik ataatsimiititaliaanni marts 2014-imi Reykjavikimi ataatsimiittoqarpoq, sulinerup ingerlaqqinnissaa aalisakkallu ataatsimoorussat kiisalu avaleraasartuunik aalisarnek oqallisigineqarlutik. Tullianik ataatsimiinnissaq januar 2015-imi pisussatut pilersaarutigineqarpoq.

10.10. Kalaallit Nunaata, Islandip Jan Mayneillu akornanni imartani ammassat pillugit Kalaallit Nunaata, Islandip Norgellu isumaqatigiissutaat

Kalaallit Nunaata, Islandip Norgellu (Jan Mayen aallaavigalugu) akornanni immikkoortumi tassani ammassannik ataatsimoorussanik aqutsineq pillugu 1989-imi isumaqatigiissuteqarsimavoq. Maannakkut ilusiusoq isumaqatigiinniaqqinnerup

1998-imi nutaamik isumaqatigiissuteqarnermik kinguneqartup inerneraa. Ammassanniartarnerup malittarisassaqaqtinneranut tunngaviuvoq pingasuulluni isumaqatigiissut, tassami ammassat Atlandikup kangiitungaaniittut angallaviginerummatigit immat Tunumiittut, Islandimiittut qaqutigullu immartat Jan Mayenip eqqaaniittut. Pisassiissutit amerlaqisut, tonsimulli ataatsimut amerlanngitsunik naleqartut pineqarput. EU-mut isumaqatigiissut naapertorlugu Kalaallit Nunaata pisassiissutit pissarsiami 70%-ii EU-mut tunniuttarpai.

Ilisimatuut Islandimeersut Kalaallillu Nunaanneersut isumaqarput ilimanartooq ammassat kimmuut nuussimasut. Islandi, Kalaallit Nunaat Norgelu 2013-mi isumaqatigiissutit nutarternissaa siunertarlugu sulineq aallartippaat.

10.11. Issittup imartaani aalisarneq pillugu nunat sineriallit ataatsimiinnerat

Naalagaaffiit issittumi sineriallit tallimaasut, Canada, USA, Norge, Rusland Kunneqarfillu Danmark ulluni 24.-26. februar Nuummi naapippu, issittup imavittaani malittarisassaqaqtitaanngitsumik aalisartoqarnissaa pinngitsoortinniarlugu isumaqatigiissutit ineriartortinnissaa oqallisigeqqinniarlugu. Issittup avannaarsuata imartaani malittarisassiorneqanngitsumik aalisarnerup pinngitsoortinnissa pillugu isumaqatigiissutit inerisarnissaat pillugu oqallinneq ingerlateqqinniarlugu.

Naalagaaffiit sineriallit taakku tallimat Nuummi ataatsimiinnermi isumaqatigiippu issittup imavittaani nutaamik aalisarnerujunnartunut tunngatillugu mianersortumik periaaseqarnissaq malillugu pisortat ingerlatsissasut. Isumaqatigiissuteqarlutik soqutiginnissinnaasut

allat siunissami nunat tamalaat pituttuisumik aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut ilannguteqqullugit qaaqquneqalersinnagit. Issittup imavittaani aalisarnerit nutaat, isumaqatigiissuteqarnikkut, siunissami nunanut tamalaanut pituttuisumik aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut akuersinissamut soqutigisaqaqatigiit allat qaaqqunissaat sioqqullugu.

Isumaqatigiissut taamatut ittoq immikkoortunik pingaarnernik makkuninnga imaqaassaaq:

- ◆ issittup imartaani aningaasarsiutigalugu aalisarneq, isumaqatigiissut nunani tamalaani periaatsinik nutaaliaasunik malinnittoq naapertorlugu, taamaallaat pisinnaavoq,
- ◆ ilisimatuussutsikkut misissuineranut ataatsimut pilersaarut,
- ◆ ataqatigiissakkamik nakkutillineq alapernaarsuinerlu,
- ◆ aningaasarsiutigineqatigiissut aalisarneq tamarmi ilisimatuut siunnersuinerannik tunngaveqassaaq, paasissutissallu taakkunanngaanneersut avitseqatigiissutigineqartassallutik,
- ◆ naalagaaffinnut allanut peqataaqqusilluni kajumiissarneq.

Nuummi ataatsimiinnerup kingornatigit ministerit nalunaarutissaat naalagaaffiit nunanut allanut ministeriinit juunip qaammataani atsiorneqartussaq suliarineqarpoq. Ministerit nalunaarutaatigit siunertaavoq naalagaaffiit issittumi sineriallit tallimat akornanni issittup imartaanut naalakkarsuinerikkut aqutsinnaassuseqarneq akisussaassuseqarnerlu takutinneqassasut. Ministerit nalunaarutaannik atsiornissaq, maannakkut allannerup nalaani, kinguartinneqarsimavoq.

2015 naatinnagu pingajussaannik ilisimatuussutsimut tunngatillugu isumasioqatigeeqqittoqassaaq. Nuna qaaqquisuusussaq sulii nalunaarutigineqanngilaq.

Atorfilittatigoortumik nunat sineriallit tulliani ataatsimiinnissaannut Canada qaaqquisuusassaaq. Taamatut pisoqassaaq 2014-imi ukiakkut Island, EU, Korea, Japan Kina-lu qaaqquneqassallutik. Isumaqatigiissutit oqaasertassai Nuummi ataatsimiinnermi isumaqatigiissutigineqartut isumaqatigiinniutigineqarnerat ataatsimiinnermut aallarniutigineqassapput. Issittumi naalagaaffiit sineriallit tallimat akornanni oqaasertaliussassat isumaqatigiinniutigineqareersut ministerit nalunaarutaannut ilanngullugit isumaqatigiinniarnernut tunngavissaalluassapput nukittoqutaallutillu. Isumaqatiginniarnerit ukiunik arlalinnik sivilisussuseqassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Issittup imavittaani aalisarneq pillugu nunat tamalaat pituttuisumik isumaqatigiissuteqarnissaat siunissami anguniagaavoq.

10.12. Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik – NAMMCO

Kalaallit Nunaat - Norge, Island Savalimmiullu peqatigalugit Atlantikup Avannaani Miluumasut Imarmiut pillugit Suleqatigiiffik (NAMMCO) ilaasortaavoq. NAMMCO 1992-imi pilersinneqarpoq Atlantikup avannaani miluumasut imarmiut pillugit allanngutsaaliuermik, aqutsinermik misissuinermillu suliaqarluni. Nunat allat soorlu Canada, Rusland Japanilu NAMMCO-mi alaatsinaattutut peqataasarput. Ukiumoortumik

ataatsimiinnerit 22-issaat Oslomi septemberimi ingerlanneqarpoq.

NAMMCO-mi nunatta kisimi iluaqutigisaani imaluunniit nunat sanilit peqatigalugit iluaqutigisaani imaani miluumasut tamarmik nungusaataannngitsumik iluaqutiginissaannut Naalackersuisut suliaqarput. Tamatuma saniatigut Naalackersuisut kissaatigivaat biolog-it siunnersuinerat pissarsiarineqarsinnaasoq pitsaanerpaaq qulakkeerneqassasoq – piniarnermik inuussutissarsiteqartunik siunnersuinerup saniatigut – imaani isumalluutunik aqutsinermut atatillugu.

2013-imi ukiut siulii assigalugit siusinnerusukkut NAMMCO-p inassuteqaataasa atulersinnissaannut ajornartorsiuteqarfiusinnaasunilu nungusaataannngitsumik iluaquteqarneq pillugu sulinerup nukittorsarnissaanik Naalackersuisut suliaqarput. Tassunga atatillugu piniarnermik inuussutissarsiteqartunit peqataasoqarluni tapersersuisoqarpoq, taamaasilluni suleqatigiinnissamut tunngavik annertusineqarluni.

Imaani miluumasunik piniarnissamut iluaquteqarnissamullu pisinnaatitaaffik NAMMCO-mi tunngavinni tamatigut atatitsisuusimavoq. Tassanissaaq ilaavoq pisinnaatitaaffiup taassuma kingunerimmagu piniarnerup nungusaataannngitsumik ingerlanneqarnissaannut pisussaaffeqarneq, taamaasillunilu uumasut anniarsinnaanerit annikillisillugu. Taamaattumik piniariaatsit taakkuninnga pitsannguutaasinnaasut NAMMCO-p manna tikillugu sulinerani qitiusumik inissisimapput. Tamanna pingaartumik NAMMCO-mi piniariaaseq pillugu suleqatigiissitap aqqqissugaani isumasioqatigiinnerni assigiinngitsuni ingerlanneqarsimapput.

2010-mi NAMMCO-p Siunnersuisoqatigiivisa piniariaatsinut ilitsersuutit suliarineqarnissaa

akuersissutigaat Penthrith granatit atorlugit toqutsisarneq siullertut sammineqarpoq. Najoqqutassiaq nunat ilaasortasut tamarmik oqaasii atorlugit pissarsiarineqarsinnaavoq tuluttuunngorlugulu nutserneqarsimalluni taakkulu NAMMCO-p nittartagaani pissarsiarineqarsinnaallutik. Piniartunut atuinissamik ilitersuutaassaaq annertoq siullerpaarlu, sakkut igeriussisarnerlu pillugit annertusiartuaartumik sukumiisumik isumannaatsuunissaq salliutillugu paasissutissiisutaasoq.

Suleqatigiissitap 2015-imi "Imaani miluumasuniit inuussutissat isumannaatsuuneri nerisassallu pillugit ataatsimeersuarneq" nunani tamalaani pisussap ingerlanneqarnissaanut periarfissanik misissuissaq, tassani imaani miluumasunit tunisassianik atuneq nunarsuaq tamakkerlu inuussutissat isumannaatsuunerinut atatillugu misissorneqassallutik.

Alapernaarsuinermit Misissuinernullu Ataatsimiititaliaq nalunaaruteqarpoq marts-ip qaammataani 2013-imi NAMMCO-mi alaatsinaattunut pikkorissartitsinerup aallartinneqarnissaa pilersaarutaasoq. Siunertaavoq piginnaanilinnik alapernaarsuisoqalernissaq. Kalaallit Nunaat eqqarsaatigalugu piniarnermik aalisarnermillu nakkutilliisut sisamat piukkunnaateqarput, tamannalu isumaqarluni taakku NAMMCO-mut nunani ilaasortani imaanik miluumasunik pisanik nakkutilliinermi peqataasinnaasut.

Ukiumoortumik ataatsimiinnissap tullia Islandimi februar 2015-imi pissaaq.

10.13. Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat (IWC)

Nunat tamalaat Arfanniarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuat (IWC) tassaavoq nunani tamalaani suleqatigiiffik 2013-imi nunarsuaq tamakkerlugu nunanik 89-nik ilaasortaartoq, nunarsuarmi arfernik angisuunik eqqortumik aqutsinermik isumaginnittussaq, taamaalillunilu arfanniarnerup ineriartortittuarnissaa periarfissaalersillugu. 1986-mili nunarsuaq tamakkerlugu unitsitsigallartoqarpoq. Kalaallit Nunaat Naalagaaffeqatigiit ataanni ilaasortaavoq.

Kunneqarfik Danmark taannaavoq IWC-p tunngavigisaanik isumaqatigiissummik atsiorsimasoq. Taamaalilluni IWC-mi ataatsimiinnerni qallunaat aallartitatut ilaasuuvoq. Suleqatigiinneq Naalagaaffeqatigiit IWC pillugu suleqatigiissitaani aqqissugaavoq, tassani Savalimmiuni Naalakkersuisut sinniisoqarlutik.

Piujuartitsinermik tunngaveqartumik iluaquteqarneq Naalakkersuisunit tapersorneqarpoq siunissamilu qanittumi ungasinnerusumilu Kalaallit Nunaanni arfanniarnissamut suli periarfissaqarnissaaq sulissutigalugu. Naalakkersuisunit annilaagassutigineqarpoq piujuartitsinermik tunngaveqarluni iluaquteqarneq pillugu tunngaviup qajannarsisikkiartuinnarnera piffissap ingerlanerani Kalaallit Nunaata arfanniarnissamut periarfissaa aserussagaa.

Piffissami tulliuuttumi suliniutissatut ilimagisat IWC ilisimaneqartutut arfanniarnermut tunngatillugu illuatungeriit sakkortuumik avissaartuullutik isummanut tamatigut saqqummiussiffiusarpoq. Peqatigisaanik suleqatigiiffimmi Alaska-mi, Rusland-imi, Kalaallit Nunaanni kiisalu St. Vincent and the Grenadines-imi nunat inoqqaavi killeqartumik arfanniarnissaat pillugu

isumaqatigiittoqarsimavoq, tamanna aarlerinangitsumik ingerlanneqarpat, tassa ilisimatuussutsikkut ataatsimiititaliamiit nalunaarut malillugu arfernit pineqartunit pisarineqarsinnaasut missiliuinerit arferillu neqaannik pisariaqartitsineq uppersarsarneqarsimasut ataqqillugit.

2012-imi ukiumoortumik ataatsimiinnermi isumaqatigiissummi maleruagassanik nassuiaarnernut tunngatillugu isumaqatigiinnginnerit Kalaallit Nunaannilu neriniartarfinni arfernit tunisassianik tunisinerit pillugit akerliliilluni tunngavilersuuteqarnerit, neqit allanngortinneri pillugit nalunaarsukkat naammagnngininneri pillugit pisuutitsinerit kalaallillu pisassiissutit pillugit piumasaqaataat, ilisimatuussutsikkut inassuteqaammut sanilliunneqartut, taamaallunilu siusinnerusukkat pisassiissutaasimasunit annertunerunerisa kingunerisaannik 2012-imi ukiumoortumik ataatsimiinnermi 2013 - 2018-mut pisassiissutit pillugit kalaallinut pisassiissutit amerlanerussuteqartunit itigartinneqarput.

Ataatsimiititaliarsuarmi tullianik ataatsimiinnissaq tassaavoq 2014-imi aasaanerani pisussaq, ukioq allortarlugu ataatsimiittalernissaq pillugu aalajangiineq naapertorlugu. Taanna kingumut pisassiissutit ukiorissavaat, tassa ataatsimiinnermi tassani Kalaallit Nunaat piffissamut 2015 - 18-mut pisassiissutininik angusaqassamat kiisalu piffissamut 2013 - 2014-mut nunap pisassiissutit aalajangiinera pillugu nassuiaateqassalluni.

2013-imi 2014-amilu arferit angisuut pillugit nammineq pisassiineq pillugu siusinnerusukkat Naalakkersuisut aalajangiisimanerat maanna Naalakkersuisut maj 2013-imi uppersarsarpat.

Danskit naalakkersuisui juni 2013-imi nalunaarput juni 2014-imit atuutilersumik Kunneqarfik ukiup naanerani IWC-mit aninissaa nalunaarutigissallugu aalajangersimallutik, pisanik

pisassiissutinillu aalajangersaasarneq pillugu naammaginartumik aqqiisummik nassaartoqarsimanngippat. Aalajangiinnermut tassunga Namminersorlutik Oqartussat akerliliipput. Tamatuma kingorna Naalagaaffeqatigiit IWC-milu ilaasortat allat akornanni annertuumik oqaloqatigiittoqarpoq kalaallit pisassiissutitigut pisariaqartitaannik paasinninnissaq qulakkeerniarlugu.

10.14. Convention on International Trade in Endangered Species (CITES)

CITES-imi allattuiffik I uumasunik pisassiissutigineqartunik ukuninnga imaqarpoq: tikaagullisaaq, arfivik, kigutilissuaq tikaagullillu (Tunu).

CITES-imi allattuiffik II uumasunik pisassiissutigineqartunik ukuninnga imaqarpoq: qilalugaq qaqorta, qilalugaq qernertaq, niisa, tikaagullik (Kitaa) kiisalu nanoq.

CITES-imi allattuiffik III uumasunik pisassiissutigineqartumik uuminnga imaqarpoq: aaveq.

CITES COP16-mi nannut

CITES COP16-mi (Washington-imi isumaqatigiisut) Thailand-imi, Bangkok-imi, 3. – 14. marts 2013-imi ingerlanneqartumi qallunaat aallartitaanni APNN peqataavoq. Ataatsimeersuarnermi pingaarnertigut immikkoortut pingasut kalaallit soqutigisaat ilaapput, pingaartumik nannut CITES-ip allattuiffianut I-imut nalunaarsugaalernissaa pillugu USA-p siunnersuutaa.

2012-imi upernaamili, nannut allattuiffimmut ilanngunneqarnissaanut siunniussaqaarnertik pillugu tusarniaanermik USA nassiussimmalli, ilimagineqareerpoq siunnersuut naggataatigut

akuerineqarumaartoq. Taamanikkut tusarniaanermut akissuteqarnermini Kalaallit Nunaannit uparuarneqarpoq CITES-imi inissinneqartut uumassuseqarnikkut piunasaqaatit peqataasullu ataatsimeersuarnerini kingullerni marlunni nutarterneqartut malillugit tamatumunnga tunngavissaqanngitsoq.

Allattuiffik I-mi nalunaarsugaanissamut piunasarineqarpoq:

- ◆ uumasut malunnaatilimmik ikileriarsimassasut
- ◆ uumasut uumaffigisaata annertussusia pitsaassusaalu annikilleriarsimassasooq
- ◆ imaluunniit siuliani piunasaqaatit marluk siunissami naammassineqarnissaannut takussutissaqassasooq.

Nanoq ilisimaneqartut COP16-imi allattukkanut ilanngunneqanngilaq. Animals Committeep ataatsimiinnerani, april 2014, nannunit tunisassianik annissuisoqarneranik uppernarunnaarsitsisumik imaluunniit uppernarsaasumik pisat nanoqarfinnut ataasiakkaanut ulorianartorsiortitsinersut niuernermini erseqqissumik misissuisoqassasooq akuersissutigineqarpoq.

10.15. Pinngortitap Allanngutsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat (IUCN)

Pinngortitap Allanngutsaaliornera pillugu Nunat Tamalaat Kattuffiat (IUCN) tassaavoq pinngortitap allanngutsaaliornera pillugu suleqatigiiffik nunarsuarmi pisoqaanerpaaq annerpaaarlul, pinngortitamit uumassuseqartut assigiinngissitaartuunerinik allanngutsaaliuinermik nungusaataanngitsumillu iluaquteqarnissamik siunertaqartoq. Suleqatigiiffimmi ilaasortat tassaapput naalagaaffiit, naalagaaffinni oqartus-

sat kiisalu soqutigisaqaqatigiilluni suleqatigiiffiit (NGO). Kalaallit Nunaat Naalagaaffeqatigiit aqquutigalugit ilaasortaavoq. Maannakkut IUCN-imi ilaasortat 1.233-iupput, taakkunannga naalagaaffiit 84-it, naalakkersuisunut sinniisut 121-it NGO-llu 874-it ilanngullutillu peqataasut 42-t.

IUCN Nungutaaratarsinnaasunut allattuiffimmik inerisaasimavoq, naasut uumasullu aarlerinartorsiortinneqartut pillugit nunani tamalaani Nungutaaratarsinnaasunut allattuiffinnik saqqummersitsisarluni. Nungutaaratarsinnaasunut allattuiffimmi naasut uumasullu nungutaasinnaanannik nalilersuisarpoq, uumasooq pineqartoq pitsaassutsikkut amerlassutsikkullu piunasaqaammik ataatsimik arlalinnilluunniit naammassinnersoq inissillugu.

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik (APNN) Korea-mi Kujallermi oktoberip qaammataani 2012-imi nunarsuarmioqatigiit ataatsimeersuarneranni kingullermi ilanngussaqaarpoq, tassani Skov- og Naturstyrelsi Naalagaaffeqatigiit sinnerlugit peqataalluni. Sammisaniit nunatsinnut annertunerpaamik pingaaruteqartuni taaneqarsinnaavoq Issittumik illersuineq, nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii nunarsuullu kissakkiartornerata Nungutaaratarsinnaasunullu allattuiffianut pingaaruteqarnera.

Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup APNN-ip Kalaallit Nunaanni Nungutaaratarsinnaasunut allattuiffik 2007-meersoq, IUCN-imi piunasaqaatit malillugit 2008-p aallartinnerani saqqummiuppaat, nutaanik ilisimannittoqalerpat sukkannerusumik nutarterneqarsinnaasooq.

Tullianik ataatsimeersuarneq 2016-imi upernaakkut pissaaq.

10.16. Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommission-i – JCNB

Canada-p Kalaallillu Nunaata akornanni Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit Ataatsimoorussamik Kommission-i (JCNB) 1989-meersoq Canada-p Kalaallillu Nunaata ilaasortatut suleqatigiinnissamut isumaqatigiisummik (MoU) tunngaveqarpoq - NAMMCO alaatsinaattutut ilaasortaalluni. Avannaata Imaani (Baffin Bugt) qilalukkat qaqortat qernertallu ataatsimoorussat pillugit ilisimatuussutsikkut ingerlatsinikkullu kommissioni siunnersuisarpoq, uumasogatigiillu Canadami pigineqanngitsut eqqarsaatigalugit NAMMCO ingerlatsinermut tunngasutigut siunnersuisinnaalluni, kiisalu Kalaallit Nunaata eqqaani qilalukkat qaqortat qernertallu ilisimatusarfineqarnerannik suliaqarsinnaalluni.

Ilisimatuussutsikkut ataatsimiinneq annikitsoq Københavnimi februar 2013-mi ingerlanneqarpoq Canadap Kalaallillu Nunaata akornanni ataatsimoorussat pillugit pisassiissutit isiginiarneqarlutik.

JCNB-p kingullermik ileqquusumik ataatsimiinnera Iqalunni august-ip qaammataani 2012-imi ingerlanneqarpoq. Qilalukkanik qernertanik qaqortanillu Kalaallit Nunaannut pisassiissutit pillugit 2012 - 2015-imut inassuteqaat ukiuni pisassiiffiusumi 2009 - 2012-meersoq assigaa, nalunaarsukkat nutaat allannguissamut pissutissaqartitsinngimmata. Ajunngitsumik ineriartortoqarneranut takussutissaqarpoq, kisiannili pisassiissutit qaffanneqarnissaannut inassuteqarnissamut naammannatik. Kalaallit Nunaannut pisassiissutit ukiunut pingasunut 2009 - 2012-mut aqutsinissamut pilersaarut aqutigalugu JCNB-mit uumassuseqarnikkut aqutsinikkullu inassuteqaatit malissimavaat tamannalu nangingneqalersarluni.

Canada-mit Kalaallillu Nunaannit piniartut kommission-imi oqallinnermi assut

pingaaruteqarsimapput. Uumasunik piniagassanik aqutsinermut ilisimatuussutsikkut tunngaviit naammassineqarnissaat siunertaralugu sumiiffinni piniartunik suleqateqarnikkut atuisut ilisimasaannik atuinerup annertusiartortup sulit naleqarnera pingaaruteqarneralu kommission-imit akuerineqarpoq.

NAMMCO-p iluani qilalukkanut qaqortanut qernertanullu tunngasunik apeqqutit ilaanik suliarinninnissaq pillugu Nunavumik /Candamik oqaloqateqarluni Kalaallit Nunaat aallartippoq NAMMCO-mullu ilaasortanngoqqullugu Canadamut qaaqqusineq oqaatigalugu.

Nunat ilaasortat arlaannaallunniit taamanikkut uumasut ataasiakkat pillugit ilisimasat amigaatigineri pissutigalugit nammineq qilalugaatiminni piujuartitsinermik tunngaveqarnermik nalunaaruteqanngillat.

Siusinnerusukkat inassuteqaatit atulersinnissaat nungusaataanngitsumillu iluaquteqalernissaq siunertaralugu Naalakkersuisut sulinertik ingerlatiinnassavaat. Tassunga atatillugu ilimagineqarpoq pimoorussisumik peqataasoqassasoq piniarnermillu inuussutisarsiu-teqartut ilanngussisassasut, taamaasilluni suleqatigiinnissamut tunngavik annertusilluni.

Tullianik ataatsimiinneq 2015-imi Kalaallit Nunaanni ingerlanneqassaaq.

10.17. OSLO-mi isumaqatigiisut Nannut pillugit

Danmark Kalaallit Nunaat sinnerlugu Oslo-mi isumaqatigiisummik taaneqartumut, The International "Agreement on the Conservation of Polar Bears and their Habitat" 1973-meersumut akuersisimavoq, tassani siunertaq pingaarneq tassaalluni nannut ataatsimoorunneqartut pillugit ilisimatusarneq illersuinerlu pillugit naalagaaffiit akornanni suleqatigiinnissaq.

Namminersornerullutik Oqartussat 1979-imi eqqunneqarnerani isumalluutininik uumassusilinnik aqutsinerup 1985-imi tiguneqarnerani Kalaallit Nunaata eqqaani nannunik illersuinermut aqutsinermullu akisussaaffik tamaat Kalaallit Nunaannit tiguneqarpoq, tassunga ilanngullugu naalagaaffinnik sinerialinnik nanoqarfiusuni allani nunat tamalaat, nunarsuup immikkoortuani illugiillunilu suleqatigiinnerit. Suleqatigiinneq taanna annerusumik IUCN-imi nannut pillugit immikkut sammisaqartukkut (PBSG) ingerlanneqarpoq. PBSG ukiut pingasukkaarlugit ataatsimiittarpoq. Nannunik illersuineq eqqissimatitsinissarlu pillugu tatisimanninnerup qaffakkiartornera pissutigalugu PBSG-imi suliassat annertusiartorput. Taamaattumik ukioq allortarlugu ataatsi-miittarnissat eqqunneqarnissaat eqqarsaatigine-qarpoq. PBSG naalagaaffinnut sinerialinnut siun-nersuisutut isumannaallisalerpoq, oqaloqatigiil-luni ataatsimiittarnerit 2007-imi aallarteqqinne-qarlutik.

Kalaallit Nunaat naalagaaffiit sineriallit ataatsi-miittarnerini suleqatigiinnermilu sinniisut toqqar-neqarsimasut aqqutigalugit pimoorussilluni peqa-taasarpoq. Isumaqatigiisummi ataatsimoorus-sanik nunat nanoqartut akornanni suleqatigiinnis-samut isumaqatigiissusiortoqassasoq kaammatt-uuatigineqarpoq.

Siunertaq tassaavoq nannut ilisimatusarfigineqar-nissaat illersorneqarnissaallu pillugit nunat nano-qarfiusut suleqatigiinnissaat. Allattoqarfimmik pilersitsisoqarnikuunngilaq. Isumaqatigiisummi pisussaaffiit nunani naammassineqartarput nunallu ataatsimoorussamik nanoqarfiusut akornanni ataqatigiissaarisoqartarluni.

Naalagaaffiit nanoqarfiusut isumaqatigiissut naapertorlugi decembari 2013-mi Ruslandimi Moskvami ataatsimiippat, naalagaaffiit ukiuq allortarlugu naapittarlutik. Ataatsimiinneq ilaatigut isumaqatigiisummut naleqqiullugu

pisussaaffinnik uppersaaqqinneruvoq, peqatigisaanik nannut pillugit aqutsinermi periusissatigullu pilersaarummik ataatsimoorussamik – Circumpolar action plan on polar bears - sulinermit killiffik sammineqarluni. Pilersaarut 2015-imi naalagaaffiit sineriallit akornanni tullianik ataatsimiinnermi Ilulissanik ingerlanneqartussami akuerineqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

10.18. Joint Commission-i – JCPB

Oktober 2009-mi Kalaallit Nunaat, Canada / Nunavut Kane Basinnimi Baffin Bugtimilu nannunat ataatsimoorussanut tunngatillugu siunissami ataatsimoorluni aqutsinissaq ilisimatusarnissarlu pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput (MoU). Manna tikillugu suleqatigiinnermut tassunga ilaatinneqanngillat Davis Stræde-mi nannut, nannut katitigaanerit 100 %-imik ilisimaneqanngimmat.

Kommissionimi marloriarluni ataatsimiittoqar-simavoq, kingullermik 2010-mi, tullialu aatsaat Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni nannut ataatsimoorussat pillugit biologinit siunnersuisoqareernerata kingorna pinissaa naatsorsuutigineqarluni. Misissuinerit naammassineqangajalerput, Kane Bassinimiittut kisinneqarnissaat amigaatigineqarput.

Siunnersuinerit nutaat tiguneqarnerisa kingorna kommissioni ukiumut pisassiissutini pisarineqar-sinnaasut annerpaat akueriniarlugit ataatsimiis-saaq.

Piffissami tulliuttumi suliniutissatut ilimagisat;

Kommission-ip ataani suleqatigiissitani allani sulineq aallartinneqassasoq ilimagineqarpoq, tassaniillutik ingerlatsinermut atuisullu ilisima-saannut tunngasut. Taakkunani sulineq 2010-mi unitsinneqartoq aallarteqqinniarlugi uumassu-seqarnikkut nalunaarsukkat nutaat utaqqine-

qarput, tassa kingullermi biolog-init inassuteqar-
neq nalunaarsukkanik pisoqaavallaartunik tun-
ngaveqartoq isumaqarfigineqarmat.

Suleqatigiissitat Kalaallit Nunaata Nunavullu akor-
nanni pisassiissutit agguarnissaannut najoqqutas-
samik siunnersuuteqarnissamik suliaqassapput,
soorluttaaq atuisut ilisimasaat taakkulu siunis-
sami atorneqarsinnaanerat aaqqissuunneqas-
sasut.

11. Inuussutissarsiornermut, Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfik Aatsitassanut Aqutsisoqarfik ilanngullugu

Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutit nunani allani siuarsarneqarnissaat pineqartillugu – nunatsinnilu nunanit allaniit aningaasaliisoqarnissaa siuarsarniartillugu, Inuussutissarsiornermut, Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmit makku isiginiarneqartarput:

- ◆ Aatsitassatigut suliffeqarfissuillu annertuut pilersaarutaat: ilaatigut aatsitassat pillugit aningaasaliisinnaasut amerlanerusut pilerisutsilerumalugit saqqummersitsinerneq peqataasarnikkut
- ◆ Takornariaqarneq
- ◆ Sermeq imerlu
- ◆ Inuiaqatigiinnut atortulersuutit
- ◆ Nunani allani aqqissuussinerit, tassunga ilanngullugu avammut niuernerneq pilerisaarineq
- ◆ Inuussutissarsiutit Nunani Avannarlerni Killerni suleqatigiiffinni ineriartortinnissaat isigalugu peqataaneq.

Kalaallit Nunaanni aatsitassanik aallussinerup kingunerisaanik Kalaallit Nunaat pillugu nunat allamiut soqutiginnilersimapput aatsitassatigut oqartussat nunani allani aallartitanik soqutiginnittunillu ingerlaavartumik ataatsimeeqateqartarlutik. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut soqutiginninneq immikkoortumi ataavartumik nittarsaanermik tapersorsorneqarpoq, ilaatigut Canadami, Australiamini kingullermillu Kina-mi niuerfiit qitiutillugit aallunneqalerlutik. Kalaallit nunaanni aatsitassatigut periarfissanik nittarsaanermut akisussaaffik Inuussutissarsiornermut, Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmiippoq.

2013-mi Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Naalackersuisoq Kina-mi nunat tamalaat

aatsitassat pillugit saqqummersitsineranni annertuumi peqataavoq, tassungalu atatillugu ingerlatseqatigiiffinnut soqutiginnittunullu immikkut qaaqquneqartunut Kalaallit Nunaat pillugu ulloqartitsisoqarluni. Taassuma saniatigut nunanik allamiunik soqutiginnittunik ingerlaavartumik ataatsimeeqatiginnittoqartarluni. Nunat allamiut soqutigisaat tassaasimapput nunami pineqartumi Kalaallit Nunaannilu inuussutissarsiortut akornanni suleqatigiiffiusinnaasut.

11.1. Aatsitassatigut tunngasuni ineriartorneq

Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngasut sukkasuumik siuariartorfiupput, ingerlataqarneq akuersissutinillu tunniussisarneq iluani ineriartorneq sulit qaffakkiartorpoq. Aatsitassarsaionnikkut pilersaarutit tallimat ima siuarsimatigilerput piviusunngortinneqarnissaat ilimannarlunni. Oktober 2013-mi London Mining Isukasiata eqqaani saviminissaq pillugu pilersaarummi paaanissamut akuersissummik tunineqarpoq. Marts 2014-imi Torontomi aatsitassat pillugit saqqummersitsinerneq PDAC-mi Qeqertarsuatsiaat eqqaanni rubinit/safirit pillugit pilersaarummut paaanissamut akuersissut True North Gems-imut tunniunneqarpoq. Killavaat Alannuata eqqaani eudialyt ujaqqallu qaqtigoortut pillugit pilersaarut pisortatigoortumik tusarniaanerit aqusaarsimavai paaanissamullu akuersissutissamut siunnersuut ingerlatseqatigiiffimmut nassiunneqarsimalluni. Kalaallit Nunaata Avannaarsuani Citronen Fjordip eqqaani zink/ aqerloq pillugu pilersaarutit ingerlatseqatigiiffinnut ilimasuttoqarpoq, Kujataani Kuannersuit eqqaanni ujaqqat qaqtigoortut uranilu pillugu pilersaarut Kangerluussuullu eqqaani (White

Mountain) anorthosit pillugu pilersaarut 2014/2015-ip ingerlanerini piiaanissaq pillugu qinnuteqaatinik tunniussissallutik.

Ikummatissanut tunngasuni ukiut kingullit qulit ingerlaneranni sukkasuumik siuariartorneq misigisimavarput. 2002-imi misissuinissamut / piiaanissamut kisermaassilluni akuersissutinik tunniussisoqarsimanngitsoq 2013-ip aallartinnerani kisermaassilluni akuersissutit 20-t nalunaarutigineqarsimapput. Ineriartornermut ilaatigut pissutaavoq iluatsilluartunik suliarinnittussarsiuussisarnerit arlallit, ammasumillu ingerlatsinerup sunniteqarluarnera. 2013-imi Tunup Avannaata avataani Grønlandshavimi iluatsittumik suliarinnittussarsiuussineq naammassineqarpoq.

Ukiuni qulini siullermeertumik 2010-mi 2011-milu misissuilluni qillerisoqarpoq. Qillerinerni uuliasiorfiit ikummatissaqartoqarneranik nassaarput, kisianni uulia/gassi tunisassiornerup ineriartortinnissaanut naammattumik annertussuseqanngitsut. 2014-imi misissuilluni qillerisoqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq, kisianni pisinnaatitaaffinnik piginnittut, Kalaallit Nunaata nunap toqqaviani uuliaqarsinnaaneranik gasseqarsinnaaneranillu qulaajaanermi iluaqutaasinnaasunik ingerlatanik allanik arlalinnik pilersaaruteqarput.

Kalaallit Nunaata nunavittaa pillugu qulaajaanermi ingerlatseqatigiiffiit annertuunik aningaasatigut aningaasaliineri Kalaallit Nunaata periarfissaqarneranik upperinninnermut takussutaapput.

11.2. Nunat arlallit ingerlataat

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfik Issittumi Siunnersuisoqatigiit akornanni ilisimasanik avitseqatigiinnermi misilittakkanillu paarlaasseqatigiittarnermi peqataasarpoq. Taamaalilluni nunani tamalaani pitsaanerpaamik

suleriaatsinik Kalaallit Nunaata naammassinnissinnaanissaanik ingerlaavartumik misissuinermit iluaqutaasumik nunat allat maleruagaannik suleriiasiannillu ilisimasanik pissarsisarpoq. Ilisimasanik avitseqatigiinneq illuanutaaq ingerlasarpoq, tassa Issittumi uuliamik/gassimik ingerlataqarneq pillugu ineriartortitsinermi pitsaassutsinillu qaffaanermi peqataagatta. Taamaalilluta isumannaallisaaanermi, peqqinnissakkut avatangiisitigullu pitsaassutsit qaffasissut Issittumi nunat tamarmik peqarnissaat qulakkeerniarparput, tamatumalu kingunerissalluguttaaq aatsitassanut tunngasutigut Kalaallit Nunaata unammillersinnaassutsini pingaarnertigut eqqarsaatigisassat taakku annikillinngikkaluarlugit pigiinnaasaga.

ukiullu arlallit ingerlanerini suleqatigiissitami Issittumi Siunnersuisoqatigiit ataanni PAME-mi (Protection of the Arctic Marine Environment) inuit ingerlataqarnerannut atatillugu imaani avatangiisinik illersuinissamut tunngasumi peqataasarpoq. Tassunga ilanngullugu ukiut kingullit ingerlaneranni Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfik suleqatigiissitami EPPR-imi (Emergency Prevention, Preparedness and Response) peqataasimavoq, Issittumi avatangiisini ajunaatsaaliuinermi, upalungaarsimanermik akiuinermillu sammisaqartoq.

2011-p 2013-illu ingerlaneranni Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit 2011-mi Nuummi ataatsimiinneranni pilersinneqartumi Task Force-mi Namminersorlutik Oqartussat sinniisuattut peqataasimavoq. Task Force 2011-p 2013-illu ingerlaneranni uuliakoornermi upalungaarsimanerup akiuinerullu iluani Issittumi nunat akornanni suleqatigiinnerat pillugu nunat tamalaat isumaqatigiissuteqarnissaannut periarfissat pillugit isumaqatigiinniarsimavoq.

Isumaqatigiissut aatsitassarsiornermut allatigullu ingerlataqartunit (soorlu umiarsuarnit) uuliakoornermut tunngasuunissaa naatsorsuutigineqarmat, taamaalillunilu oqartussaaffigisanut tiguneqarsimasunut tiguneqarsimangitsunullu tunngasuummat (3 sømil-ip avataani imaanik mingutsitsineq), Qallunaat Nunaanni illersornissamut ministeriaqarfik peqatigalugu Kunneqarfiup ataatsimut aallartitaanut Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik peqataavoq.

EITI

Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) tassaavoq suleqatigiiffik ilaatigut nunani aatsitassanik tunisassartuni tunisassiornermi akiliutit, ammaneruneq paasiuminartuunerunerlu pillugit sulinermi suleqatigiiffiusoq. Kalaallit Nunaat 2011-imili tapersersuisutut ilaasortaasimavoq. 2013-imi Inatsisartut aalajangerput EITI-mut tunngatillugu pissutsit assigiinngitsut qulaajarneqassasut, tassunga ilanngullugu EITI-mut atassuteqarnerunermi inatsisitigut isumalluutitigullu ajornartorsiutit. Danskit naalagaaffiannik oqaloqatiginninnerit naatsorsuutigineqarpoq Inuussutissarsiornermut Siuariartornermullu ministeriaqarfik suleqatigalugu ingerlanneqassasut. Kingusinnerusukkut naatsorsuutigineqarpoq EITI-p Allattoqarfianik oqaloqatiginnittoqassasoq Kalaallit Nunaata siunissami inissisimanissaa pillugu qulaajaanissaq siunertaralugu.

AEC

Arctic Economic Council (AEC) tassaavoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit ataanni oqalliffik pilersinneqaqqammersoq, tassaalluni Issittumi inuussutissarsiutunik ineriartortitsineramik pilersitsinissaq isiginiarneqarluni. Kalaallit Nunaat Savalimiut Inuussutissarsiornermut Siuariartornermullu ministeriaqarfik peqatigalugit

oqalliffimmi pilersitsinissaq sioqqullugu ataatsimiinnerni peqataasimavoq. Siunertaq tassaavoq AEC Issittumi Siunnersuisoqatigiinni naalagaaffinnit ilaasortaasunit toqqarneqartut inuussutissarsiortunit sinniisut. 2014-mi Inuussutissarsiornermut, Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik kalaallilu nunaanni inuussutissarsiortut AEC-mi Kalaallit Nunaannik kikkut sinniisuussanersut pillugit oqaloqatigiittoqassaaq.

11.3. Illugiilluni ingerlatat

Norge-mi (Oljedirektoratet) Canada-milu (National Energy Board) peqatigalugit ingerlatsinikkut illugiilluni isumaqatigiissusiortoqarsimavoq. Aatsitassanut Aqutsisoqarfittaaq aatsitassanut tunngasutigut Amerika-mi ingerlatsinermi oqartussanik (Bureau of Safety and Environmental Enforcement, BSEE Bureau of Ocean Energy Managementillu, BOEMRE) misilittakkanik paarlaasseqatigiinnissaq pillugu ataatsimeeqateqarsimavoq. September 2012-mi immikkoortut aatsitassanut attuumassuteqartut pillugit Koreamik Kujallermik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqartoqarpoq (MoU) 2014-ittaaq ingerlanerani assingusumik Kina-mi suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarnissaq sulissutigineqassaaq.

2012-mittaaq Naalakkersuisut EU-milu Inuussutissarsiornermut Nutaaliornermullu Kommissærip akornanni Siunniussaq pillugu isumaqatigiittoqarpoq, kingullermillu Inuussutissarsiortut Nutaaliortullu pillugit Pisortaqarfik suleqatigiiffiusinnaasut pillugit nalunaarusiamik inniminniisimalluni, soorlutaaq tamanna pillugu 2014-ip ingerlanerani isumasioqatigiinnerit marluk pilersaarutaasut.

12. Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoqarfik

12.1. Amerikamiut Danmarkimi ambassadeqarfiat

Naalakkersuisoqarfik ulloq 26. februarimi amerikamiut ilisimatusartumik Susan Delja-mit pulaarneqarpoq. Naalakkersuisoq Steen Lyng, atorfilittat kiisalu Peqqissutsimut Pitsaaliuiner-mullu Aqutsisoqarfimmiit aqutsisut ataatsimiinnermi peqataapput. Tassani Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfiup telemedicin-imik (Pipaluk) atuinera pillugu saqqummiussisoqarpoq, peqqinnissaqarfimmilu atortorissaarutit ineriartornerinik ilisimatuussutsikkut suleqatigiinnissamut periarfissat pillugit oqaloqatigiittoqarluni.

ukioq kingulleq assigalugu Naalakkersuisoqarfiup Qaanaami peqqinnissakkut sullissineq pillugu amerikamiut suleqateqarneq eqqaaneqarpoq. Suleqatigiinnerup taassuma aqqissugaanissaa sulissutigineqarpoq.

12.2. Akuersissut pillugu EU-mik isumaqatigiissut

Pujortarnerup Pitsaaliornissaanut Periusissap 2012 - 2013-p ilaatut Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoqarfik tupanik nioqqutissanik mianersoqqutunik assinik atortunik atuneq pillugu EU-mi akuersissuteqarnermik isumaqatigiissut atsiorneqarpoq. Isumaqatigiissut taanna aqutugalugu Kalaallit Nunaat EU-mi atortuni assinik aalajangersimasunik atuisinnaavoq, taamaalilluni siunissami nunarsuup ilaani allani ilisimaneqartunik tupanik nioqqutissani mianersoqqutit ataqatigiissinnissaat (oqaatsit assilissallu) pillugu maleruagassanik

eqqussinissamut periarfissaqassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq nalunaarut ukiup naanerani atulersinneqassasoq.

12.3. Suliniut EU-mit tapersersorneqartoq - MasterMind

Suliniut MasterMind suliniutini annertuuni isumakkut nanertisimanut napparsimasunut video tunngavigalugu internettilu tunngavigalugu tarnikkut nappaatilinnik sullissinnermi sulinnermi misilittakkanik tunniussissaaq.

Suliniut pisortatigoortumik martsip aallaqqaataani 2014-imi aallartinneqarpoq maannakkullu paasiniaaffiup nalaaniilluni. Qaammatini tulliuuttuni suliniummuk kalaallit nunaannit ilanngutassat oqaasertalersorneqassapput. Kalaallit Nunaat siuarsimalluarpoq, tassa tele aqutugalugu tarnikkut napparsimasunut neqerooruteqareeratta, taamaattorli suliniut MatserMindimit annikinnerusunik. Aammattaaq suliniutip siunertaa ullumikkut Kalaallit Nunaata ingerlariigaanut qanittuararsuuvoq aamma Tele aqutugalugu tarnikkut nappaatillit pillugit periusissiamut 2012-imeersumut naleqqiullugu tarnikkut nappaatillit pillugit sulinnermut tapersersuilluni. Suliniut annerusumik sinnerissamut sammisuuvoq. Napparsimasut siulliit naatsorsuutigineqarpoq 14-ip naanerani, 15-ip aallartinnerani MasterMindimut ilanngunneqarsimassasut.

12.4. Sulisussarsiorneq pillugu nunat tamalaat suleqatigiinnerat

2011-imi EU-mi suliniummuk sulisussarsiorneq pillugu suleqatigiinnermut Peqqissutsimut Pitsaaliuiner-mullu

Aqutsisoqarfik ilannguppoq. Suliniut EU-mi Northern Periphery Programimit aallaaveqarpoq. Suliniut EU-mi nunanut avannarlerni inissisimasunut tapersresuisoq. Suliniutitaa tassaavoq immikkoortuni inukitsuni napparsimmaviit peqqinnissakkullu sullissisut akornanni nunani tamalaani suleqatigiinneq. Suleqatigiinnermi ilaapput Irlandimit, Skotlandimit, Islandimit, Norgemit, Sverigemit aamma Kalaallit Nunaannit peqataasut. Suliniutip siunertaa tassaavoq immikkoortuni taakkunani peqqinnissakkut ilinniarsimasut sulisut sulisussarsiarinerini aalajangiussimanerinilu pissutsit atuuttut misissorneqarnissaat. Misissuineq naammassineqarpoq inernerillu una aqutigalugu atuarneqarsinnaallutik: <http://www.recruitandretain.eu/general-information/useful-documents/questionnaire-results/>

Kalaallit Nunaata tunisassiat inerisarsimavai pingasullu misilerarsimallugit. Kaavinnermi aaqquissuussineq, sulisussarsiornermi sinnersorti aamma sulisussarsiornermi suliniut. Ussassaarutit ataasiakkaat 20-it sinneqartut aamma filmit marluk tunisassiarineqarsimasut uani takuneqarsinnaapput: www.gjob.dk.

Suliniutip ineneri paasissutissallu siunissami qaninnermi uani tamanut saqqummiunneqassapput: www.recruitandretain.eu.

12.5. Suliniutit allat

Ulloq 4. september Naalakkersuisoq Steen Lyngé Britiske Konsulip inertinneqarnera pillugu aaqquissuussinermi qaaqqusisuuvoq.

Peqqinnissamut tunngasuni annerusumik atorfilltatigut suliaqartullu akornanni nunani tamalaani ingerlatsisoqarpoq. E-helsemik, napparsimasut isumannaatsuunissaat, nakkutilliineq, upalungaarsimaneq, pitsaaliuineq peqqinnissamillu siuarsaaneq pillugu sulisoqarpoq.

Aammattaaq Issittumi nunani sanileriinni Nunani Avannarlernilu suleqatigiinnissamut attuumassuteqartunik ingerlaavartumik ineriartortitsinerimik sulisoqarpoq.

Naalakkersuisoqarfik ilaatigut Nunavumik suleqateqarnerup aallarteqqinneqarnissaa pillugu sulinerimik peqataavoq, pingaartumik Mental Health aamma Mental Wellness nunanut marlunnut taakkununga annertuumik attuumassuteqartuullutik. Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoqarfik Naalagaaffeqatigiit Issittumi Periusissaanni ingerlaavartumik ilanngussisarpoq. Tassani peqqissutsikkut siuarsaaneq inuuniarnikkullu atasinnaassuseq isiginiarneqarpoq. Aammattaaq attaveqarnerq kalaallit nunaanni inuiaqatigiit ineriartortinneranni pingaaruteqarluinnarpoq, taamaattumik naammattumik attaveqarfinnik nalinginnaasumik ineriartortitsinerimut tapersersuinissaq isiginiarneqarluni.

12.6. Issittumut ilisarnaat

International Maritime Organization Issittumi aamma Sikuiitsoq Kujallermi umiartorneq pillugu maleruagassaliornermik suliaqarpoq.

Imarsiornermut Aqutsisoqarfik Issittumi Ilisarnaat pillugu isumaqatigiinniarnerni Kalaallit Nunaannut sinniisuuvoq. Kalaallit Nunaata eqqaani imartani umiartornerup isumannaatsuunissaa Namminersorlutik Oqartussanit isiginiarneqarpoq. Malittarisassat

nutaat taakkulu atulersinneqarneri pissaaq
umiartornerup isumannaatsuunera aamma
inuussutissarsiutini ineriartortitsinerup
akornanni isumatuumik oqimaaqatigiittoqarnera
qulakkeerneqarnissaa eqqarsaatigalugu.

13. Peqqinnissakut Nakkutilliisoqarfik

13.1 15th International Congress on Circumpolar Health (ICCH15)

Ulluni 5.-10. august 2012-mi Alaskami Fairbanksimi nunat tamalaat peqqinnissaq pillugu ataatsimeersuarneranni, ICCH15 Nunatsinni Nakorsaaneqarfik sulisunik pingasunik peqataatitaqarpoq. Nunatsinni Nakorsaaneqarfik sammisap tuberkulosip iluani marlunnik saqqummiussaqqarpo.

Nunatsinni Nakorsaaneqarfik januar-ip qaammataani 2013-imi Nunavumi Peqqissutsimut Ministerimit qaaqquneqarpoq, Nunavumi Nualluut pillugu periusissamut inassuteqaateqarnissaq oqaloqatigiinnissarlu siunertaralugu nualluut pillugu immikkut ilisimasalinnut peqataasoqarpoq.

- Nunani avannarlerni akiuussutissanik kapuineq pillugu ataatsimiinnerat
- 43th Union World Conference on TB and Lung Health
- 23th European Congress of Clinical Microbiology and Infectious Diseases

13.2 ICS-imi nualluummik nakkutilliineq (International Circumpolar Surveillance)

April-ip qaammataani 2013-imi Nunatsinni Nakorsaaneqarfik nualluut pillugu ataatsimoorluni nalunaarsukkanik katersineq nakkutilliinerlu pillugu Issittumi nunanik allanik isumaqatigiissut atsiorpoq. Pilersaarummik aqutsineq nalunaarsukkanillu aqutsineq Health Canada-mit isumagineqarpoq.

13.3 Ingerlatat allat

Nunatsinni Nakorsaaneqarfik nunani tamalaani ingerlatani ukunani peataasimavortaaq:

- ICS-mi suleqatigiissitat (International Circumpolar Surveillance)
- 15th Internationale Congress on Infectious Diseases

14. Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisoqarfik

---

Kultur

Kultureqarneq

14.1 OL

Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisoq Ruslandimi Sochimi ukiuunerani OL-imi Naalackersuisut sinniisuattut pisortatigoortumik peqataavoq.

Peqataanermut atatillugu nunat tamalaat olympiaaimi komite-mi (IOC) ilaasortaanermigut Sochimi peqataasumik Kunngissaq Frederik ataatsimeeqatigaa. IOC-mittaaq ilaasortamik allamik, Poul Erik Høyer, Nunallu tamalaat badmintonimi kattuffianni siulittaasuusumik ataatsimeeqateqarpoq. Taanna aqqutigalugu IOC-mi sulinermi Naalackersuisoq paasisaqarpoq, Kalaallit Nunaanni Timersoqatigiit kattuffiat suleqatigalugu Naalackersuisut piginnaasalinnik siunissami suliaqarnissamut aningaasanik qanoq nassaarniarnissamut isumassarsilluni.

Danmarks Idræts Forbundimi siulittaasumik danskit OL komitemilu siulittaasuannik Niels Nygaard danskit kalaallillu timersortut akornanni siunissami suleqatigiinnissaq pillugu ataatsimeeqateqarpoq, siunissamilu OL-imi kalaallit peqataanerisa malunnartinnissannut isummanik paarlaasseqatigiittoqarluni.

14.2 AWG

Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisoq marts 2014-imi Alaskami Fairbanksimi Arctic Winter Games (AWG) Naalackersuisut sinniisuattut peqataavoq.

Tassunga atatillugu AWG-mi 2016-imi qaaqqusisuunissaq Kalaallit Nunaannut tunniunneqarpoq.

Pisortatigoortumik tunniussinissaq sioqqullugu ilassinnittoqarpoq, Kommuneqarfik Sermersuumi borgmesteri Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisoq peqatigalugu qaaqqusisuunissaq isumagalugu. Tassunga atatillugu AWG 2016-imi pilersaarutit takorluukkallu saqqummiunneqarput. Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisoq oqarpoq AWG-mi siunertaq pingaarneq tassaasoq timersorneq, kulturi inuusuttullu Issittumi nunat akornanni naapeqatigiissinnaanerit, taakkuli saniatigut AWG tassaassaaq Kalaallit Nunaata nittarsaannissaanut periarfissatsialak, takutinneqassaarlu peqatigiilluta pilersaarutininik annertuunik kivitsisinnaasugut.

Ilinniartitaaneq Ilisimatusarnerlu

14.3 Alaskami University of Fairbanksimi pulaarneq

Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalackersuisup AWG-imi Naalackersuisut sinniisuattut peqataaneranut atatillugu naalackersuisup University of Alaskami Rekorillu, Fairbanks siunissami suleqatigiinnissamut periarfissat pillugit ataatsimittoqarpoq. Pulaarnermi pingaarnertut siunertaq tassaasimavoq siusinnerusukkut isumaqatigiissutaasimasup nutarterneqarnissaanut universiteti

soqutiginninnersoq misissussallugu. Siunissami suleqatigiinnissamat sulisoqassasoq isumaqatigiissutigineqarpoq, ilinniartitsisunik ilinniagaqartunillu paarlaasseqatigiittarneq pillugu UAF-ip Ilisimatusarfiullu akornanni isumaqatigiinnermik inerreqartussa, tassunga ilanngullugu nunat allamiut oqaasiisut tuluttut atuartitsinermi immikkut ilinniarsimasunik UAF-imeersunik atuartitsisunik paarlaasseqatigiinneq pillugu UAF-ip Namminersorlutillu Oqartussat akornanni isumaqatigiissut, tamatuma kingunerisaanik kalaallit ilinniagaqartut killeqartumik amerlassuseqartut UAF-imi ilinniagaqarnermik ingerlataqarsinnaassallutik. Taakku saniatigut isumaqatigiissut oqaatsit pillugit ilisimasanik avitseqateqarnermik imaqarsinnaassaaq.

14.4 Savalimmiunut pisortatigoortumik tikeraarneq

Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq Oslomo Nordisk Rådip ataatsimiinnerani peqataanermut uiggiullugu Savalimmiut tikeraarpoq. Tikeraarnermut qaaqqusisusoq tassaavoq naalakkersuisoqataa Bjørn Kalsø, Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisusoq.

Tikeraarnermi oqallisigineqarput ilaatigut oqaatsit pillugit politikki meeqqallu atuafianni ilaalerneq.

Tikeraarnerup nalaani Naalakkersuisup meeqqat atuariannut kiisalu Torshavnimi Klaksvik-milu imarsiornermut atuariit pulaarpai. Naalakkersuisumit nalunaarutigineqarpoq siunissami suleqatigiilernissaq siunertarlugu Savalimmiuni atuariit Kalaallit Nunaannilu Imarsiornermut Ilinniartifiup akornanni atassuteqalernissaq isumaginiarlugu, tassunga

ilanngullugu assersuutigalugu isumannaallisaanermi pikkorissarneq, tassani Sjó nám, Angallatinut naalaganngorniat ilinniartiat, Klaksvikmi inatsisit malillugit pikkorissarnernik taamatut ittunik ingerlatsinissamat nutaaliaalluinnartunik atortoqarluni.

14.5 Joint Committee – Peqatigiinnissamik ataatsimiititaliaq

Ilinniartitaanermut, Ilageeqarnermut, Kultureqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigiissitani aalajangersimasuni tamani kulturikkullu paarlaasseqatigiinnermut tunngasuni sinniisuutitaqarpoq.